

«ԱԿԲԱ-Կրեդիտ Ազրիկոլ Բանկ» ՓԲԸ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ

*2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար
Անկախ աուդիտորական եզրակացության հետ միասին*

Բովանդակություն

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն	1
Ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն	2
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն	3
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն	4
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն	5

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

1. Հիմնական գործունեության նկարագրություն	6
2. Հաշվետվությունների պատրաստման հիմունքները	6
3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր	6
4. Սեզոնային տեղեկատվություն	29
5. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	31
6. Առևտրային արժեթղթեր	32
7. Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ	32
8. Պահանջներ բանկերի նկատմամբ	32
9. Ներդրումային արժեթղթեր	34
10. Հաճախորդներին տրված վարկեր	35
11. Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	44
12. Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	46
13. Հարկում	47
14. Կարկային կորուստների գծով ծախս	49
15. Այլ ակտիվներ	50
16. Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ	51
17. Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	51
18. Այլ փոխառություններ	51
19. Ստորադաս վարկեր	52
20. Այլ պարտավորություններ	52
21. Կապիտալ	53
22. Պայմանական և պայմանագրային պարտավորություններ	54
23. Զուտ տոկոսային եկամուտ	55
24. Միջնորդավճարների գծով զուտ եկամուտ	55
25. Զուտ օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	56
26. Այլ եկամուտ	56
27. Այլ գործառնական ծախսեր	56
28. Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր	56
29. Ռիսկերի կառավարում	57
30. Իրական արժեքի չափում	70
31. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն	73
32. Կապակցված կողմերի հետ գործառնություններ	74
33. Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում	75
34. Ֆինանսավորման գործունեության արդյունքում առաջացող պարտավորությունների փոփոխություն	75
35. Ֆինանսական գործիքների հաշվանցում	76
36. Կապիտալի համարժեքություն	76
37. Հաշվետու ժամակաշրջանից հետո տեղի ունեցած դեպքեր	77

**Կառուցելով
բարեկեցիկ աշխարհ**

Ernst & Young CJSC
1 Northern Ave., office 27
Yerevan, 0001, Armenia
Tel: +374 (10) 500 790
+374 (10) 500 705
Fax: +374 (10) 500 706
www.ey.com/am

«Էրնսթ և Կանգ» ՓԲԸ
ՀՀ, ք. Երևան 0001
Հյուսիսային պող. 1, գրասենյակ 27
Հեռ. +374 (10) 500 790
+374 (10) 500 705
Ֆաքս. +374 (10) 500 706

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն

«ԱԿԲԱ-Կրեդիտ Ազրիկոլ Բանկ» փակ բաժնետիրական ընկերության
Բաժնետերերին և Խորհրդին

Կարծիք

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել «ԱԿԲԱ-Կրեդիտ Ազրիկոլ Բանկ» փակ բաժնետիրական ընկերության (այսուհետ՝ Բանկ) և նրա դուստր ընկերության (միասին՝ Խումբ) համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը, նույն ամսաթվին ավարտված տարվա համար ֆինանսական արդյունքների, համապարփակ ֆինանսական արդյունքների, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրությունները, ներառյալ՝ հաշվապահական հաշվառման նշանակալի քաղաքականությունների ամփոփ նկարագիրը:

Մեր կարծիքով, կից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Խմբի համախմբված ֆինանսական վիճակը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, նույն ամսաթվին ավարտված տարվա համախմբված ֆինանսական արդյունքները և համախմբված դրամական միջոցների հոսքերը՝ համաձայն ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՄ-ներ):

Կարծիքի հիմքեր

Մենք աուդիտն անցկացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին (ԱՄՄ-ներ) համապատասխան: Այդ ստանդարտներից բխող մեր պատասխանատվությունը նկարագրված է այս եզրակացության «Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում: Մենք անկախ ենք Խմբից՝ համաձայն Հաշվապահների էթիկայի Միջազգային Ստանդարտների Խորհրդի կողմից հրապարակված *Պրոֆեսիոնալ հաշվապահի էթիկայի կանոնագրքի* (ներառյալ՝ Անկախության միջազգային ստանդարտները) (ՀԷՄՍ կանոնագիրք), և պահպանել ենք էթիկայի այլ պահանջները՝ համաձայն ՀԷՄՍ կանոնների: Մենք համոզված ենք, որ մեր կողմից ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցները բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Աուդիտի առանցքային հարցեր

Աուդիտի առանցքային հարցերն այն հարցերն են, որոնք մեր մասնագիտական դատողության համաձայն, առավել նշանակալի էին ընթացիկ ժամանակաշրջանի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի ընթացքում: Այդ հարցերը դիտարկվել են համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համատեքստում՝ որպես մեկ ամբողջություն, և համախմբված հաշվետվությունների վերաբերյալ կարծիք ձևավորելու նպատակով: Մենք չենք տրամադրում առանձին կարծիք այդ հարցերի վերաբերյալ: Մեր նկարագրությունը, թե ինչպես է ստորև նշված հարցը դիտարկվել մեր աուդիտի ընթացքում, ներկայացված է այդ համատեքստում:

**Կառուցելով
բարեկեցիկ աշխարհ**

Մենք կատարել ենք մեր պարտականությունները, որոնք նկարագրված են «Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար» բաժնում, այդ թվում այդ հարցի վերաբերյալ: Համապատասխանաբար, մեր աուդիտը ներառել է ընթացակարգերի իրականացում մշակված ի պատասխան համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկի մեր գնահատմանը: Մեր աուդիտորական ընթացակարգերի արդյունքները, այդ թվում ստորև ներկայացված հարցերը դիտարկելիս իրականացրած ընթացակարգերը, հիմք են հանդիսանում կից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ աուդիտորական կարծիք արտահայտելու համար:

Աուդիտի առանցքային հարց

Ինչպես է այն դիտարկվել մեր աուդիտի ընթացում

Հաճախորդներին տրված վարկերի և ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարների գծով արժեզրկման պահուստ

Հաճախորդներին տրված վարկերի և ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարների գծով արժեզրկման պահուստը հանդիսանում է առանցքային դատողությունների առարկա՝ ինչպես հաճախորդներին տրված վարկերի և ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարների էականության (Խմբի ընդհանուր ակտիվների 68.4%-ը 2019 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ), այնպես էլ ՖՀՄՍ 9 «Ֆինանսական գործիքներ» ստանդարտի («ՖՀՄՍ 9») շրջանակներում ակնկալվող վարկային կորուստների (ԱՎԿ) գնահատման հետ կապված բարդությունների և գնահատման համար պահանջվող դատողությունների պատճառով:

Աուդիտն իրականացնելիս մենք առանձնահատուկ ուշադրություն ենք դարձրել հետևյալին՝

- ▶ Պորտֆելային հիմունքով ԱՎԿ որոշելու համար կիրառված վարկային ռիսկի մոդելների և ենթադրությունների գնահատում:
- ▶ Խմբի՝ վարկային ռիսկի էական աճը բացահայտելու նկատմամբ ներքին հսկողության միջոցների թեստավորում:

Պորտֆելային հիմունքով հաշվարկված պահուստի թեստավորման նպատակով մենք գնահատել ենք դրա հիմքում ընկած վիճակագրական մոդելները, օգտագործված հիմնական ելակետային տվյալներն ու ենթադրությունները և ԱՎԿ հաշվարկում ներառված ապագա ժամանակաշրջանների կանխատեսվող տեղեկատվությունը, ներառյալ՝ մակրոտնտեսական ցուցանիշների կանխատեսումները: Մենք թեստավորել ենք վարկային ռիսկի գործոնների հաշվարկի հիմքում ընկած առանցքային վիճակագրական տվյալները, ինչպիսիք են վարկերի ժամկետանց օրերը, հաճախորդներին տրված վարկերի և ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարների՝ դեֆոլտի ամսաթվից հետո վերականգնման վիճակագրությունը և արժեզրկված վարկերի մնացորդների փոփոխությունը սկզբնական ճանաչման ամսաթվից մինչև դեֆոլտի ամսաթիվը:

Պորտֆելային հիմունքով ԱՎԿ հաշվարկը ենթադրում է բարդ վիճակագրական մոդելավորում պահանջող գնահատման մեթոդների և մասնագիտական դատողությունների կիրառում: Այս մեթոդներն օգտագործվում են դեֆոլտի հավանականությունը, դեֆոլտի ժամանակ գործիքի ակնկալվող արժեքը և դեֆոլտի արդյունքում առաջացող կորուստները գնահատելու համար՝ հիմք ընդունելով անցյալ ժամանակաշրջանների առկա տեղեկատվությունը, որը ճշգրտվում է ապագա ժամանակաշրջանների կանխատեսվող տեղեկատվությամբ, ներառյալ՝ մակրոտնտեսական ցուցանիշների կանխատեսումները: Պորտֆելային հիմունքով ԱՎԿ հաշվարկը մեծապես կախված է նախնական ճանաչումից ի վեր վարկային ռիսկի զգալի աճի առկայության գնահատումից: Այդ գնահատումը էապես կախված է վարկառուի ժամկետանց օրերի ցուցանիշից (ներառյալ այլ ֆինանսական հաստատություններում ժամկետանց օրերը) և վարկառուի ֆինանսական պայմանների վատթարացման արդյունքում վարկի պայմանների վերանայումից:

Մենք գնահատել ենք նաև հաշվետու ամսաթվի դրությամբ վարկային ռիսկի էական աճը որոշելու համար ղեկավարության կողմից ընտրված չափանիշների կիրառման հետևողականությունը:

Մենք նաև իրականացրել ենք ընթացակարգեր Խմբի՝ վարկային ռիսկին ենթարկվածությունը նկարագրող բացահայտումների նկատմամբ:

Մոդելավորման տարբեր մեթոդների և ենթադրությունների կիրառումը կարող էր հանգեցնել ԱՎԿ էականորեն տարբեր գնահատումների: Սա կարող էր նշանակալի ազդեցություն ունենալ Խմբի ֆինանսական արդյունքների վրա:

Հաճախորդներին տրված վարկերի և ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ գծով արժեզրկման վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 10-ում՝ «Հաճախորդներին տրված վարկեր», Ծանոթագրություն 11-ում՝ «Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ» և Ծանոթագրություն 29-ում՝ «Ռիսկերի կառավարում»:

**Կառուցելով
բարեկեցիկ աշխարհ**

Խմբի 2019 թ. Տարեկան հաշվետվության մեջ ներառված այլ տեղեկատվություն

Այլ տեղեկատվությունը ներառում է Տարեկան հաշվետվության մեջ ներառված տեղեկատվությունը, բացի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններից և դրանց վերաբերյալ մեր աուդիտորական եզրակացությունից: Ղեկավարությունը պատասխանատու է այլ տեղեկատվության համար: Տարեկան հաշվետվությունը ենթադրաբար մեզ կտրամադրվի աուդիտորական եզրակացության ամսաթվից հետո:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ մեր կարծիքը չի տարածվում այլ տեղեկատվության վրա, և մենք այդ տեղեկատվության վերաբերյալ չենք տրամադրելու կարծիք, որը որևէ ձևով կարտահայտի հավաստիացում տվյալ տեղեկատվության վերաբերյալ:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի հետ կապված, մեր պարտավորությունն է՝ ծանոթանալ վերոնշյալ այլ տեղեկատվությանը, երբ այն տրամադրվի մեզ, և դրանով դիտարկել, թե արդյոք առկա են էական անհամապատասխանություններ այլ տեղեկատվության և համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների կամ աուդիտի ընթացքում ձեռք բերված մեր գիտելիքների միջև, և թե արդյոք այլ տեղեկատվությունը պարունակում է այլ էական խեղաթյուրումներ:

Ղեկավարության և Խորհրդի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար

Ղեկավարությունը պատասխանատու է ՖՀՄՍ-ների համաձայն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման և այնպիսի ներքին հսկողության համար, որը, ըստ ղեկավարության, անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրումներից զերծ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստումն ապահովելու համար:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելիս ղեկավարությունը պատասխանատու է Խմբի անընդհատ գործելու կարողությունը գնահատելու համար, համապատասխան դեպքերում անընդհատության հետ կապված հարցերը բացահայտելու և Խմբի գործունեության անընդհատության ենթադրության հիման վրա հաշվետվությունները պատրաստելու համար, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ղեկավարությունը մտադիր է լուծարել Խումբը, ընդհատել դրա գործունեությունը կամ, երբ չունի այդպես չվարվելու որևէ իրատեսական այլընտրանք:

Խորհուրդը պատասխանատու է Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման գործընթացի նկատմամբ վերահսկողության համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի համար

Մեր նպատակն է ձեռք բերել ողջամիտ հավաստիացում առ այն, որ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, ամբողջությամբ վերցրած, զերծ են էական խեղաթյուրումներից՝ անկախ դրանց խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացման հանգամանքից, և ներկայացնել մեր կարծիքը ներառող աուդիտորական եզրակացություն: Ողջամիտ հավաստիացումը բարձր մակարդակի հավաստիացում է, բայց այն չի երաշխավորում, որ Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին համաձայն իրականացված աուդիտը միշտ կհայտնաբերի էական խեղաթյուրումներ, երբ այն առկա է: Խեղաթյուրումները կարող են առաջանալ խարդախության կամ սխալի արդյունքում և համարվում են էական, երբ խելամտորեն կարող է ակնկալվել, որ դրանք, առանձին կամ միասին վերցրած, կազդեն ֆինանսական հաշվետվություններն օգտագործողների՝ այդ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող տնտեսական որոշումների վրա:

**Կառուցելով
բարեկեցիկ աշխարհ**

ԱՄՍ-ների համաձայն իրականացրած աուդիտի ողջ ընթացքում կիրառում ենք մասնագիտական դատողություն և պահպանում մասնագիտական կասկածամտություն: Ի լրումն՝

- ▶ հատկորոշում և գնահատում ենք խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկերը, նախագծում և իրականացնում ենք աուդիտորական ընթացակարգեր՝ այդ ռիսկերին արձագանքելու նպատակով, և ձեռք ենք բերում աուդիտորական ապացույցներ, որոնք բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքի համար: Խարդախության հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրման չբացահայտման ռիսկն ավելի բարձր է, քան սխալի հետևանքով էական խեղաթյուրման չբացահայտման ռիսկը, քանի որ խարդախությունը կարող է ներառել հանցավոր համաձայնություն, զեղծարարություն, միտումնավոր բացթողումներ, սխալ ներկայացումներ կամ ներքին հսկողության համակարգի չարաշահում,
- ▶ ձեռք ենք բերում աուդիտին վերաբերող ներքին հսկողության մասին պատկերացում՝ տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր նախագծելու, և ոչ թե խմբի ներքին հսկողության արդյունավետության վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու համար,
- ▶ գնահատում ենք հաշվապահական հաշվառման կիրառված քաղաքականության տեղին լինելը, ինչպես նաև ղեկավարության կողմից կատարած հաշվապահական հաշվառման գնահատումների և կից բացահայտումների խելամտությունը,
- ▶ եզրահանգում ենք ղեկավարության կողմից հաշվապահական հաշվառման անընդհատության սկզբունքի կիրառման տեղին լինելու վերաբերյալ և հիմնվելով ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա՝ գնահատում ենք, թե արդյոք առկա է դեպքերի կամ հանգամանքների հետ կապված էական անորոշություն, որը կարող է էական կասկած հարուցել խմբի անընդհատ գործելու կարողության վերաբերյալ: Եթե մենք եզրահանգում ենք, որ առկա է էական անորոշություն, ապա մեզանից պահանջվում է աուդիտորական եզրակացությունում ուշադրություն հրավիրել համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համապատասխան բացահայտումներին, կամ, երբ այդ բացահայտումները համապատասխան չեն, ձևավոխել մեր կարծիքը: Մեր եզրահանգումները հիմնված են մինչև մեր աուդիտորական եզրակացության ամսաթիվը ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցների վրա: Սակայն, ապագա իրադարձություններն ու հանգամանքները կարող են հանգեցնել խմբի գործունեության անընդհատության դադարեցմանը:
- ▶ գնահատում ենք համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացումը, կառուցվածքն ու բովանդակությունը, ներառյալ՝ բացահայտումները, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հիմքում ընկած գործարքների ու դեպքերի ճշմարիտ ներկայացումը:
- ▶ ձեռք ենք բերում բավարար համապատասխան աուդիտորական ապացույցներ խմբի ներսում գործող կազմակերպությունների կամ ձեռնարկատիրական գործունեությունների ֆինանսական տեղեկատվության վերաբերյալ՝ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ կարծիք արտահայտելու նպատակով: Մենք պատասխանատու ենք խմբի աուդիտի ուղղորդման, ղեկավարման և իրականացման համար: Մենք ամբողջովին պատասխանատու ենք մեր աուդիտորական կարծիքի համար:

Խորհրդին, ի թիվս այլ հարցերի, հաղորդակցում ենք աուդիտի առաջադրանքի պլանավորված շրջանակի և ժամկետների, ինչպես նաև աուդիտի ընթացքում հայտնաբերված նշանակալի հարցերի, ներառյալ՝ ներքին հսկողությանը վերաբերող նշանակալի թերությունների մասին:

**Կառուցելով
բարեկեցիկ աշխարհ**

Խորհրդին նաև տրամադրում ենք հավաստիացում, որ պահպանել ենք անկախության վերաբերյալ էթիկայի պահանջները, ինչպես նաև նրանց տեղեկացնում ենք բոլոր հարաբերությունների կամ այլ հարցերի մասին, որոնք ըստ ողջամիտ ենթադրության, կարող են անդրադառնալ մեր անկախության վրա, և որտեղ կիրառելի է, անկախության պահպանմանն ուղղված միջոցառումների վերաբերյալ:

Խորհրդին հաղորդակցված հարցերից որոշում ենք այն հարցերը, որոնք համարվել են առավել նշանակալի ընթացիկ ժամանակաշրջանի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների աուդիտի ընթացում և, հետևաբար հանդիսանում են աուդիտի առանցքային հարցեր: Մենք նկարագրում ենք այդ հարցերը մեր աուդիտորական եզրակացությունում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ օրենքով կամ կարգավորող ակտերով արգելված է այդպիսի հարցերի հրապարակային բացահայտումը, կամ, երբ, խիստ բացառիկ հանգամանքներում, որոշում ենք, որ տվյալ հարցը չպետք է ներկայացվի աուդիտորի եզրակացությունում, քանի որ կարող է ողջամտորեն ակնկալվել, որ դրա ներկայացման հետ կապված բացասական հետևանքները ավելի շատ կլինեն, քան դրա ներկայացումից հանրային օգուտը:

Այս աուդիտի առաջադրանքի պատասխանատուն Մարիա Իգնատևան է:

«Էրնսթ ընդ Յանգ» ՓԲԸ
ՀՀ, ք. Երևան

Աուդիտի բաժնի գործընկեր

M. Ignatyeva

Մարիա Իգնատևա

Գլխավոր տնօրեն

S. Ghazaryan

Էրիկ Հայրապետյան

7 մայիսի, 2020թ.

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն

2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

(հազար ՀՀ դրամ)

	Ծան.	2019թ.	2018թ.
Ակտիվներ			
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	5	55,915,251	72,304,963
Առևտրային արժեթղթեր	6	251,177	-
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	7	277	4,368
Պահանջներ բանկերի նկատմամբ	8	30,523,274	5,695,811
Ներդրումային արժեթղթեր	9	22,760,449	27,041,605
Հաճախորդներին տրված վարկեր	10	275,443,307	206,012,527
Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	11	20,312,851	15,257,457
Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում	33	749,442	596,093
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	12	21,372,430	18,402,039
Այլ ակտիվներ	15	5,256,616	4,177,102
Հետաձգված հարկային ակտիվներ	13	27,901	-
		432,612,975	349,491,965
Ընդամենը ակտիվներ			
Պարտավորություններ			
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	7	200,090	49,019
Բանկերի ավանդներ և մնացորդներ		32,066	31,523
Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ	16	254,667,620	201,775,444
Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	17	12,796,122	9,031,081
Այլ փոխառություններ	18	85,203,800	68,569,714
Ընթացիկ պարտավորություններ շահութահարկի գծով		152,542	1,001,950
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	13	521,910	387,353
Այլ պարտավորություններ	20	5,541,956	4,956,585
Ստորադաս վարկեր	19	4,854,305	-
Ընդամենը պարտավորություններ		363,970,411	285,802,669
Կապիտալ			
Բաժնետիրական կապիտալ	21	30,000,000	30,000,000
Հիմնական միջոցների վերագնահատման պահուստ		3,009,091	3,047,359
Ներդրումային արժեթղթերի վերագնահատման պահուստ		2,730,236	2,032,196
Զբաղիչված շահույթ		32,903,237	28,609,741
Ընդամենը կապիտալ		68,642,564	63,689,296
Ընդամենը կապիտալ և պարտավորություններ		432,612,975	349,491,965

Ստորագրվել և վավերացվել է Բանկի Տնօրինության կողմից՝

Հակոբ Անդրեասյան

Գլխավոր գործադիր տնօրեն

Արմեն Հակոբյան

Գլխավոր հաշվապահ

7 մայիսի, 2020թ.

Ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն

2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար

(հազար ՀՀ դրամ)

	<i>Ծան.</i>	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Տոկոսային եկամուտ՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով	23	37,359,198	30,491,628
Այլ տոկոսային եկամուտ	23	1,808,454	1,454,346
Տոկոսային ծախս	23	(18,209,541)	(14,176,552)
Զուտ տոկոսային եկամուտ		20,958,111	17,769,422
Վարկային կորուստների գծով ծախս	14	(947,662)	(295,159)
Զուտ տոկոսային եկամուտ վարկային կորուստների գծով ծախսից հետո		20,010,449	17,474,263
Միջնորդավճարների գծով եկամուտ	24	4,805,567	4,146,272
Միջնորդավճարների գծով ծախս	24	(1,865,074)	(1,730,103)
Զուտ օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից		1,565,583	1,931,600
Զուտ օգուտ վաճառված վարկերի գծով	10	-	993,553
Զուտ օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից	25	885,642	115,795
Ասոցիացված կազմակերպությունների շահույթի բաժնեմաս	33	223,905	223,631
Այլ եկամուտ	26	1,294,312	1,872,224
Ոչ տոկոսային եկամուտ		6,909,935	7,552,972
Անձնակազմի գծով ծախսեր		(10,838,738)	(9,825,258)
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	12	(2,015,076)	(1,068,790)
Այլ գործառնական ծախսեր	27	(1,546,322)	(1,717,005)
Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր	28	(3,595,210)	(4,133,837)
Արժեզրկման և պահուստների ձևավորման գծով այլ ծախսերի հակադարձում / (Արժեզրկման և պահուստների ձևավորման գծով այլ ծախսեր)	15	72,890	(209,239)
Ոչ տոկոսային ծախս		(17,922,456)	(16,954,129)
Շահույթ մինչև շահութահարկ		8,997,928	8,073,106
Շահութահարկի գծով ծախս	13	(2,042,700)	(1,825,618)
Հաշվետու տարվա շահույթ		6,955,228	6,247,488

Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն
2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար
(հազար ՀՀ դրամ)

	<i>Ծան.</i>	<i>2019</i>	<i>2018</i>
Հաշվետու տարվա շահույթ		6,955,228	6,247,488
Այլ համապարփակ եկամուտ հարկումից հետո			
<i>Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս վերադասակարգվող այլ համապարփակ եկամուտ՝</i>			
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական գործիքների գծով իրական արժեքի գուտ փոփոխություն		270,487	(766,477)
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքների ակնկալվող վարկային կորուստների գծով պահուստի փոփոխություններ		(270,297)	310,906
Շահութահարկ՝ այլ համապարփակ եկամտի տարրերի գծով	13	(34)	91,114
Հաջորդ ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ / (վնաս) վերադասակարգվող գուտ այլ համապարփակ եկամուտ / (վնաս)		156	(364,457)
<i>Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս չվերադասակարգվող այլ համապարփակ եկամուտ՝</i>			
Հողի և շենքերի վերագնահատում		-	(11,027)
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքների գծով օգուտ		773,399	209,098
Շահութահարկ՝ այլ համապարփակ եկամտի տարրերի գծով	13	(139,211)	(39,614)
Ընդամենը հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս չվերադասակարգվող այլ համապարփակ եկամուտ		634,188	158,457
<i>Ասոցիացված կազմակերպությունների այլ համապարփակ եկամտի բաժնեմաս՝</i>			
Հաջորդող ժամանակաշրջաններում որպես շահույթ կամ վնաս չվերադասակարգվող		63,696	-
Ընդամենը ասոցիացված կազմակերպությունների այլ համապարփակ եկամտի բաժնեմաս		63,696	-
Հաշվետու տարվա այլ համապարփակ եկամուտ / (վնաս) հարկումից հետո		698,040	(206,000)
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ եկամուտ		7,653,268	6,041,488

1-37 ծանոթագրությունները կազմում են համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների անբաժանելի մասը:

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն
2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար
(հազար ՀՀ դրամ)

	Բաժնետիրական կապիտալ	Հիմնական միջոցների վերագնահատումից աճ	Իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների վերագնահատման պահուստ	Զբաղիչված շահույթ	Ընդամենը կապիտալ
2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	30,000,000	3,075,773	2,149,032	25,078,848	60,303,653
ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման ազդեցությունը	-	-	80,342	1,013,813	1,094,155
ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն վերահաշվարկված սկզբնական մնացորդ	30,000,000	3,075,773	2,229,374	26,092,661	61,397,808
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունքներ					
Հաշվետու տարվա շահույթ	-	-	-	6,247,488	6,247,488
Այլ համապարփակ եկամուտ	-	(8,822)	(197,178)	-	(206,000)
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ եկամուտ	-	(8,822)	(197,178)	6,247,488	6,041,488
Հիմնական միջոցների վաճառքի արդյունքում վերագնահատման ավելցուկի փոխանցումը չբաշխված շահույթին	-	(19,592)	-	19,592	-
Գործարքներ սեփականատերերի հետ՝ ուղղակիորեն գրանցված կապիտալում					
Հայտարարված շահաբաժիններ	-	-	-	(3,750,000)	(3,750,000)
Ընդամենը գործարքներ սեփականատերերի հետ	-	-	-	(3,750,000)	(3,750,000)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	30,000,000	3,047,359	2,032,196	28,609,741	63,689,296
Ընդամենը համապարփակ ֆինանսական արդյունքներ					
Հաշվետու տարվա շահույթ	-	-	-	6,955,228	6,955,228
Այլ համապարփակ եկամուտ	-	-	698,040	-	698,040
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ եկամուտ	-	-	698,040	6,955,228	7,653,268
Հիմնական միջոցների վաճառքի արդյունքում վերագնահատման ավելցուկի փոխանցումը չբաշխված շահույթին	-	(38,268)	-	38,268	-
Գործարքներ սեփականատերերի հետ՝ ուղղակիորեն գրանցված կապիտալում					
Հայտարարված շահաբաժիններ	-	-	-	(2,700,000)	(2,700,000)
Ընդամենը գործարքներ սեփականատերերի հետ	-	-	-	(2,700,000)	(2,700,000)
2019 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	30,000,000	3,009,091	2,730,236	32,903,237	68,642,564

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն

2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար

(հազար ՀՀ դրամ)

	<i>Ծան.</i>	2019թ.	2018թ.
Դրամական հոսքեր գործառնական գործունեությունից			
Ստացված տոկոսներ		38,979,352	31,544,387
Վճարված տոկոսներ		(16,225,114)	(13,667,677)
Ստացված միջնորդավճարներ		4,805,567	4,146,272
Վճարված միջնորդավճարներ		(1,865,074)	(1,730,103)
Զուտ մուտքեր շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներից		1,565,583	1,931,600
Զուտ մուտքեր փոխարժեքային տարբերություններից		1,598,083	1,395,245
Վճարված այլ գործառնական ծախսեր		(1,206,698)	(1,409,520)
Ստացված այլ եկամուտ		944,554	1,872,225
Աշխատավարձ և աշխատակազմին վճարված այլ գումարներ		(10,630,177)	(9,620,512)
Վճարված այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր		(3,520,268)	(4,135,943)
Գործառնական գործունեությունից ստացված դրամական միջոցների հոսքեր՝ մինչև գործառնական ակտիվների և պարտավորությունների փոփոխությունը		14,445,808	10,325,974
<i>Գործառնական ակտիվների գուտ (ավելացում)/նվազում</i>			
Առևտրային արժեթղթեր		(251,177)	-
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ		4,091	23,049
Պահանջներ բանկերի նկատմամբ		(24,857,050)	3,282,569
Հաճախորդներին տրված վարկեր		(70,982,124)	(27,418,186)
Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ		(6,783,081)	(2,407,878)
Այլ ակտիվներ		759,211	(1,667,759)
<i>Գործառնական պարտավորությունների գուտ ավելացում/(նվազում)</i>			
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ		150,940	(92,057)
Բանկերի ավանդներ և մնացորդներ		613	(23,739)
Հետգնման պայմանագրերի գծով վճարվելիք գումարներ		-	(1,510,213)
Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ		50,996,468	34,488,894
Այլ պարտավորություններ		421,336	(495,131)
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր՝ (օգտագործված) / ստացված գործառնական գործունեությունում մինչև շահութահարկը		(36,094,965)	14,505,523
Վճարված շահութահարկ		(2,924,697)	(2,302,468)
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր՝ (օգտագործված) / ստացված գործառնական գործունեությունում		(39,019,662)	12,203,055
Դրամական հոսքեր ներդրումային գործունեությունից			
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(2,869,843)	(2,468,694)
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների վաճառքից մուտքեր		206,220	14,697
Ներդրումային արժեթղթերի ձեռքբերում		(481,815)	(8,967,011)
Ներդրումային արժեթղթերի վաճառք և մարում		5,763,327	3,327,984
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր՝ ստացված / (օգտագործված) ներդրումային գործունեությունում		2,617,889	(8,093,024)
Դրամական միջոցների հոսքեր ֆինանսավորման գործունեությունից			
Թողարկված պարտքային արժեթղթերից մուտքեր	34	5,263,384	2,511,431
Թողարկված պարտքային արժեթղթերի մարում	34	(1,553,514)	(1,450,982)
Այլ փոխառությունների ներգրավումից մուտքեր	34	51,957,148	29,961,360
Այլ փոխառությունների մարումներ	34	(37,805,078)	(29,182,395)
Ստորադաս վարկերից մուտքեր	34	4,830,467	-
Վճարված շահաբաժիններ	21	(2,700,000)	(3,750,000)
Զուտ դրամական միջոցների հոսքեր՝ ստացված / (օգտագործված) ֆինանսավորման գործունեությունում		19,992,407	(1,910,586)
Փոխարժեքային տարբերությունների ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		(50,323)	(150,124)
Արժեզրկման պահուստում փոփոխությունների ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		69,977	(76,264)
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների գուտ (նվազում) / աճ		(16,389,712)	1,973,057
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ տարեսկզբին		72,304,963	70,331,906
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ տարեվերջին	5	55,915,251	72,304,963

1-37 ծանոթագրությունները կազմում են համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների անբաժանելի մասը:

(հազար ՀՀ դրամ)

1. Հիմնական գործունեության նկարագրություն

«ԱԿԲԱ-Կրեդիտ Ազրիկոլ Բանկ» ՓԲԸ-ն (այսուհետ՝ «Բանկ») մայր կազմակերպությունն է Խմբում, որը բաղկացած է Բանկից և իր դուստր կազմակերպությունից՝ «ԱԳԲԱ Լիզինգ Վարկային Կազմակերպություն» ՓԲԸ-ից (միասին՝ «Խումբ»)։ Այն ձևավորվել է 1995թ.-ին, որպես միացյալ սեփականությամբ կոոպերատիվ բանկ՝ համաձայն Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության, և 2006թ.-ին վերակազմակերպվել է որպես փակ բաժնետիրական ընկերություն։ Բանկը գործունեություն է իրականացնում ՀՀ Կենտրոնական բանկի (այսուհետ՝ «ԿԲ») կողմից տրված ընդհանուր բանկային լիցենզիայի հիման վրա և հանդիսանում է ՀՀ ավանդների ապահովագրության պետական համակարգի անդամ։

Բանկն ընդունում է բնակչությունից ավանդներ, տրամադրում է վարկեր և իրականացնում է դրամական փոխանցումներ Հայաստանի Հանրապետության տարածքում և ՀՀ տարածքից դուրս, իրականացնում է արտարժույթի փոխանակման գործարքներ և մատուցում է այլ բանկային ծառայություններ իր կորպորատիվ և ֆիզիկական անձ հաճախորդներին։ Բանկի գլխամասային գրասենյակը գտնվում է Երևան քաղաքում, և այն ունի 58 մասնաճյուղեր (ներառյալ՝ գլխամասը) Երևանում և ՀՀ այլ մարզերում։ Բանկի գրանցման իրավաբանական հասցեն է՝ ՀՀ, ք. Երևան 0002, Արամի փողոց 82-84։

ԱԳԲԱ Լիզինգ Վարկային Կազմակերպությունը ձևավորվել է 2003թ.-ի մարտի 30-ին որպես փակ բաժնետիրական ընկերություն՝ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն։ Ընկերության հիմնական գործունեությունը ֆինանսական վարձակալության գծով գործառնություններն են իրավաբանական և ֆիզիկական անձ հանդիսացող հաճախորդների հետ։ Ընկերությունն ունի վարկային կազմակերպության լիցենզիա՝ տրված ՀՀ ԿԲ-ի կողմից։ Ընկերությունը հանդիսանում է Խմբի դուստր կազմակերպություն և համախմբվում է սույն ֆինանսական հաշվետվություններում։ Բանկին է պատկանում «ԱԳԲԱ Լիզինգ Վարկային Կազմակերպություն» ՓԲԸ-ի բաժնետոմսերի 100%-ը։

Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Բանկի բաժնետերերն են

<i>Բաժնետեր</i>	<i>2019թ., %</i>	<i>2018թ., %</i>
«ԱԿԲԱ Ֆեդերացիա» ՓԲԸ	95.00	93.50
Սակամ Ինտերնասիոնալ	5.00	6.50
Ընդամենը	100.00	100.00

Խմբի մայր կազմակերպությունը «ԱԿԲԱ Ֆեդերացիա» ՓԲԸ-ն է, որը չունի վերահսկող կողմ։

2. Հաշվետվությունների պատրաստման հիմունքները

Ընդհանուր մաս

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (այսուհետ՝ «ՖՀՄՍ») պահանջների համաձայն։

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստված են սկզբնական արժեքի հիմունքով՝ բացառությամբ ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մեջ բացահայտվածի։ Օրինակ՝ ներդրումային և առևտրային արժեթղթերը, ածանցյալ ֆինանսական գործիքները, հողը, շենքերը և փոխադրամիջոցները գնահատված են իրական արժեքով։

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացված են հազար ՀՀ դրամով, եթե այլ բան նշված չէ։

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունները

Խումբը առաջին անգամ կիրառել է հետևյալ վերանայված ՖՀՄՍ-ները, որոնք ուժի մեջ են մտնում 2019 թվականի հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար։ Խումբը չի կիրառել որևէ ստանդարտ, մեկնաբանություն կամ փոփոխություն, որը թողարկվել է, բայց ներկայումս դեռ գործող չէ։ Փոփոխությունների էությունը և ազդեցությունները նկարագրված են ստորև։

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունները (շարունակություն)

ՖՀՄՍ 16 «Վարձակալություն»

ՖՀՄՍ 16-ը փոխարինում է «Վարձակալություն» ՀՀՄՍ 17-ին, «Համաձայնություններում վարձակալության առկայության որոշում» ՖՀՄՍՄԿ 4-ին, «Գործառնական վարձակալություն. Խրախուսող պայմաններ» ՄՄԿ 15-ին և «Վարձակալության իրավական ձև ներառող գործարքների բովանդակության գնահատում» ՄՄԿ 27-ին: Ստանդարտը սահմանում է վարձակալությունների ճանաչման, չափման, ներկայացման և բացահայտման սկզբունքները և պահանջում է վարձակալից հաշվառել վարձակալությամբ ստացած բոլոր ակտիվները միասնական հաշվապահական հաշվեկշիռի մոդելով:

Վարձատուի հաշվառումը ըստ ՖՀՄՍ 16-ի զգալի փոփոխություններ չի կրել ՀՀՄՍ 17-ի համեմատ: Վարձատուները կշարունակեն դասակարգել վարձակալությունները նույն դասակարգման սկզբունքով, ինչ ՀՀՄՍ 17-ի դեպքում և կտարբերակեն երկու տեսակի վարձակալություն՝ գործառնական և ֆինանսական:

Խումբն ընդունել է ՖՀՄՍ 16-ը կիրառելով ձևափոխված հետընթաց մոտեցումը՝ որպես սկզբնական կիրառման ամսաթիվ դիտարկելով 2019թ. հունվարի 1-ը: Այս մեթոդի համաձայն ստանդարտը կիրառվում է հետընթաց կուտակային ազդեցությունը ճանաչելով սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ: Խումբը ընտրել է կիրառել անցման գործնական մոտեցումը, որը թույլ է տալիս սկզբնական կիրառման ամսաթվի դրությամբ կիրառել ստանդարտը միայն այն պայմանագրերի նկատմամբ, որոնք նախկինում դիտարկվել են որպես վարձակալություններ «Վարձակալություն» ՀՀՄՍ 17-ի և «Համաձայնություններում վարձակալության առկայության որոշում» ՖՀՄՍՄԿ 4-ի համաձայն: Խումբն ընտրել է նաև կիրառել ճանաչումից ազատումները վարձակալության այն պայմանագրերի համար, որոնք մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ ունեն 12 ամիս կամ դրանից պակաս ժամկետ և չեն պարունակում գնման օպցիոն («կարճաժամկետ վարձակալություն») և այն պայմանագրերը, որոնք դեպքում հիմքում ընկած ակտիվը փոքրաթիվ է («փոքրաթիվ ակտիվներ»):

ՖՀՄՍ 16-ի կիրառման ազդեցությունը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ հետևյալն է.

Ակտիվներ	
Հիմնական միջոցներ	2,206,032
Այլ ակտիվներ	-
Ընդամենը ակտիվներ	2,206,032
Պարտավորություններ	
Այլ փոխառություններ	2,206,032
Ընդամենը պարտավորություններ	2,206,032
Ընդամենը ձգգրտում կապիտալում	-

ա) ՖՀՄՍ 16-ի կիրառման ազդեցության բնույթը

Խումբն ունի տարբեր հիմնական միջոցների վարձակալության պայմանագրեր: Նախքան ՖՀՄՍ 16-ի կիրառումը Խումբը որպես վարձակալ վարձակալության սկզբի ամսաթվին դասակարգում էր յուրաքանչյուր վարձակալություն որպես գործառնական կամ ֆինանսական վարձակալություն: Վարձակալությունը դասակարգվում էր որպես ֆինանսական վարձակալություն, երբ Խմբին էր փոխանցվում հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության հետ կապված նշանակալի բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, հակառակ դեպքում՝ դասակարգվում էր որպես գործառնական վարձակալություն: Ֆինանսական վարձակալությունները կապիտալացվում էին վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին վարձակալվող գույքի իրական արժեքի չափով կամ, ցածր լինելու դեպքում, նվազագույն վարձավճարների ներկա արժեքով: Վարձակալության վճարները համաչափորեն բաշխվում են տոկոսային ծախսերի և վարձակալության գծով պարտավորության նվազեցման միջև: Գործառնական վարձակալության դեպքում վարձակալված գույքը չէր կապիտալացվում, և վարձավճարները շահույթում կամ վնասում ճանաչվում էին գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում՝ որպես վարձակալության գծով ծախս: Ցանկացած վարձակալության գծով կատարված կանխավճարներ կամ հաշվեգրված վարձավճարներ ճանաչվում էին համապատասխանաբար որպես «Այլ ակտիվներ» կամ «Այլ պարտավորություններ»:

Խումբը կիրառել է ճանաչման և չափման միասնական մոտեցում բոլոր վարձակալությունների համար, բացառությամբ կարճաժամկետ վարձակալությունների և փոքրաթիվ ակտիվների վարձակալությունների: Ստանդարտը սահմանում է հատուկ անցումային դրույթներ և գործնական մոտեցումներ, որոնք կիրառվել են Խմբի կողմից:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունները (շարունակություն)

Նախկինում որպես ֆինանսական վարձակալություններ դասակարգված վարձակալություններ

ՖՀՄՍ 16-ի կիրառումը ազդեց ֆինանսական վարձակալության պայմանագրերի վրա, որտեղ խումբը հանդես է գալիս որպես վարձատու: ՖՀՄՍ 16-ի ներդրումից հետո խումբը չի ներառում ԱԱՀ-ի գումարը վարձավճարների մեջ: ՖՀՄՍ 16-ի կիրառման ազդեցությունը (ավելացում (նվազում)) 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ ներկայացված է ստորև.

Ակտիվներ

Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	(1,499,627)
Այլ ակտիվներ (հաշվանցման ենթակա ԱԱՀ)	1,474,775
Կրեդիտորական պարտքեր ԱԱՀ-ի գծով	(24,853)

Նախկինում որպես գործառնական վարձակալություններ դասակարգված վարձակալություններ

Նախկինում որպես գործառնական վարձակալություն դասակարգված վարձակալությունների գծով խումբը ճանաչել է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ և վարձակալության գծով պարտավորություններ՝ բացառությամբ կարճաժամկետ վարձակալությունների և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները ճանաչվել են իրենց հաշվեկշռային արժեքով՝ կարծես ստանդարտ միշտ կիրառվել է, բացառությամբ՝ սկզբնական կիրառման ամսաթվին լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքի կիրառման: Որոշ դեպքերում օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները ճանաչվել են հիմք ընդունելով վարձակալության գծով պարտավորության գումարը՝ ճշգրտված նախկինում ճանաչված վարձակալության գծով կատարված կանխավճարներով կամ հաշվեգրված վարձավճարներով: Վարձակալության գծով պարտավորությունները ճանաչվել են մնացած վարձավճարների ներկա արժեքով՝ զեղչելով սկզբնական կիրառման ամսաթվին վարձակալի լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքով:

Խումբը կիրառել է նաև հասանելի գործնական մոտեցումները, որոնցից են.

- ▶ Կիրառել է միասնական զեղչման դրույք խելամտորեն համանման հատկանիշներ ունեցող վարձակալությունների պորտֆելի նկատմամբ,
- ▶ վարձակալը կարող է հիմնվել իր գնահատման վրա՝ արդյոք վարձակալություններն անբարենպաստ են, թե ոչ նախքան սկզբնական կիրառման ամսաթիվը
- ▶ Կիրառել է կարճաժամկետ վարձակալության բացառությունը այն վարձակալությունների համար, որոնց դեպքում վարձակալության ժամկետն ավարտվում է սկզբնական կիրառման ամսաթվից հետո 12 ամսվա ընթացքում,
- ▶ Սկզբնական կիրառման ամսաթվին բացառել է սկզբնական ուղղակի ծախսերը օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի չափումից,
- ▶ Կիրառել է դատողություններ վարձակալության ժամկետը որոշելիս, երբ պայմանագիրը պարունակում է վարձակալությունը երկարաժամկետ կամ դադարեցնելու օպցիոններ:

Հիմք ընդունելով վերը նշվածը՝ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ.

- ▶ 2,206,032 հազար ՀՀ դրամ արժեքով օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները ճանաչվել և ներառվել են «Հիմնական միջոցներ»-ի կազմում,
- ▶ 2,206,032 հազար ՀՀ դրամ արժեքով հավելյալ վարձակալության գծով պարտավորություններ ճանաչվել են «Այլ փոխառություններ»-ի կազմում:

2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ վարձակալության գծով պարտավորությունները համադրվում են 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ գործառնական վարձակալության գծով պարտավորվածությունների գումարին հետևյալ կերպ.

Հազար ՀՀ դրամ

Գործառնական վարձակալության գծով պարտավորվածություններ 2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	2,838,981
Միջին կշռված լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույք 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	6.27%
Զեղչված գործառնական վարձակալության գծով պարտավորվածություններ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	2,251,799
<i>Հանած՝</i>	
Պարտավորություններ կարճաժամկետ վարձակալությունների գծով	(9,814)
Պարտավորություններ փոքրարժեք ակտիվների վարձակալության գծով	(35,953)
Վարձակալության գծով պարտավորություններ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	2,206,032

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունները (շարունակություն)

բ) Նոր հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփում

Ստորև ներկայացված են ՖՀՄՍ 16-ի անցման ժամանակ կիրառված Խմբի նոր հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունները, որոնք կիրառվել է սկզբնական կիրառման ամսաթվից սկսած.

i. Խումբը որպես վարձակալ

Խումբը կիրառել է ճանաչման և չափման միասնական մոտեցում բոլոր վարձակալությունների համար, բացառությամբ կարճաժամկետ վարձակալությունների և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների: Խումբը ճանաչում է վարձակալության գծով պարտավորություններ՝ վարձակալության գծով վճարումներ կատարելու համար և օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ, որոնք ներկայացնում են պայմանագրի հիմքում ընկած ակտիվները օգտագործելու իրավունքը:

Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ

Խումբը ճանաչում է օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ (այն ամսաթիվը, երբ հիմքում ընկած ակտիվը հասանելի կդառնա վարձակալի կողմից օգտագործման համար): Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները չափվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կուտակված կորուստները, և ճշգրտված վարձակալության գծով սեփականության իրավունքը ցանկացած վերաչափմամբ: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների սկզբնական արժեքը ներառում է ճանաչված վարձակալության գծով պարտավորությունների գումարը, սկզբնավորման ցանկացած ուղղակի ծախսումներ, վարձակալության մեկնարկի ամսաթվին կամ դրանից առաջ կատարված վարձավճարները՝ հանած ստացված ցանկացած վարձակալության խրախուսումներ: Բացառությամբ այն դեպքերի, երբ Խումբը խելամտորեն համոզված է, որ ձեռք կբերի վարձակալված ակտիվի նկատմամբ սեփականության իրավունքը պայմանագրի ավարտին, օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի մաշվածությունը հաշվարկում է գծային հիմունքով վարձակալության մեկնարկի ամսաթվից մինչև օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվի օգտակար ծառայության ավարտի ամսաթվից և վարձակալության ժամկետի ավարտի ամսաթվից ամենամաղը: Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվները ենթակա են արժեզրկման գնահատման:

Վարձակալության գծով պարտավորություններ

Վարձակալության մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ Խումբը ճանաչում է վարձակալության գծով պարտավորությունը վարձակալության ժամկետի ընթացքում վճարման ենթակա վարձավճարների ներկա արժեքով: Վարձավճարները պարունակում են հաստատուն վճարումները (ներառյալ՝ ըստ էության հաստատուն վճարումներ)՝ հանած վարձակալության ցանկացած ստացվելիք խրախուսումը, վարձակալության փոփոխուն վճարումներ, որոնք կախված են ինդեքսից կամ դրույքից, գումարները, որոնք սպասվում է, որ կվճարվեն վարձակալի կողմից՝ մնացորդային արժեքի երաշխիքի ներքո: Վարձավճարները ներառում են նաև գնման օպցիոնի իրագործման գին, երբ Խումբը խելամտորեն համոզված է, որ կիրագործի այդ օպցիոնը, և վարձակալությունը դադարեցնելու հետ կապված տուգանքների վճարումներ, եթե վարձակալության ժամկետն արտացոլում է Խմբի վարձակալությունը դադարեցնելու օպցիոնի իրագործումը: Փոփոխուն վարձավճարները, որոնք կախված չեն ինդեքսից կամ դրույքից, ճանաչվում են որպես ծախս այն ժամանակաշրջանում, որի ընթացքում տեղի է ունենում այդ վճարումներին հանգեցնող դեպքը կամ իրավիճակը:

Վարձավճարների ներկա արժեքը հաշվելիս Խումբն օգտագործում է սկզբնական կիրառման ամսաթվին լրացուցիչ փոխառության տոկոսադրույքը, եթե վարձակալությամբ ենթադրվող տոկոսադրույքը հնարավոր չէ հեշտությամբ որոշել: Մեկնարկի ամսաթվից հետո վարձակալության գծով պարտավորության գումարը ավելացվում է՝ վարձակալության գծով պարտավորության տոկոսը արտացոլելու համար, և նվազեցվում է՝ կատարված վարձավճարները արտացոլելու համար: Ավելին, վարձակալության գծով պարտավորության հաշվեկշռային արժեքը վերաչափվում է, եթե տեղի են ունենում վերափոխումներ, վարձակալության ժամկետի փոփոխություն, ըստ էության հաստատուն վարձավճարների փոփոխություն կամ հիմքում ընկած ակտիվի գնման օպցիոնի գնահատումներում փոփոխություն:

Վարձաժամկետ վարձակալություններ և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալություններ

Խումբը կիրառում է կարճաժամկետ վարձակալությունների ճանաչման բացառությունը կարճաժամկետ վարձակալությունների համար (այն վարձակալությունները, որոնց վարձակալության ժամկետը մեկնարկի ամսաթվի դրությամբ 12 ամիս է կամ դրանից պակաս, և չեն պարունակում գնման օպցիոն): Խումբը կիրառում է նաև փոքրարժեք ակտիվների վարձակալության ճանաչման բացառությունը այն ակտիվների վրա, որոնք համարվում են փոքրարժեք (2,500 հազ. ՀՀ դրամը չգերազանցող): Կարճաժամկետ վարձակալությունների և փոքրարժեք ակտիվների վարձակալությունների գծով վարձավճարները ճանաչվում են որպես ծախս գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունները (շարունակություն)

Վերականգնման հնարավորություն պարունակող վարձակալության պայմանագրերի վարձակալության ժամկետի որոշման նշանակալի դատողությունները

Խումբը որոշում է վարձակալության ժամկետը որպես վարձակալության չեղյալ չհամարվող ժամանակաշրջան, գումարած այն ժամանակաշրջանները, որոնց համար առկա է վարձակալության երկարաձգման օպցիոն, եթե խելամտորեն համոզված է, որ կիրագործի այդ օպցիոնը, կամ այն ժամանակաշրջանները, որոնց համար առկա է վարձակալությունը դադարեցնելու օպցիոն, եթե խելամտորեն համոզված է, որ չի կիրագործի այդ օպցիոնը:

Խումբը որոշ վարձակալությունների դեպքում ունի ևս մեկ ժամկետով ակտիվը վարձակալելու հնարավորություն: Խումբը դատողություններ է կիրառում գնահատելու՝ արդյոք խելամտորեն համոզված է, որ կիրագործի վերականգնման հնարավորությունը: Խումբը դիտարկում է բոլոր տեղին գործոնները, որոնք տնտեսական խթան են ստեղծում վարձակալության վերականգնման հնարավորությունը իրագործելու համար: Վարձակալության մեկնարկի ամսաթվից հետո Խումբը կրկին գնահատում է վարձակալության ժամկետը, եթե տեղի է ունենում դեպքի կամ հանգամանքների նշանակալի փոփոխություն, որոնք գտնվում են իր հսկողության ներքո և ազդեցություն ունեն Խմբի պայմանագրի երկարացման օպցիոնը իրագործելու (կամ չիրագործելու) հնարավորության վրա (օրինակ՝ ռազմավարության փոփոխություն):

Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում և դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունում ձևաչված գումարներ

Ստորև ներկայացված է Խմբի՝ օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվների և վարձակալության գծով պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքները և փոփոխությունները հաշվետու ժամանակաշրջանի ընթացքում:

<u>Հազար ՀՀ դրամ</u>	<u>Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ Շենքեր</u>	<u>Վարձակալության գծով պարտավորություններ</u>
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	2,206,032	2,206,032
Ավելացումներ	45,133	45,133
Մաշվածության գծով ծախս	(545,620)	-
Տոկոսային ծախս	-	120,400
Վճարումներ	-	(585,170)
Փոխարժեքային տարբերությունից օգուտ	-	(36,913)
	1,705,545	1,749,482
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ		

Խումբը ձանաչել է 9,814 հազար ՀՀ դրամ կարճաժամկետ վարձակալության գծով ծախս և 35,953 հազար ՀՀ դրամ փոքրարժեք ակտիվների գծով ծախս 2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար:

2019թ. ընդամենը դրամական միջոցների արտահոսքը վարձակալությունների գծով կազմել է 585,170 հազ. ՀՀ դրամ (2018թ.՝ 570,224 հազ. ՀՀ դրամ):

ii. Գործառնական – Խումբը որպես վարձատու:

Վարձակալությունները, երբ Խումբը չի փոխանցում հիմքում ընկած ակտիվի սեփականության հետ կապված նշանակալի բոլոր ռիսկերն ու հատույցները, դասակարգվում են որպես գործառնական վարձակալություն: Վարձակալական եկամուտը ձանաչվում է գծային հիմունքով վարձակալության ժամկետի ընթացքում և ներառվում է այլ եկամտի կազմում համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում, քանի որ գործառնական բնույթի է: Գործառնական վարձակալության բանակցությունների և պայմանավորվածությունների գծով կրած սկզբնավորման ուղղակի ծախսումները ավելացվում են տրամադրված ակտիվի հաշվեկշռային արժեքին և ձանաչվում են որպես ծախս վարձակալության ժամկետի ընթացքում նույն հիմունքով, որը կիրառվում է վարձակալական եկամուտը ձանաչելիս: Պամանական վարձավճարները ձանաչվում են որպես եկամուտ այն ժամանակահատվածի ընթացքում, որում դրանք ստացվում են:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունները (շարունակություն)

iii. Ֆինանսական – Խումբը որպես վարձատու

Ֆինանսական վարձակալության ժամկետի մեկնարկի պահից Խումբը ճանաչում է ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ՝ վարձակալությունում զուտ ներդրումներին հավասար գումարով:

Ֆինանսական եկամտի ճանաչումը հիմնված է այնպիսի գրաֆիկի վրա, որն ապահովում է հատուցման հաստատուն պարբերական դրույք ֆինանսական վարձակալության շրջանակներում վարձատուի զուտ ներդրումների նկատմամբ: Սկզբնական ուղղակի ծախսումները ներառվում են ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարների սկզբնական գնահատման մեջ:

ՖՀՄԿ մեկնաբանություն 23՝ «Անորոշություն շահութահարկի հաշվարկման կանոնների վերաբերյալ»

Մեկնաբանությունը վերաբերում է շահութահարկի հաշվառմանը, երբ հարկի հաշվարկը պարունակում է անորոշություն, որն ազդում է ՀՀՄՍ 12-ի կիրառման վրա: Մեկնաբանությունը չի կիրառվում ՀՀՄՍ 12-ի շրջանակից դուրս հարկերի կամ հավաքագրումների վրա, ինչպես նաև չի պարունակում կոնկրետ պահանջներ անորոշ հարկային մեկնաբանությունների հետ կապված տոկոսների և տույժերի վերաբերյալ: Մեկնաբանությունը մասնավորապես վերաբերում է հետևյալին՝

- ▶ արդյոք Խումբը առանձին է հաշվի առնում անորոշ հարկային մեկնաբանությունները,
- ▶ Խմբի ենթադրությունները՝ կապված հարկային մարմինների կողմից հարկման մոտեցումների մեկնաբանությունների ստուգման հետ,
- ▶ ինչպես է Խումբը սահմանում հարկվող շահույթը (հարկային վնասը), հարկման բազան, չօգտագործված հարկային վնասները, չօգտագործված հարկային գերավճարները և հարկային դրույքաչափերը,
- ▶ ինչպես է Խումբը հաշվի առնում փաստերի և հանգամանքների փոփոխությունները:

Խումբը պետք է որոշի, թե արդյոք յուրաքանչյուր անորոշ հարկային մոտեցում պետք է դիտարկել առանձին, թե մեկ կամ մի քանի այլ անորոշ հարկային մոտեցումների հետ միասին: Պետք է կիրառել այն մոտեցումը, որն ավելի լավ է կանխատեսում անորոշության հստակեցման արդյունքը:

Փոփոխությունները ազդեցություն չունեն Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 9-ում՝ Կանխավճարի հատկանիշներ բացասական փոխհատուցմամբ

ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն, պարտքային գործիքը կարող է չափվել ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով, պայմանով, որ պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերը բացառապես մայր գումարի և չմարված գումարի վրա հաշվեգրված տոկոսագումարների վճարումներն են (SPPI չափանիշը), և գործիքը պահվում է տվյալ դասակարգման համար համապատասխան բիզնես մոդելի շրջանակներում: ՖՀՄՍ 9-ի փոփոխությունները հստակեցնում են, որ ֆինանսական ակտիվը համապատասխանում է SPPI չափանիշին, անկախ իրադարձությունից կամ հանգամանքից, որը հանգեցնում է պայմանագրի վաղաժամկետ դադարեցման, և անկախ նրանից, թե որ կողմն է վճարում կամ ստանում ողջամիտ փոխհատուցում պայմանագրի վաղաժամկետ դադարեցման համար: Այս փոփոխությունները որևէ ազդեցություն չունեն Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 28-ում՝ Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում

Փոփոխությունները հստակեցնում են, որ Խումբը կիրառում է ՖՀՄՍ 9 ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկումներում երկարաժամկետ մասնակցության համար, որի նկատմամբ չի կիրառվում բաժնեմասնակցության մեթոդը, բայց որն, ըստ էության, ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկումներում զուտ ներդրումների մաս է կազմում (երկարաժամկետ մասնակցություն): Այս պարզաբանումը տեղի է, քանի որ այն ենթադրում է, որ ՖՀՄՍ 9-ում ակնկալվող պարտքային կորստի մոդելը կիրառվում է նման երկարաժամկետ մասնակցության նկատմամբ:

Փոփոխությունները նաև հստակեցնում են, որ ՖՀՄՍ 9-ի կիրառման դեպքում Խումբը հաշվի չի առնում ասոցիացված կազմակերպության կամ համատեղ ձեռնարկման որևէ վնաս կամ զուտ ներդրումների գծով արժեգրվումից կորուստներ՝ ճանաչված որպես ճշգրտումներ ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկման զուտ ներդրման նկատմամբ, որոնք առաջանում են ՀՀՄՍ 28 «Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում» կիրառելիս:

Այս փոփոխությունները որևէ ազդեցություն չունեն Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա, քանի որ Խումբը չունի երկարաժամկետ մասնակցություն իր ասոցիացված կազմակերպությունում կամ համատեղ ձեռնարկումներում:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունները (շարունակություն)

Տարեկան բարեփոխումների 2015-2017թթ. շրջան

ՖՀՄՍ 3 «Բիզնեսի միավորումներ»

Փոփոխությունները հստակեցնում են, որ երբ Խումբը վերահսկողություն է ստանում համատեղ գործունեության նկատմամբ, այն կիրառում է փոփոխված ձեռք բերված ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման պահանջները, ներառյալ համատեղ գործունեության ակտիվներում և պարտավորություններում նախկինում ունեցած մասնակցության վերաչափումը իրական արժեքով: Այդպիսով, ձեռք բերողը վերաչափում է համատեղ գործունեությունում նախկինում ունեցած ամբողջ մասնակցությունը:

Խումբը փոփոխությունները կիրառում է այն ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումների համար, որոնց դեպքում ձեռք բերումը տեղի է ունեցել 2019 թվականի հունվարի 1-ից կամ դրանից հետո սկսվող առաջին տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբին կամ դրանից հետո, վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրվում է:

Այս փոփոխությունները որևէ ազդեցություն չունեն Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա, քանի որ Խումբը չի ունեցել գործարքներ, որի արդյունքում ձեռք է բերել համատեղ հսկողություն:

ՖՀՄՍ 11 «Համատեղ պայմանավորվածություններ»

Մասնակցող կողմերից մեկը, որը սակայն համատեղ հսկողություն չունի համատեղ գործունեության նկատմամբ, կարող է հսկողություն ստանալ համատեղ գործունեության նկատմամբ, որտեղ համատեղ գործունեությունը սահմանվում է որպես ձեռնարկատիրական գործունեություն համաձայն ՖՀՄՍ 3-ի: Փոփոխությունները հստակեցնում են, որ համատեղ գործունեությունում նախկինում ունեցած մասնակցությունը չի վերաչափվում:

Խումբը փոփոխությունները կիրառում է այն գործարքների համար, որոնց դեպքում համատեղ հսկողությունը ստանում է 2019 թվականի հունվարի 1-ից կամ դրանից հետո սկսվող առաջին տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանի սկզբին կամ դրանից հետո, վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրվում է:

Այս փոփոխությունները որևէ ազդեցություն չունեն Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա, քանի որ Խումբը չի ունեցել գործարքներ, որի արդյունքում ձեռք է բերել համատեղ հսկողություն:

ՀՀՄՍ 12 «Շահութահարկ»

Այս փոփոխությունները պարզաբանում են, որ շահութահարկի գծով շահաբաժինների հետևանքները ուղղակիորեն կապված են բաշխման ենթակա շահույթ սկզբնավորող գործարքների կամ իրադարձությունների, և ոչ թե սեփականատերերին բաշխված շահույթի հետ: Հետևաբար, Խումբը շահութահարկի գծով շահաբաժինների բոլոր հետևանքները ճանաչում է շահույթում կամ վնասում, այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում կամ կապիտալում, կախված այն հանգամանքից, թե որտեղ են ի սկզբանե ճանաչվել տվյալ գործարքները կամ իրադարձությունները:

Խումբը կիրառում է այս փոփոխությունները 2019թ. հունվարի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան հաշվետու ժամանակաշրջանների համար, վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրվում է: Երբ կազմակերպությունը առաջին անգամ կիրառում է այս փոփոխությունները, դրանք կիրառում է այն շահաբաժինների շահութահարկային հետևանքների նկատմամբ, որը ճանաչել է ամենավաղ համեմատական ժամանակաշրջանի սկզբում կամ դրանից հետո:

Քանի որ Խմբի ընթացիկ մոտեցումը համապատասխանում է փոփոխությանը, այն որևէ ազդեցություն չունի Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Համախմբման հիմունքներ

Դուստր ընկերությունները, որոնց գործունեության նկատմամբ Խումբը վերահսկողություն է իրականացնում, համախմբվում են: Վերահսկողությունն իրականացվում է այն դեպքում, երբ Խումբն իրավունք ունի ներդրումներից ստանալ փոփոխական արդյունքներ կամ ենթարկվում է այդ արդյունքների փոփոխությունների հետ կապված ռիսկին և կարող է ազդել այդ ներդրումներից ստացվող արդյունքների վրա իր իրավասությունների միջոցով: Մասնավորապես, Խումբը վերահսկում է ներդրումը, միայն և միայն այն դեպքում, երբ բավարարվում են հետևյալ պայմանները՝

- ▶ Խումբն ունի իրավասություն ներդրման օբյեկտի նկատմամբ (այսինքն՝ գոյություն ունեցող իրավունքներ, որոնք ապահովում են ներդրման օբյեկտի նշանակալի գործունեությունը կառավարելու հնարավորություն),
- ▶ Խումբն ունի իրավունք ներդրումներից ստացվող փոփոխական արդյունքների նկատմամբ և ենթարկվում է այդ արդյունքների փոփոխությունների հետ կապված ռիսկին,
- ▶ Խումբն ունի հնարավորություն օգտագործելու իր իրավասությունները ներդրման օբյեկտի նկատմամբ՝ ներդրումներից փոփոխական արդյունքների վրա ազդելու նպատակով:

Որպես կանոն, ենթադրվում է, որ վերահսկողությունը պայմանավորված է ծայնի իրավունքի մեծամասնությամբ: Սույն ենթադրության հաստատման, ինչպես նաև Խմբի մոտ մեծամասնությունից ավելի քիչ քվեարկման կամ ներդրման օբյեկտի նկատմամբ մեծամասնությունից ավելի քիչ նմանատիպ իրավունքների առկայության դեպքում, Խումբը հաշվի է առնում է բոլոր փաստերը և հանգամանքները տվյալ ներդրման օբյեկտի նկատմամբ իրավասության առկայությունը գնահատելիս, ներառյալ՝

- ▶ ներդրման օբյեկտի նկատմամբ ծայնի իրավունք ունեցող անձանց հետ պայմանագրային համաձայնությունը,
- ▶ այլ համաձայնագրերից ծագող իրավունքները,
- ▶ Խմբին պատկանող առկա և հնարավոր քվեարկման իրավունքները:

Դուստր կազմակերպության համախմբումը սկսվում է, երբ Խումբը ձեռք է բերում վերահսկողություն դուստր ընկերության նկատմամբ և դադարում է, երբ Խումբը կորցնում է այդ վերահսկողությունը: Ներխմբային բոլոր գործարքները, ինչպես նաև այդ գործարքների արդյունքում առաջացած մնացորդներն ու չիրացված օգուտները ամբողջությամբ բացառվում են: Չիրացված վնասները նույնպես բացառվում են, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ գործարքը վկայում է փոխանցվող ակտիվի արժեզրկման մասին: Անհրաժեշտության դեպքում, դուստր ընկերությունների ֆինանսական հաշվետվությունները ձգարտվում են՝ այդ ընկերությունների հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունները Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություններին համապատասխանեցնելու նպատակով:

Առանց վերահսկման կորստի դուստր ընկերությունում մասնակցության փոփոխությունը հաշվառվում է որպես սեփական կապիտալում փոփոխություն: Դուստր կազմակերպության վնասները վերագրվում են չվերահսկող բաժնեմասին, նույնիսկ եթե այն հանգեցնում է բացասական մնացորդի:

Եթե Խումբը կորցնում է դուստր կազմակերպության նկատմամբ վերահսկողությունը, այն ապաճանաչում է դուստր կազմակերպության ակտիվները (ներառյալ՝ գույվիլը) և պարտավորությունները, ցանկացած չվերահսկվող բաժնեմասի հաշվեկշռային արժեք, սեփական կապիտալում արտացոլվող փոխարկման կուտակված տարբերությունները, ճանաչում է ստացված փոխհատուցման իրական արժեքը, մնացած ներդրման իրական արժեքը, գործարքի արդյունքում առաջացած ավել կամ պակաս գումարը շահույթում կամ վնասում, վերադասակարգում է նախկինում այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված տարբերի մայր կազմակերպության բաժինը շահույթում կամ վնասում կամ չբաշխված շահույթում:

Զեռնարկատիրական գործունեության միավորում

Զեռնարկատիրական գործունեության միավորումները հաշվառվում են՝ օգտագործելով ձեռքբերման մեթոդը: Զեռքբերման արժեքը չափվում է որպես ձեռքբերման օրվա դրությամբ փոխանցված հատուցման իրական արժեքի և ձեռքբերվող ընկերության ցանկացած չվերահսկվող բաժնեմասի հանրագումար: Յուրաքանչյուր ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման համար ձեռքբերող կողմը չափում է ձեռքբերված կազմակերպության չվերահսկվող բաժնեմասը, որը բաժնետերերին ներկա պահին էլ տալիս է ընկերության գուտ ակտիվներում համապատասխան բաժնի իրավունք ընկերության լուծարման դեպքում, կա՝ մ իրական արժեքով, կա՝ մ ձեռքբերված ընկերության որոշելի գուտ ակտիվների համապատասխան մասի գումարի չափով: Չվերահսկվող բաժնեմասի այլ բաղադրիչները գնահատվում են ձեռքբերման պահին իրական արժեքով: Առաջացած ձեռքբերման ծախսումները ծախսագրվում են:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորում (շարունակություն)

Եթե խուսրոմ ձեռք է բերում ձեռնարկատիրական գործունեություն, ապա ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները դասակարգվում են պայմանագրի պայմաններին, տնտեսական բնույթին և ձեռքբերման պահին այլ էական պայմաններին համապատասխան: Սա ներառում է ձեռքբերվող կազմակերպության հիմնական պայմանագրերում պարունակվող ածանցյալ գործիքների տարանջատման անհրաժեշտության վերլուծությունը:

Ձեռնարկատիրական գործունեության փուլային ձեռքբերման դեպքում ձեռքբերողը ձեռքբերվող կազմակերպությունում իր նախկինում ունեցած բաժնեմասը պետք է վերաչափի ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ իրական արժեքով և արդյունքում ստացված օգուտը կամ վնասը ճանաչի շահույթում կամ վնասում:

Ցանկացած պայմանական հատուցում, որը պետք է փոխանցվի ձեռքբերողի կողմից, ճանաչվում է ձեռքբերման պահին իրական արժեքով: Ակտիվ կամ պարտավորություն հանդիսացող պայմանական հատուցումների իրական արժեքի ցանկացած հետագա փոփոխություն ճանաչվում է ՖՀՄՍ 9 -ի համաձայն շահույթում կամ վնասում կամ որպես այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների փոփոխություն: Եթե պայմանական հատուցումը դասակարգվում է որպես սեփական կապիտալ, ապա այն չի վերաչափվում՝ մինչև կապիտալում ամբողջական մարումը:

Գուդվիլը սկզբնապես չափվում է սկզբնական արժեքով, որը հանդիսանում է փոխանցված հատուցման և ճանաչված չվերահսկվող բաժնեմասի հանրագումարի և ձեռքբերված որոշելի զուտ ակտիվների և ստանձնած պարտավորությունների իրական արժեքների տարբերությունը: Եթե փոխհատուցումը ավելի քիչ է, քան ձեռքբերված դուստր ընկերության զուտ ակտիվների իրական արժեքը, ապա տարբերությունը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում:

Սկզբնական ճանաչումից հետո գուդվիլը չափվում է սկզբնական արժեքով՝ նվազեցնելով արժեզրկումից կուտակված ցանկացած կորստով: Արժեզրկման ստուգման նպատակով ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման արդյունքում ձեռքբերված գուդվիլը, ձեռքբերման ամսաթվից սկսած, պետք է բաշխվի խմբի այն դրամաստեղծ միավորներին, որոնք ակնկալվում է, որ կստանան օգուտներ ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումից՝ անկախ այն հանգամանքից, թե արդյոք ձեռքբերվողի այլ ակտիվները կամ պարտավորությունները վերագրված են այդ միավորներին, թե՛ ոչ:

Եթե գուդվիլը կազմում է դրամական միջոցներ ստեղծող ստորաբաժանման մաս, և այդ ստորաբաժանման մի մասն օտարվում է, օտարվող մասին վերագրելի գուդվիլը ընդգրկվում է այդ գործունեության հաշվեկշռային արժեքի մեջ օտարումից շահույթը կամ վնասը որոշելիս: Այս պարագայում օտարվող գուդվիլը գնահատվում է օտարվող գործունեության արժեքի և դրամական միջոցներ ստեղծող ստորաբաժանման մնացած մասի արժեքի հարաբերության հիման վրա:

Ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող դուստր կազմակերպությունների ձեռքբերումը

Ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող դուստր կազմակերպությունների ձեռքբերման հաշվառման իրականացվում է բաժնեմասերի միավորման մեթոդով:

Ընդհանուր վերահսկողության տակ գտնվող կողմերի միջև փոխանցված դուստր կազմակերպության ակտիվներն ու պարտավորությունները հաշվառվում են համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների կազմում հաշվեկշռային արժեքով, որով արտացոլված են դուստր կազմակերպության ֆինանսական հաշվետվության մեջ՝ փոխանցման ամսաթվի դրությամբ: Նախորդ սեփականատիրոջ կողմից կազմակերպության գնման ժամանակ առաջացած գուդվիլը նույնպես արտացոլվում է համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում: Զուտ ակտիվների հաշվեկշռային արժեքի և վճարված հատուցման տարբերությունը ընդգրկվում է այս համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում՝ որպես սեփական կապիտալի ճշգրտում:

Տվյալ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, ներառյալ համեմատական տվյալները, կազմվում են այնպես, եթե դուստր կազմակերպությունը ձեռք բերված լիներ խմբի կողմից նախորդ սեփականատիրոջ կողմից սկզբնական ձեռքբերման ամսաթվով:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում

Ասոցիացված են համարվում այն կազմակերպությունները, որոնցում Խումբը ունի 20%-ից 50% քվեարկող բաժնեմաս կամ Խումբն ունի էական ազդեցության այլ հնարավորություններ, որը, սակայն, չի նշանակում լիովին վերահսկում: Ասոցիացված կազմակերպություններում ներդրումները հաշվառվում են բաժնեմասնակցության մեթոդով և սկզբնապես ճանաչվում են ձեռքբերման արժեքով՝ ներառյալ գույքիլը: Հաշվեկշռային արժեքի հետագա փոփոխությունները արտացոլում են միավորմանը հաջորդող Խմբի՝ ասոցիացված կազմակերպության զուտ ակտիվների բաժնեմասի փոփոխությունները: Խմբի՝ ասոցիացված կազմակերպության շահույթի կամ վնասի բաժնեմասը ճանաչվում է համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում, իսկ պահուստներում փոփոխությունները ճանաչվում են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում: Այնուամենայնիվ, երբ Խմբի՝ ասոցիացված կազմակերպություններում վնասների բաժինը գերազանցում է իր բաժնեմասը ասոցիացված կազմակերպությունում, Խումբը չի ճանաչում հետագա կորուստները, եթե Խումբը չի պարտավորվում հետագա վճարումներ կատարել ասոցիացված կազմակերպությանը կամ ասոցիացված կազմակերպության անունից:

Խմբի և իր ասոցիացված կազմակերպության միջև գործարքներից չիրացված օգուտները բացառվում են մինչև Խմբի՝ ասոցիացված կազմակերպությունում բաժնեմասը. չիրացված վնասները նույնպես բացառվում են, բացառությամբ այն դեպքի, երբ համապատասխան գործարքը վկայում է փոխանցվող ակտիվի արժեզրկման մասին:

Իրական արժեքի չափում

Խումբն իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով և իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով պահվող ֆինանսական գործիքները և ոչ ֆինանսական ակտիվները չափում է իրական արժեքով՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ: Ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների իրական արժեքի վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 30-ում:

Իրական արժեքն այն գինն է, որը չափման ամսաթվի դրությամբ ընթացիկ շուկայական պայմաններում, հիմնական կամ դրա բացակայության դեպքում՝ ամենաբարենպաստ շուկայում կատարվող շուկայի մասնակիցների միջև՝ սովորական գործարքում ակտիվը վաճառելու կամ կվճարվեր պարտավորությունը փոխանցելու դիմաց: Իրական արժեքով չափումը ենթադրում է, որ ակտիվի վաճառքը կամ պարտավորության փոխանցումը կատարվում է՝

- ▶ այդ ակտիվի կամ պարտավորության հիմնական շուկայում, կամ
- ▶ հիմնական շուկայի բացակայության դեպքում՝ տվյալ ակտիվի կամ պարտավորության համար ամենաբարենպաստ շուկայում:

Խումբը պետք է հասանելիություն ունենա հիմնական կամ ամենաբարենպաստ շուկա: Ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը չափվում է՝ կիրառելով այնպիսի ենթադրություններ, որոնք շուկայի այլ մասնակիցները կօգտագործեին ակտիվի կամ պարտավորության իրական արժեքը որոշելիս՝ ենթադրելով, որ շուկայի մասնակիցները գործում են իրենց լավագույն տնտեսական շահերից ելնելով: Ոչ ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքի չափումը հաշվի է առնում շուկայի մասնակցի՝ տնտեսական օգուտներ ստեղծելու կարողությունը՝ ակտիվի առավել արդյունավետ և լավագույն օգտագործումից կամ այն շուկայի մեկ այլ մասնակցի վաճառելուց, ով ակտիվը կօգտագործեր առավել արդյունավետ և լավագույն կերպով:

Խումբն օգտագործում է գնահատման մեթոդներ, որոնք տեղին են տվյալ հանգամանքներում, և որոնց համար բավարար տվյալներ կան իրական արժեքը չափելու համար՝ առավելագույնին հասցնելով համապատասխան դիտարկելի ելակետային տվյալների օգտագործումը և նվազագույնին հասցնելով ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալների օգտագործումը: Բոլոր ակտիվներն ու պարտավորությունները, որոնց իրական արժեքը չափվում կամ բացահայտվում է ֆինանսական հաշվետվություններում, դասակարգվում են ըստ ստորև ներկայացված իրական արժեքի հիերարխիայի՝ ելնելով իրական արժեքի չափման համար էական ամենացածր մակարդակի ելակետային տվյալներից

- ▶ 1-ին մակարդակ. համանման ակտիվների կամ պարտավորությունների համար ակտիվ շուկայում գնանշված գներ (չճշգրտված),
- ▶ 2-րդ մակարդակ. գնահատման մոդելներ, որոնցում բոլոր նշանակալի ելակետային տվյալներն ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն դիտարկելի են շուկայական տվյալներից,
- ▶ 3-րդ մակարդակ. գնահատման մոդելներ, որտեղ իրական արժեքի չափման համար էական նշանակություն ունեցող ամենացածր մակարդակի ելակետային տվյալները շուկայում դիտարկելի չեն:

Այն ակտիվների և պարտավորությունների համար, որոնք պարբերաբար ճանաչվում են ֆինանսական հաշվետվություններում, Խումբը դիտարկում է հիերարխիայի մակարդակների փոփոխության անհրաժեշտությունը՝ նորից վերլուծելով դրանց դասակարգումը (ելնելով իրական արժեքի չափման համար էական ամենացածր մակարդակի ելակետային տվյալներից)՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Ֆինանսական ակտիվներ և պարտավորություններ

Սկզբնական ճանաչում

Ճանաչման ամսաթիվ

Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների բոլոր կանոնավոր գնումներն ու վաճառքները ճանաչվում են գործարքի ամսաթվով: Կանոնավոր են համարվում ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների այնպիսի գնումները կամ վաճառքները, որոնք պահանջում են ակտիվի մատակարարում տվյալ շուկայում գործող նորմերով կամ գործարար սովորույթներով սահմանված ժամկետի ընթացքում:

Սկզբնական չափում

Ֆինանսական գործիքների դասակարգումը սկզբնական ճանաչման պահին կախված է պայմանագրային պայմաններից և գործիքների կառավարման բիզնես մոդելից: Ֆինանսական գործիքները սկզբնապես չափվում են իրական արժեքով և գործարքի ծախսերը նվազեցվում կամ ավելացվում են տվյալ գումարին, բացառությամբ՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների:

Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների չափման տեսակներ

2018 թվականի հունվարի 1-ից, Խումբն իր բոլոր ֆինանսական ակտիվները դասակարգում է ելնելով ակտիվների կառավարման բիզնես մոդելից և ակտիվի պայմանագրային պայմաններից, չափումն իրականացնելով՝

- ▶ Ամորտիզացված արժեքով,
- ▶ Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով,
- ▶ Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Խումբն իր ածանցյալ և առևտրային պորտֆելը դասակարգում և չափում է իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով: Խումբը կարող է հաշվառել ֆինանսական գործիքները իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, եթե այդ կերպ վերանում է կամ զգալիորեն նվազեցվում են չափման կամ ճանաչման անհամապատասխանությունները:

Ֆինանսական պարտավորությունները, բացի վարկային պարտավորություններից և ֆինանսական երաշխիքների պայմանագրերից, չափվում են ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով, եթե դրանք պահվում են վաճառքի համար, ածանցյալ գործիքներ են կամ կիրառվում է իրական արժեքով հաշվառում:

Բանկերին տրված վարկեր և փոխատվություններ, հաճախորդներին տրված վարկեր, ամորտիզացված արժեքով չափվող պարտքային արժեթղթեր

Խումբը չափում է Բանկերին տրված վարկերը և փոխատվությունները, հաճախորդներին տրված վարկերը և այլ ֆինանսական գործիքները ամորտիզացված արժեքով միայն այն դեպքում, եթե միաժամանակ բավարարվում են հետևյալ երկու պայմանները

- ▶ Ֆինանսական ակտիվը պահվում է բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է ֆինանսական ակտիվները պահել պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի հավաքագրման նպատակով,
- ▶ Ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները որոշակի ամսաթվերին առաջացնում են դրամական միջոցների հոսքեր, որոնք իրենցից ներկայացնում են միայն մայր գումարի և դրա չմարված մասի դիմաց տոկոսների վճարումներ (SPPI):

Այս պայմանների մանրամասները ներկայացված են ստորև.

Բիզնես մոդելի գնահատում

Խումբն իր բիզնես մոդելը սահմանում է այն մակարդակի վրա, որը լավագույն կերպով արտացոլում է գործունեության նպատակների իրագործման համար ֆինանսական ակտիվների խմբերի կառավարման ուղղությամբ որոշեցրած մեթոդները:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Ֆինանսական ակտիվներ և պարտավորություններ (շարունակություն)

Խմբի բիզնես մոդելը չի գնահատվում առանձին գործիքների հիմունքով, այլ ավելի բարձր՝ համախմբված պորտֆելների մակարդակով, և հիմնվում է այնպիսի դիտարկելի գործոնների վրա, ինչպիսիք են՝

- ▶ Բիզնես մոդելի արդյունավետության և այդ բիզնես մոդելի շրջանակներում պահվող ակտիվների գնահատման և Խմբի առանցքային ղեկավար անձնակազմին ներկայացման մեխանիզմները,
- ▶ Բիզնես մոդելի արդյունավետության (և այդ բիզնես մոդելի շրջանակներում պահվող ակտիվների) վրա ազդող ռիսկերը, մասնավորապես, այդ ռիսկերի կառավարման մեխանիզմները,
- ▶ Բիզնեսի կառավարիչների փոխհատուցման եղանակները (օրինակ՝ փոխհատուցումը հիմնված է կառավարվող ակտիվների իրական արժեքների կամ պայմանագրային դրամական հոսքերի վրա),
- ▶ Վաճառքների ակնկալվող հաճախականությունը, արժեքը և ժամկետները նույնպես հանդիսանում են Խմբի գնահատման կարևոր գործոններ:

Բիզնես մոդելի գնահատման հիմքում ընկած են ողջամիտ ակնկալվող սցենարները՝ առանց հաշվի առնելու «վատագույն» կամ «սթրեսային» սցենարները: Եթե սկզբնական ճանաչումից հետո դրամական միջոցների հոսքերը տեղի են ունենում Խմբի սկզբնական ակնկալիքներից տարբեր կերպով, Խումբը չի փոխում տվյալ բիզնես մոդելում պահվող մնացած ֆինանսական ակտիվների դասակարգումը, սակայն հետագայի համար հաշվի է առնում այդ տեղեկատվությունը նոր առաջացող կամ նոր ծեռք բերվող ֆինանսական ակտիվները գնահատելիս:

Միայն մայր գումարի և տոկոսի վճարման (SPPI) գնահատումներ

Որպես դասակարգման գործընթացի երկրորդ քայլ, Խումբը գնահատում է ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները՝ պարզելու համար, թե արդյոք դրանք բավարարում են SPPI գնահատման պահանջներին:

Այս գնահատման նպատակով, մայր գումար հասկացությունը սահմանվում է որպես ֆինանսական ակտիվի իրական արժեք սկզբնական ճանաչման ժամանակ և կարող է փոխվել ֆինանսական ակտիվի կյանքի ընթացքում (օրինակ՝ եթե կան մայր գումարի մարումներ կամ վարձատրության/զեղչի ամորտիզացիա):

Վարկային պայմանագրի մեջ սովորաբար տոկոսի ամենակարևոր տարրերն են՝ փողի ժամանակային արժեքը և վարկային ռիսկը: SPPI գնահատումը իրականացնելու համար Խումբը կիրառում է դատողություն և հաշվի է առնում համապատասխան գործոններ, ինչպիսիք են ֆինանսական ակտիվի արժույթը և տոկոսադրույքի գործողության ժամանակահատվածը:

Համեմատության համար, այն պայմանագրային դրույթները, որոնք առաջացնում են ավելի քան նվազագույն ենթարկվածություն ռիսկերին կամ պայմանագրով նախատեսված դրամական հոսքերի տատանողականության, որոնք կապված չեն բազային վարկային պայմանագրի հետ, չեն առաջացնում միայն մայր գումարի և դրա չմարված մասի վրա տոկոսի վճարում հանդիսացող պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքեր: Այս դեպքերում ֆինանսական ակտիվը պետք է չափվի իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքներ

Խումբը չափում է պարտքային գործիքները իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով, եթե միաժամանակ առկա են հետևյալ երկու պայմանները.

- ▶ Գործիքը պահվում է բիզնես մոդելի շրջանակներում, որի նպատակն է ինչպես պայմանագրային դրամական միջոցների հոսքերի հավաքագրումը, այնպես էլ ֆինանսական ակտիվների վաճառքը,
- ▶ Ֆինանսական ակտիվի պայմանագրային պայմանները բավարարում են SPPI ստուգման չափանիշներին:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքները հետագայում չափվում են իրական արժեքով՝ իրական արժեքի փոփոխություններից առաջացող օգուտները և վնասները ճանաչելով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում: Տոկոսային եկամուտը և փոխարժեքային տարբերություններից օգուտը և վնասը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում նույն կերպ, ինչպես ամորտիզացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվները: Ապաճանաչման պահին, նախկինում այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված գումարային օգուտները կամ վնասները վերադասակարգվում են որպես շահույթ կամ վնաս:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Ֆինանսական ակտիվներ և պարտավորություններ (շարունակություն)

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային գործիքների համար ակնկալվող վարկային կորուստները չեն նվազեցնում այդ ֆինանսական ակտիվների հաշվեկշռային արժեքները, որոնք ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում շարունակվում են ներկայացվել իրական արժեքով: Փոխարենը, այն պահուստի չափով գումարը, որը կառաջանար, եթե ակտիվները չափվեին ամորտիզացված արժեքով, ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում՝ որպես կուտակված արժեզրկման գումար, շահույթում կամ վնասում համապատասխան ծախսագրմամբ: Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված կուտակված վնասը ակտիվի ապաճանաչումից հետո վերադասակարգվում է շահույթի և վնասի կազմ:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքներ

Սկզբնական ճանաչումից հետո Խումբը, երբեմն ընտրում է իր բաժնային ներդրումների մի մասն առանց հետագա վերանայման դասակարգել որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքներ, երբ դրանք համապատասխանում են կապիտալի գործիքի սահմանմանը՝ համաձայն ՀՀՄՍ 32-ի «Ֆինանսական գործիքներ. Ներկայացում» ստանդարտի, և չեն պահվում առևտրային նպատակով: Նման դասակարգումը որոշվում է առանձին՝ յուրաքանչյուր գործիքի համար:

Այս բաժնային գործիքներից օգուտները կամ վնասները երբեք չեն վերադասակարգվում շահույթի կամ վնասի կազմ: Շահաբաժինները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում՝ որպես այլ եկամուտ, երբ վճարման իրավունքը հաստատվել է, բացառությամբ, երբ Խումբը օգուտ է ստանում տվյալ մուտքերից գործիքի արժեքի մի մասի վերականգնման միջոցով: Այդ դեպքում նման օգուտները հաշվառվում են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում: Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող բաժնային գործիքները ենթակա չեն արժեզրկման գնահատման: Այդ գործիքների օտարումից հետո, կուտակված վերագնահատման պահուստը փոխանցվում է չբաշխված շահույթին:

Ֆինանսական երաշխիքի պայմանագրեր, ակրեդիտիվներ և չվճարված վարկային պարտավորվածություններ

Խումբը թողարկում է ֆինանսական երաշխիքի պայմանագրեր, ակրեդիտիվներ և վարկավորման չօգտագործված պարտավորվածություններ:

Ֆինանսական երաշխիքի պայմանագրերը ֆինանսական հաշվետվություններում սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով, որը ստացված վարձատրությունն է: Սկզբնական ճանաչումից հետո ամեն երաշխիքի համար Խմբի պարտավորությունը չափվում է հետևյալ գումարների առավելագույնի չափով. սկզբնական ճանաչված արժեքի և ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ճանաչված կուտակված ամորտիզացիայի տարբերության և ակնկալվող վարկային կորուստների պահուստի:

Վարկավորման չօգտագործված պարտավորվածությունները և ակրեդիտիվները պարտավորվածություններ են, որի շրջանակներում պարտավորվածության տևողության ընթացքում Խումբը հաճախորդին պետք է տրամադրի վարկ՝ նախապես սահմանված պայմաններով: Ինչպես ֆինանսական երաշխիքի պայմանագրերի դեպքում՝ այդ պայմանագրերը ընդգրկված են ակնկալվող վարկային կորուստների պահանջների մեջ:

Կատարողական երաշխիքի պայմանագրեր

Կատարողական երաշխիքները պայմանագրեր են, որոնք տրամադրում են փոխհատուցում, երբ մյուս կողմը չի կատարում պայմանագրային պարտավորությունը: Կատարողական երաշխիքի պայմանագրերը վարկային ռիսկ չեն փոխանցում: Համաձայն կատարողական երաշխիքի պայմանագրի՝ ռիսկը, դա հավանականությունն է, որ մյուս կողմը չի կատարի պայմանագրային պարտավորությունը: Հետևաբար, կատարողական երաշխիքի պայմանագրերը չեն համարվում ֆինանսական գործիքներ և այդպիսով՝ չեն ընդգրկվում ՀՀՄՍ 9-ի շրջանակներում:

Ֆինանսական ակտիվներ և պարտավորությունների վերադասակարգում

Խումբը սկզբնական ճանաչումից հետո չի վերադասակարգում իր ֆինանսական ակտիվները, չհաշված բացառիկ դեպքերը, երբ Խումբը փոխում է ֆինանսական ակտիվների կառավարման բիզնես մոդելը: Ֆինանսական պարտավորությունները երբեք չեն վերադասակարգվում: 2019թ.-ի ընթացքում Խումբը չի վերադասակարգել իր ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները:

Ղրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Ղրամական միջոցներ և դրանց համարժեքները ներառում են կանխիկ թղթադրամները և մետաղադրամները, բանկերում Նոստրո հաշիվները և ՀՀ ԿԲ-ում պահվող միջոցները, ներառյալ պարտադիր պահուստները ՀՀ դրամով:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Թանկարժեք մետաղներ

Ոսկին և այլ թանկարժեք մետաղները արտացոլվում են ՀՀ ԿԲ գնման գներով, որոնք մոտավորապես համապատասխանում են իրական արժեքին՝ Լոնդոնի մետաղների բորսայի գնանշումների նկատմամբ գեղջմամբ: Թանկարժեք մետաղների հետ գործառնությունների ժամանակ ՀՀ ԿԲ գների փոփոխությունները հաշվառվում են որպես թանկարժեք մետաղների գործառնություններից գնային տարբերություններ այլ եկամուտների կազմում:

Հետգնման ու հակադարձ հետգնման պայմանագրեր և արժեթղթերի գծով փոխառության գործառնություններ

Հետգնման պայմանով արժեթղթերի վաճառքի գործառնությունները («ռեպո») դիտարկվում են որպես ապահովված ֆինանսավորման գործառնություններ: Հետգնման պայմանով վաճառված արժեթղթերը շարունակում են հաշվառվել հաշվեկշռում, և այն դեպքում, երբ գնորդն ունի նշված արժեթղթերի վաճառքի կամ գրավադրման պայմանագրային իրավունք կամ համաձայնություն, դրանք վերադասակարգվում են որպես «Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր» և ներկայացվում որպես առանձին հաշվեկշռային հոդված: Համապատասխան պարտավորությունն արտացոլվում է բանկերի կամ հաճախորդների միջոցների կազմում: Հետադարձ վաճառքի պայմանագրով արժեթղթերի ձեռքբերումը (հակադարձ ռեպո) արտացոլվում է բանկերի նկատմամբ պահանջների կամ հաճախորդներին տրված վարկերի կազմում՝ կախված իրավիճակից: Վաճառքի գնի և ձեռք բերման գնի միջև տարբերությունը դիտարկվում է որպես տոկոսային եկամուտ և հաշվեգրվում ռեպո պայմանագրի ժամկետի ընթացքում՝ արդյունավետ եկամտաբերության մեթոդով:

Արժեթղթերը, որոնք փոխառության են տրվել գործընկերներին, շարունակվում են հաշվառվել ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում: Փոխառությանը ներգրավված արժեթղթերն արտացոլվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում միայն երրորդ անձանց վաճառքի դեպքում: Այս դեպքում առքուվաճառքի գործարքները հաշվառվում են ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում՝ եկամուտների կազմում՝ համաձայն առևտրային արժեթղթերի հետ կապված գործառնությունների ծախսերը: Այդպիսի արժեթղթերի վերադարձի պարտավորությունը արտացոլվում է առևտրային գործառնությունների գծով պարտավորություններում՝ իրական արժեքով:

Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

Խումբը բնականոն գործունեության ընթացքում արժութային և կապիտալի շուկաներում օգտագործում է տարատեսակ ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ, ներառյալ՝ ֆորվարդները, ֆյուչերսները, սվոպերը և օպցիոնները: Այդ ֆինանսական գործիքները նախատեսված են առևտրի համար և սկզբնապես ձևաչափում են իրական արժեքով: Իրական արժեքը որոշվում է շուկայական գնանշման հիման վրա կամ գնորդման մոդելներով, որոնք հիմնված են բազիսային գործիքների ընթացիկ շուկայական և պայմանագրային արժեքների և այլ գործոնների վրա: Դրական իրական արժեքով ածանցյալ ֆինանսական գործիքները արտացոլվում են ակտիվների կազմում, իսկ բացասական արժեք ունեցողները՝ պարտավորությունների կազմում: Նշված գործառնություններից ստացված արդյունքները հաշվառվում են ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում՝ որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից գուտ օգուտ/(վնաս) կամ արտարժութային գործառնություններից գուտ շահույթ կամ վնաս՝ կախված ածանցյալ գործիքների բնույթից:

Պարունակվող ածանցյալ գործիքը հիբրիդային գործիքի բաղադրիչ է, որը ներառում է նաև ոչ ածանցյալ մայր-պայմանագիր, որի արդյունքում համակցված գործիքի դրամական հոսքերի մի մասը տատանվում է առանձին ածանցյալ գործիքի նման: Պարունակվող ածանցյալ գործիքը առաջացնում է փոփոխություններ որոշ կամ բոլոր դրամական միջոցների հոսքերում, որոնք հակառակ դեպքում պահանջվում էին պայմանագրով, կախված սահմանված տոկոսադրույթից, ֆինանսական գործիքի գնից, ապրանքի գնից, արտարժույթի փոխարժեքից, գների ինդեքսից կամ դրույթից, վարկանշից կամ վարկային ինդեքսից, այլ փոփոխականից, պայմանով, որ ոչ ֆինանսական փոփոխականի դեպքում այն հատուկ չէ պայմանագրի կողմի համար:

Ֆինանսական գործիքին կցված, բայց այդ գործիքից անկախ փոխանցվող ածանցյալ գործիքը, կամ գործիքը, որի պայմանագրային կողմը տարբերվում է այդ ֆինանսական գործիքի պայմանագրային կողմից, չի հանդիսանում պարունակվող ներգրավված ածանցյալ գործիք, այլ առանձին ածանցյալ գործիք է:

Պարտավորություններում կամ ոչ ֆինանսական մայր պայմանագրերում պարունակվող ածանցյալ գործիքները դիտարկվում են որպես առանձին ածանցյալ գործիքներ և հաշվառվում են իրական արժեքով, եթե համապատասխանում են ածանցյալ գործիքի վերոնշյալ սահմանանը, նրանց տնտեսական հատկանիշները և ռիսկերը սերտորեն կապված չեն մայր պայմանագրի հետ, և մայր պայմանագիրը չի համարվում առևտրային նպատակներով կնքված կամ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով հաշվառվող:

Ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են բիզնես մոդելի և SPPI- ի գնահատումների հիման վրա:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ (շարունակություն)

Մուրհակներ

Գնված մուրհակները ներառվում են առևտրային նպատակով պահվող արժեթղթերում, պահանջներ բանկերի նկատմամբ կամ հաճախորդներին տրված վարկեր հողվածներում՝ կախված ձեռք բերման նպատակից և պայմաններից, և հաշվառվում են հաշվետվությունում ակտիվների համապատասխան դասերի նկատմամբ կիրառվող հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության սկզբունքների հիման վրա:

Փոխառություններ

Թողարկված ֆինանսական գործիքները կամ դրանց բաղկացուցիչները դասակարգվում են որպես պարտավորություններ, եթե պայմանագրային համաձայնության արդյունքում Խումբն ունի պարտավորություն փոխանցելու դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվներ, կամ այլ կերպ կատարելու պարտավորությունները, բացի հաստատուն գումարով դրամական միջոցների կամ այլ ֆինանսական ակտիվների՝ սեփական բաժնեմասային գործիքների հաստատուն քանակով փոխարինելը: Նման գործիքները իրենց մեջ ներառում են ՀՀ ԿԲ-ի նկատմամբ պարտավորությունները, բանկերի միջոցները, հաճախորդների հաշիվները, այլ փոխառություններ, թողարկված պարտատոմսերը: Սկզբնական ճանաչումից հետո փոխառու միջոցները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդի կիրառման միջոցով: Պարտավորության ապաճանաչման դեպքում, ինչպես նաև ամորտիզացիայի ընթացքում, եկամուտներն ու ծախսերը ճանաչվում են ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում:

Ֆինանսական ակտիվների հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները հաշվանցվում են պարտավորություններով և ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլվում են զուտ մնացորդով, եթե գոյություն ունի ճանաչված գումարները հաշվանցելու իրավական հիմք և գոյություն ունի դրանք զուտ հիմքով մարելու կամ միաժամանակ ակտիվները իրացնելու և պարտավորությունները մարելու մտադրություն: Հաշվանցում կատարելու իրավունքը չպետք է պայմանավորված լինի ապագա ժամանակաշրջանի դեպքերով և պետք է ունենա իրավական ուժ բոլոր ստորև ներկայացված դեպքերում՝

- ▶ բնականոն գործունեության ընթացքում
- ▶ պարտականությունների չկատարման դեպքում
- ▶ կազմակերպության կամ դրա որևէ գործընկերոջ վճարունակ չլինելու կամ լուծարման ժամանակ

Սույն պայմանները, որպես կանոն, չեն տարածվում հաշվանցման գլխավոր համաձայնությունների վրա, և համապատասխան ակտիվներն ու պարտավորությունները ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլվում են համախառն արժեքով:

Վերակազմակերպված վարկեր

Հնարավորության դեպքում Խումբը ձգտում է վերակազմակերպել վարկերը, այլ ոչ թե բռնագանձել գրավադրված գույքը: Ղա կարող է լինել վճարումների ժամկետները երկարաձգելու կամ նոր պայմաններով վարկային պայմանագրի կնքման միջոցով:

Խումբը ապաճանաչում է ֆինանսական ակտիվը, ինչպիսին է հաճախորդին տրված վարկը, երբ պայմանները այն աստիճան են վերանայվել, որ այն դարձել է հիմնովին նոր վարկ, և տարբերությունը ճանաչվում է որպես ապաճանաչումից օգուտ կամ վնաս այն չափով, որքանով արժեզրկումից կորուստը դեռ չի ճանաչվել: Նոր ճանաչված վարկերը ակնկալվող վարկային կորուստների չափման նպատակով դասակարգվում են 1-ին փուլում, քանի դեռ նոր վարկը չի համարվում ձեռք բերված կամ ստեղծված արժեզրկված (ՓՕԸ): Երբ Խումբը գնահատում է՝ արդյոք պետք է ապաճանաչել հաճախորդին տրված վարկը թե ոչ, հաշվի է առնում հետևյալ գործոնները՝

- ▶ վարկի արժույթի փոփոխությունը,
- ▶ վարկի գործընկերոջ փոփոխությունը
- ▶ եթե փոփոխությունը այնպիսին է, որ գործիքը այլևս չի համապատասխանի SPPI չափանիշին:

Եթե փոփոխությունը չի հանգեցնում զգալիորեն տարբերվող դրամական հոսքերի, փոփոխությունը չի բերում ապաճանաչման: Հիմք ընդունելով սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով (EIR) գեղչված դրամական հոսքերի փոփոխությունը, Խումբը հաշվառում է փոփոխությունից օգուտը կամ վնասը՝ ներկայացնելով այն ֆինանսական արդյունքների մասին ֆինանսական հաշվետվությունում որպես տոկոսային եկամուտ՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքով (EIR), այն չափով, որքանով արժեզրկումից վնասը դեռ չի հաշվառվել:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Վերականգնակերպված վարկեր (շարունակություն)

Այն փոփոխությունների համար, որոնք չեն հանգեցնում ապաճանաչման, Խումբը նաև վերագնահատում է, թե արդյոք եղել է վարկային ռիսկի զգալի աճ կամ արդյոք ակտիվները պետք է դասակարգվեն որպես արժեզրկված:

Դեկավարությունը շարունակաբար վերանայում է վերականգնակերպված վարկերը, հավաստիանալու համար, որ բոլոր չափանիշները բավարարված են և, որ ապագա վճարումները կատարվելու են:

Ֆինանսական ակտիվներ և պարտավորությունների ապաճանաչումը

Ֆինանսական ակտիվներ

Ֆինանսական ակտիվը (կամ, կիրառելի դեպքերում, ֆինանսական ակտիվի մի մասը կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի մի մասը) ապաճանաչվում է, երբ

- ▶ ակտիվից դրամական միջոցների հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքի ժամկետն ավարտված է,
- ▶ Խումբը փոխանցում է ակտիվից դրամական միջոցների հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը կամ պահպանում է այդ իրավունքը, բայց պարտավորվում է ստացված գումարներն ամբողջությամբ և առանց էական ուշացման փոխանցել երրորդ կողմին՝ փոխանցման համաձայնագրով, ինչպես նաև,
- ▶ Խումբը (ա) փոխանցել է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, կամ (բ) չի փոխանցել և չի պահպանել ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, սակայն փոխանցել է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողության իրավունքը:

Այն դեպքում, երբ Խումբը փոխանցել է ակտիվից դրամական միջոցների հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը, ոչ փոխանցել և ոչ էլ պահպանում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, և չի փոխանցել ակտիվի նկատմամբ վերահսկողության իրավունքը, ակտիվը ճանաչվում է այնքանով, որքանով Խումբը շարունակում է մասնակցություն ունենալ տվյալ ակտիվում: Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի նկատմամբ երաշխիքի ձև, այդպիսի մասնակցությունը չափվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնով՝ ակտիվի սկզբնական հաշվեկշռային արժեք և փոխհատուցման առավելագույն գումար, որը կարող է պահանջվել Խմբից:

Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի գծով թողարկված/կամ գնված օպցիոնի ձև (ներառյալ՝ դրամական միջոցներով մարվող օպցիոններ կամ նմանատիպ գործիքներ), Խմբի մասնակցության չափը որոշվում է այն գումարի չափով, որով Խումբը կարող է հետ գնել փոխանցված ակտիվը, բացառությամբ իրական արժեքով գնահատված ակտիվի գծով վաճառված օպցիոնի (ներառյալ՝ դրամական միջոցներով մարվող օպցիոններ կամ նմանատիպ գործիքներ), երբ շարունակվող մասնակցության չափը համարվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնը՝ փոխանցված ակտիվի իրական արժեք և օպցիոնի իրագործման գին:

Դուրսգրում

Ֆինանսական ակտիվները մասամբ կամ ամբողջությամբ դուրս են գրվում միայն այն ժամանակ, երբ Խումբը դադարեցրել է վերականգնումը կապված գրավի իրացման կամ դրա բռնագանձման ցածր հավանականությամբ: Եթե դուրս գրվող գումարը գերազանցում է կուտակված կորուստների պահուստը, տարբերությունը նախ ավելացվում է պահուստին, որը այնուհետև կիրառվում է համախառն հաշվեկշռային արժեքի հանդեպ: Բոլոր հետագա վերականգնումները թղթակցում են վարկային կորուստներից ծախսերի հետ: Դուրսգրումը հանդիսանում է ապաճանաչման դեպք:

Ֆինանսական պարտավորություններ

Ֆինանսական պարտավորությունն ապաճանաչվում է, երբ մարվում, չեղյալ է համարվում կամ լրանում է դրա գործողության ժամկետը:

Եթե նույն վարկատուի հանդեպ ունեցած ֆինանսական պարտավորությունը փոխարինվում է այլ ֆինանսական պարտավորությամբ, որի պայմաններն էականորեն փոփոխված են նախորդի համեմատ, նման փոխարինումը կամ փոփոխությունը դիտվում է որպես սկզբնական պարտավորության ապաճանաչում և նոր պարտավորության ձանաչում, իսկ համապատասխան հաշվեկշռային արժեքների տարբերությունը արտացոլվում է շահույթում կամ վնասում:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հարկում

Շահութահարկի գծով ընթացիկ ծախսը հաշվարկվում է ՀՀ օրենսդրության համաձայն:

Շահութահարկը բաղկացած է ընթացիկ և հետաձգված հարկերից: Շահութահարկը ճանաչվում է շահույթում կամ վնասում, բացառությամբ հարկի այն մասի, որը վերաբերում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միավորներին կամ ուղղակիորեն կապիտալում ճանաչված՝ բաժնետերերի հետ իրականացված գործառնություններին, որի դեպքում շահութահարկը ճանաչվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում կամ ուղղակիորեն կապիտալում:

Ընթացիկ հարկը ժամանակաշրջանի հարկվող շահույթի գծով վճարման ենթակա ակնկալվող շահութահարկի գումարն է, որը հաշվարկվում է՝ կիրառելով հարկերի այն դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ժամանակաշրջանի դրությամբ, ինչպես նաև նախորդ տարիների վճարման ենթակա հարկերի գծով կատարված ճշգրտումները:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները ճանաչվում են ֆինանսական հաշվետվությունների նպատակների համար օգտագործվող ակտիվների ու պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքների և հարկային նպատակների համար օգտագործվող գումարների ժամանակավոր տարբերությունների գծով: Հետաձգված հարկային ակտիվներ և պարտավորություններ չեն ճանաչվում հետևյալ ժամանակավոր տարբերությունների համար՝ գուղվիլ, որը չի նվազեցվում հարկային նպատակներով, ակտիվների կամ պարտավորությունների սկզբնական ճանաչում, որոնք ազդեցություն չունեն ոչ հաշվապահական, ոչ հարկվող շահույթի վրա, ինչպես նաև այն դուստր ընկերություններում կատարած ներդրումներին վերաբերող ժամանակավոր տարբերություններ, որտեղ մայր ընկերությունն ի վիճակի է վերահսկել ժամանակավոր տարբերության հակադարձումը, և հավանական է, որ ժամանակավոր տարբերությունը չի հակադարձվի մոտ ապագայում:

Հետաձգված հարկային ակտիվների և պարտավորությունների չափումն արտացոլում է այն հարկային հետևանքները, որոնք կարող են առաջանալ, եթե խումբը կիրառի այն մոտեցումը, որով ակնկալում է վերականգնել կամ մարել իր ակտիվների և պարտավորությունների հաշվեկշռային արժեքը հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները չափվում են՝ կիրառելով հարկերի այն դրույքները, որոնք ակնկալվում է, որ կկիրառվեն ժամանակավոր տարբերությունների նկատմամբ վերջինները հակադարձելիս՝ հիմք ընդունելով այն օրենքների դրույքները, որոնք ուժի մեջ են եղել կամ, ըստ էության ուժի մեջ են եղել հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջում:

Հետաձգված հարկային ակտիվները ճանաչվում են միայն այն չափով, որքանով հավանական է, որ առկա կլինի ապագա հարկվող շահույթ, որի դիմաց կարող են օգտագործվել ժամանակավոր տարբերությունները, չօգտագործված հարկային վնասները և արտոնությունները: Հետաձգված հարկային ակտիվները նվազեցվում են այնքանով, որքանով հավանական է, որ առկա կլինի հարկվող շահույթ, որի դիմաց կարող են օգտագործվել ժամանակավոր հարկային տարբերությունները:

Հիմնական միջոցներ

Սկզբնական ճանաչման ժամանակ հիմնական միջոցները արտացոլվում են սկզբնական արժեքով առանց ամենօրյա սպասարկման ծախսերի՝ հանած կուտակված մաշվածությունն ու արժեզրկումից կուտակված վնասները: Այդ գումարը ներառում է սարքավորման փոխարինման ժամանակ կատարված ծախսերը, եթե դրանք բավարարում են ճանաչման չափանիշներին:

Հիմնական միջոցների հաշվեկշռային արժեքը վերանայվում է արժեզրկման տեսանկյունից այն դեպքում, երբ առաջանում են դեպքերի կամ իրավիճակների այնպիսի փոփոխություններ, որոնք վկայում են, որ այդպիսի ակտիվների արժեքը, հնարավոր է, որ չի փոխհատուցվի:

Փաստացի արժեքով սկզբնական ճանաչումից հետո հողը, շենքերը և փոխադրամիջոցները արտացոլվում են վերագնահատված արժեքով, որն իրենից ներկայացնում է իրական արժեքը վերագնահատման ամսաթվի դրությամբ՝ հանած համապատասխան կուտակված մաշվածությունն ու արժեզրկումից կուտակված վնասները: Վերագնահատումն իրականացվում է բավարար պարբերականությամբ, որպեսզի վերագնահատված ակտիվի իրական արժեքը էականորեն չտարբերվի դրա հաշվեկշռային արժեքից:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Հիմնական միջոցներ (շարունակություն)

Վերագնահատման ամսաթվի դրությամբ կուտակված մաշվածությունը բացառվում է՝ միաժամանակ նվազեցվելով ակտիվի համախառն հաշվեկշռային արժեքից, և ստացված գումարը վերահաշվարկվում է՝ հաշվի առնելով ակտիվի վերագնահատված գումարը: Վերագնահատման արժեքի աճը արտացոլվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների կազմում, եթե այն տվյալ ակտիվի արժեքի նախորդ նվազման վերականգնում չէ, որը նախկինում արտացոլվել էր ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում: Այս դեպքում ակտիվի արժեքի աճը վերագրվում է ֆինանսական արդյունքներին: Վերագնահատումից արժեքի նվազումը արտացոլվում է ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում, բացառությամբ նախկինում հիմնական միջոցների վերագնահատման պահուստում արտացոլված նույն ակտիվի գծով արժեքի աճի հաշվին այդպիսի նվազեցման անմիջական հաշվանցմանը:

Ակտիվի օտարման դեպքում վերագնահատման պահուստում ներառված գումարը փոխանցվում է չբաշխված շահույթ:

Ակտիվի մաշվածության հաշվարկումը սկսվում է կատարվել այն ժամանակ, երբ այն օգտագործման համար մատչելի է դառնում: Մաշվածությունը հաշվարկվում է գծային մեթոդով՝ ակտիվների ներքոնշյալ օգտակար ծառայության գնահատված ժամկետների ընթացքում:

	<u>Տարի</u>
Շենքեր	50
Սարքավորումներ	5-10
Փոխադրամիջոցներ	7-10
Այլ	7-10

Ակտիվի մնացորդային արժեքները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մաշվածության հաշվարկման մեթոդները վերանայվում և, եթե անհրաժեշտ է, փոփոխվում են յուրաքանչյուր հաշվետու տարվա վերջում:

Վերանորոգումների և արդիականացման հետ կապված ծախսումները ծախսագրվում են կատարման ժամանակ և ներառվում են այլ գործառնական ծախսերի կազմում, բացառությամբ, եթե դրանք որակավորվում են որպես կապիտալացվող:

Գույվիլ

Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման արդյունքում ձեռքբերված գույվիլը սկզբնապես ճանաչվում է Խմբի կողմից փոխանցված հատուցման և ձեռքբերված որոշելի գուտ ակտիվների և ստանձնած պարտավորությունների տարբերության արժեքով: Դուստր ընկերության ձեռքբերման ժամանակ առաջացող գույվիլը ճանաչվում է գույվիլի և ոչ նյութական ակտիվների կազմում: Ասոցիացված կազմակերպության ձեռքբերման ժամանակ առաջացող գույվիլը արտացոլվում է ասոցիացված կազմակերպություններում կատարված ներդրումների կազմում: Սկզբնական ճանաչումից հետո գույվիլը հաշվառվում է սկզբնական արժեքով՝ հանած արժեզրկումից կորուստները:

Գույվիլը գնահատվում է արժեզրկման տեսանկյունից յուրաքանչյուր տարի կամ ավելի հաճախ, եթե ինչ-որ իրադարձություններ կամ հանգամանքների փոփոխություններ վկայում են հաշվեկշռային արժեքի արժեզրկման մասին:

Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման արդյունքում ձեռքբերված գույվիլը, արժեզրկման տեսանկյունից գնահատելու նպատակով, ձեռքբերման ամսաթվից սկսած բաշխվում է Խմբի դրամաստեղծ միավորների կամ դրամաստեղծ միավորների խմբերի միջև, որոնք ակնկալվում է, որ ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման արդյունքում կստանան օգուտներ՝ անկախ այն բանից, թե ձեռքբերված կազմակերպության այլ ակտիվներն ու պարտականությունները վերագրվում են այդ դրամաստեղծ միավորների կամ դրամաստեղծ միավորների խմբերին, թե՛ ոչ: Յուրաքանչյուր դրամաստեղծ միավոր կամ դրամաստեղծ միավորների խումբ, որին վերաբերում է գույվիլը, պետք է.

- ▶ իրենից ներկայացնի ներքին կառավարման նպատակով գույվիլի վերլուծության տեսանկյունից Խմբի կազմում առավել ցածր մակարդակի վարչական միավոր
- ▶ մինչ միավորումը չգերազանցի գործառնական սեզմենտը՝ համաձայն ֆՀՄՍ 8 «Գործառնական սեզմենտներ» ստանդարտի սահմանման:

Գույվիլի արժեզրկումը գնահատվում է դրամաստեղծ միավորի (կամ դրամաստեղծ միավորների խմբի) փոխհատուցվող արժեքի հիման վրա: Արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են, եթե դրամաստեղծ միավորի (կամ դրամաստեղծ միավորների խմբի) հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է դրա փոխհատուցվող արժեքը: Գույվիլի արժեզրկումից կորուստները հետագայում չեն հակադարձվում:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Ոչ նյութական ակտիվներ

Այլ ոչ նյութական ակտիվները ներառում են համակարգչային ծրագրերն ու լիցենզիաները:

Առանձին ձեռք բերված ոչ նյութական ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են ձեռքբերման արժեքով: Ձեռնարկատիրական միավորման արդյունքում ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվների արժեքը ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ դրանց իրական արժեքն է: Սկզբնական ճանաչումից հետո ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և արժեզրկումից կուտակված վնասները: Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության ժամկետները կարող են լինել որոշակի կամ անորոշ: Որոշակի օգտակար ծառայության ժամկետ ունեցող ոչ նյութական ակտիվները ամորտիզացվում են գծային մեթոդով օգտակար ծառայության ընթացքում, որը կազմում է 7-ից 10 տարի, և գնահատվում են արժեզրկման տեսանկյունից, երբ առկա են ոչ նյութական ակտիվի արժեզրկման հայտանիշեր: Անորոշ օգտակար ծառայության ժամկետով ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի հաշվարկման մեթոդները և ժամկետները վերանայվում են, նվազագույնը՝ յուրաքանչյուր ֆինանսական տարվա վերջում:

Վաճառքի համար պահվող դասակարգված ակտիվներ

Խումբը դասակարգում է ոչ ընթացիկ ակտիվը (կամ օտարման խումբը) որպես վաճառքի համար պահվող, եթե դրա հաշվեկշռային արժեքը փոխհատուցվելու է հիմնականում վաճառքի գործարքի, այլ ոչ թե շարունակական օգտագործման միջոցով: Դրա համար ակտիվը (կամ օտարման խումբը) պետք է իր ներկա վիճակում պատրաստ լինի անմիջապես վաճառքի համար՝ միայն այդպիսի ակտիվների (կամ օտարման խմբերի) վաճառքների համար բնորոշ և ընդունված պայմաններով, իսկ դրա վաճառքը պետք է լինի բարձր հավանական:

Որպեսզի վաճառքը ունենա բարձր հավանականություն, Խմբի ղեկավարությունը պետք է հստակորեն նպատակադրված լինի պլանավորել վաճառել ոչ ընթացիկ ակտիվը (կամ օտարման խումբը) և պետք է ձեռնարկի գնորդ գտնելու և վաճառքի պլանը կատարելու ակտիվ ծրագիր: Ավելին, ակտիվը (կամ օտարման խումբը) իր ընթացիկ իրական արժեքի համեմատ ողջամիտ գնով պետք է ակտիվորեն առաջարկվի շուկայում վաճառքի համար, բացի այդ պետք է ակնկալվի, որ դասակարգման ամսաթվից հետո մեկ տարվա ընթացքում վաճառքը կհամարվի ավարտված:

Խումբը վաճառքի համար պահվող ակտիվը (կամ օտարման խումբը) չափում է հաշվեկշռային արժեքից և վաճառքի համար անհրաժեշտ ծախսումներով նվազեցված իրական արժեքից նվազագույնով: Խումբը ճանաչում է արժեզրկումից վնասներ՝ ակտիվի (կամ օտարման խմբի) արժեքի սկզբնական կամ հետագա՝ մինչև վաճառքի համար անհրաժեշտ ծախսումներով նվազեցված իրական արժեքը դուրսգրումների միջոցով, եթե իրադարձությունները կամ պայմանների փոփոխությունները վկայում են, որ դրանց հաշվեկշռային արժեքը կարող է արժեզրկված լինել:

Բռնագանձված ակտիվներ

Որոշ դեպքերում ակտիվները բռնագանձվում են վարկային պարտավորությունների չկատարման արդյունքում: Բռնագանձված ակտիվները չափվում են սկզբնական արժեքից և իրական արժեքից՝ հանած վաճառքի գծով ծախսերը, նվազագույնով:

Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Խումբն ունի գործող իրավական կամ կառուցողական պարտավորություն, որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, և հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտներ մարմնավորող միջոցների արտահոսք, և պարտավորության գումարը հնարավոր է արժանահավատորեն գնահատել:

Կենսաթռչակի և աշխատակիցներին այլ հատուցումների գծով պարտավորություններ

Խումբը չունի կենսաթռչակային պայմանավորվածություններ և նշանակալի հետաշխատանքային հատուցումներ:

Բաժնետիրական կապիտալ

Բաժնետիրական կապիտալ

Սովորական բաժնետոմսերը և չմարվող արտոնյալ բաժնետոմսերը, որոնք դիսկրետորեն շահաբաժինների իրավունք են տալիս, դասակարգվում են որպես սեփական կապիտալ: Նոր բաժնետոմսերի թողարկմանը վերաբերող ուղղակի ծախսերը, բացառությամբ ձեռնարկատիրական գործունեության միավորման դեպքերի, արտացոլվում են սեփական կապիտալում՝ որպես թողարկման գծով մուտքերից նվազեցում: Երբ թողարկման արդյունքում ստացված գումարների իրական արժեքը գերազանցում է բաժնետոմսերի անվանական արժեքը, տարբերությունը ճանաչվում է որպես էմիսիոն եկամուտ:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Բաժնետիրական կապիտալ (շարունակություն)

Հետզնված բաժնետոմսեր

Երբ Բանկը կամ իր դուստր կազմակերպությունները գնում են Բանկի բաժնետոմսերը, վճարված փոխհատուցումը, ներառյալ գործարքի հետ կապված ծախսերը և հանած շահութահարկը, նվազեցվում է ընդհանուր կապիտալից՝ որպես հետզնված բաժնետոմսեր, մինչև դրանց չեղյալ հայտարարումը կամ վերաթողարկումը: Երբ նման բաժնետոմսերը հետագայում վաճառվում կամ վերաթողարկվում են, ստացված փոխհատուցումը ներառվում է սեփական կապիտալում: Հետզնված բաժնետոմսերը հաշվառվում են միջին կշռված գնով:

Շահաբաժիններ

Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ շահաբաժինները նվազեցվում են սեփական կապիտալից և ճանաչվում են որպես պարտավորություն միայն այն դեպքում, երբ դրանք հայտարարվել են մինչև հաշվետու ամսաթիվը ներառյալ: Մինչև հաշվետու ամսաթիվը առաջարկված կամ հաշվետու ամսաթվից հետո մինչև ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակման ամսաթիվը առաջարկված կամ հայտարարված շահաբաժինները բացահայտվում են համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում:

Հավատարմագրային կառավարման շրջանակներում գտնվող ակտիվներ

Հավատարմագրային կառավարման շրջանակներում գտնվող ակտիվները չեն արտացոլվում Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում, քանի որ չեն հադիսանում Խմբի ակտիվներ:

Պայմանական ակտիվներ և պարտավորություններ

Պայմանական պարտավորությունները չեն արտացոլվում ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, այլ բացահայտվում են հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ պարտավորության մարման հետ կապված ռեսուրսների արտահոսքը համարվում է քիչ հավանական: Պայմանական ակտիվները չեն արտացոլվում ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում և բացահայտվում են հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում այն դեպքերում, երբ դրանց հետ կապված տնտեսական օգուտների ներհոսքը համարվում է հավանական:

Եկամուտների և ծախսերի ճանաչումը

Եկամուտները ճանաչվում են, եթե հավանական է, որ տնտեսական օգուտները կներհոսեն Խումբ, և այդ եկամուտները հնարավոր է արժանահավատորեն չափել: Ստորև ներկայացվող չափանիշները նույնպես պետք է հաշվի առնվեն նախքան եկամտի ճանաչումը.

Տոկոսային և համանման եկամուտ և ծախս

Խումբը հաշվարկում է տոկոսային եկամուտ ամորտիզացված արժեքով կամ իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվների գծով, կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը՝ ֆինանսական ակտիվների համախառն արժեքի նկատմամբ, բացառությամբ արժեզրկված ակտիվների: Արդյունավետ տոկոսադրույքը (EIR) այն տոկոսադրույքն է, որով զեղչված ակնկալվող ապագա դրամական վճարումները կամ ներհոսքերը ֆինանսական գործիքի ենթադրվող ողջ օգտագործման ժամանակահատվածում կամ կիրառելի դեպքերում՝ ավելի կարճ ժամանակահատվածում, ճշգրտորեն զեղչվում են մինչև ֆինանսական ակտիվի կամ պարտավորության գուտ հաշվեկշռային արժեքը: Հաշվարկի ժամանակ հաշվի են առնվում ֆինանսական գործիքի գծով բոլոր պայմանագրային պայմանները (օրինակ՝ ժամկետից շուտ մարման իրավունքը) և միջնորդավճարների գծով կամ լրացուցիչ ծախսերը, որոնք անմիջականորեն կապված են գործիքի հետ և որոնք արդյունավետ տոկոսադրույքի բաղկացուցիչ մաս են կազմում, սակայն հաշվի չեն առնվում ապագա վնասները: Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքները ճշգրտվում են Խմբի կողմից միջոցների ելքերի կամ մուտքերի գնահատումների վերանայման դեպքում: Ճշգրտված հաշվեկշռային արժեքը հաշվարկվում է սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքի հիման վրա, իսկ հաշվեկշռային արժեքի փոփոխությունը դիտվում է որպես տոկոսային եկամուտ կամ ծախս:

Երբ ֆինանսական ակտիվը դառնում է արժեզրկված, Խումբը հաշվարկում է տոկոսային եկամուտը՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքը՝ ֆինանսական ակտիվի գուտ ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Եթե ֆինանսական ակտիվը վերականգնվում է և այլևս արժեզրկված չէ, Խումբը վերադառնում է համախառն հիմքով տոկոսային եկամտի հաշվարկին:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Եկամուտների և ծախսերի ճանաչումը

Ձեռք բերված կամ ստեղծված արժեզրկված (POCI) ֆինանսական ակտիվների համար Խուճըր տոկոսային եկամուտը հաշվարկում է՝ հաշվարկելով վարկային ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույքը (EIR) և կիրառելով այն ակտիվի ամորտիզացված արժեքի նկատմամբ: Վարկային ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույքը (EIR) այն տոկոսադրույքն է, որով սկզբնական ճանաչման ժամանակ գեղջվում են ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերը (ներառյալ՝ վարկային կորուստները)՝ ձեռք բերված կամ ստեղծված արժեզրկված (POCI) ֆինանսական ակտիվների ամորտիզացված արժեքին:

Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող բոլոր ֆինանսական ակտիվներից տոկոսային եկամուտը ճանաչվում է՝ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում «Այլ տոկոսային եկամուտներում» օգտագործելով պայմանագրային տոկոսադրույքը:

Միջնորդավճարների գծով եկամուտ

Հաճախորդներին մատուցվող տարբեր ծառայություններից Խուճըր ստանում է միջնորդավճարների գծով եկամուտ: Միջնորդավճարների գծով եկամուտը կարող է բաժանվել հետևյալ երկու խմբի.

Միջնորդավճարների գծով եկամուտ, որը ստացվում է որոշակի ժամանակահատվածում մատուցվող ծառայություններից

Միջնորդավճարների գծով եկամուտը, որը ստացվում է որոշակի ժամանակահատվածում մատուցվող ծառայություններից, հաշվեզրվում է այդ ժամանակահատվածի ընթացքում, քանի որ համապատասխան կատարողական պարտավորությունները բավարարված են: Նման հոդվածները ներառում են միջնորդավճարների գծով եկամուտը ակտիվների կառավարման, պահառության և կառավարման ու խորհրդատվական այլ ծառայությունների համար միջնորդավճարները: Վարկերի տրամադրման գծով պարտավորության դիմաց միջնորդավճարները, եթե վարկի օգտագործման հավանականությունը բարձր է, և վարկերի հետ կապված այլ միջնորդավճարները հետաձգվում են (վարկերի տրամադրման հետ կապված ցանկացած լրացուցիչ ծախսումների հետ միասին) և ճանաչվում են որպես վարկի արդյունավետ տոկոսադրույքի ճշգրտում:

Միջնորդավճարների գծով եկամուտ՝ մատուցված միջնորդային ծառայությունների գծով

Երրորդ անձի անունից գործարքի բանակցություններն անցկացնելու և մասնակցելու համար (օրինակ՝ երբ Խճըր կատարողական պարտավորություն է բաժնետոմսերի կամ այլ արժեթղթերի առքը, կամ ընկերության առք ու վաճառքի համաձայնագրի կնքումը) ստացված կոմիսիոն վճարները ճանաչվում են այդ գործարքի ավարտից հետո:

Կոմիսիոն վճարները կամ դրանց բաղկացուցիչ մասերը, որոնք կապված են որոշակի կատարողական պարտավորությունների հետ, ճանաչվում են համապատասխան ցուցանիշների բավարարումից հետո: Երբ պայմանագրով նախատեսված է փոփոխական փոխհատուցում, միջնորդավճարների գծով եկամուտը ճանաչվում է միայն այն չափով, որքանով որ հավանական է, որ ճանաչված կուտակային եկամտի զգալի մասի հակադարձում տեղի չի ունենա, մինչև հետագայում լուծվի փոփոխական փոխհատուցման հետ կապված անորոշությունը:

Հաճախորդների հավատարմության ծրագրեր

Խուճըրն առաջարկում է հաճախորդների հավատարմության մի շարք ծրագրեր: Նման ծրագրերի հաշվապահական հաշվառումը տարբերվում է՝ կախված նրանից, թե ով է ճանաչվում որպես հաճախորդ, և/կամ Խուճըր որպես գործակալ, թե որպես պայմանագրի գլխավոր կողմ է հանդես գալիս: Միավորներով իրականացված ծրագրերի դեպքում Խուճըրը, ընդհանուր առմամբ, հաճախորդների կողմից կուտակված և չիրացված միավորների գծով պարտավորություն է ճանաչում, իրացվելու դեպքում՝ ճանաչում ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում: Պլաստիկ քարտերով գործառնություններից թեշեթերը նվազեցնում են միջնորդավճարների գծով եկամուտը:

Շահաբաժիններից եկամուտ

Եկամուտը ճանաչվում է, երբ Խճըր՝ վճարումը ստանալու իրավունքը սահմանվում է:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Արտարժույթի վերահաշվարկ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ներկայացված են ՀՀ դրամով, որը Խմբի գործառնական ու հաշվետվությունների ներկայացման արժույթն է: Արտարժույթով կատարված գործարքները վերահաշվարկվում են գործառնական արժույթի՝ գործարքի օրվա միջին շուկայական փոխարժեքով: Արտարժույթով արտահայտված դրամային ակտիվներն ու պարտավորությունները վերահաշվարկվում են գործառնական արժույթով՝ կիրառելով հաշվետու ամսաթվի փոխարժեքը: Արտարժույթով արտահայտված գործարքների փոխարկումից առաջացած օգուտը և վնասը ճանաչվում է համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության «Արտարժույթային գործառնականություններից օգուտներ/(վնասներ)» արտարժույթի վերագնահատում» հոդվածում: Ոչ դրամային հոդվածների համար, որոնք ներկայացվում են արտարժույթով արտահայտված սկզբնական արժեքով, վերագնահատման ժամանակ կիրառվում է սկզբնական գործարքի ամսաթվի փոխարժեքը: Իրական արժեքով հաշվառվող արտարժույթով արտահայտված ոչ դրամային հոդվածները վերահաշվարկվում են՝ կիրառելով իրական արժեքի որոշման օրվա փոխարժեքը:

Գործարքի ամսաթվի դրությամբ պայմանագրային փոխարժեքի և ԿԲ փոխարժեքի տարբերությունը ներառվում է եկամտի կազմում՝ նվազեցված արտարժույթով կատարված գործարքի գծով ծախսերը: 2019 և 2018 թվականների դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ԿԲ-ի կողմից հայտարարված փոխարժեքը կազմում էր 1 ԱՄՆ դոլարի համար 479.70 և 483.75, 1 Եվրոյի համար 537.26 և 553.65 ՀՀ դրամ համապատասխանաբար:

Ստանդարտներ, որոնք դեռ ուժի մեջ չեն մտել

Ստորև ներկայացված են նոր և փոփոխված ստանդարտները և մեկնաբանությունները, որոնք թողարկվել են, բայց Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հրապարակման օրվա դրությամբ դեռևս ուժի մեջ չեն մտել: Խումբը մտադիր է կիրառել այդ ստանդարտները ուժի մեջ մտնելուց հետո:

Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 3-ում՝ Բիզնեսի սահմանում

2018թ. հոկտեմբերին ՀՀՄՍ Խորհուրդը թողարկել է «*Բիզնեսի միավորումներ*» ՖՀՄՍ 3-ի փոփոխությունները բիզնեսի սահմանման վերաբերյալ, ինչը թույլ է տալիս կազմակերպություններին որոշել՝ արդյոք ձեռք բերված գործունեությունների և ակտիվների ամբողջությունը բիզնես է, թե ոչ: Դրանք պարզաբանում են բիզնեսի համար նվազագույն պահանջները, վերացնում են գնահատումները՝ արդյոք շուկայի մասնակիցները ունակ են փոխարինել ցանկացած բացակայող տարրերը, ավելացնում են ուղեցույցներ, որն օգնում է կամակերպություններին գնահատելու, արդյոք ձեռք բերված գործընթացները համապարփակ են, նեղացնում է բիզնեսի և արդյունքի սահմանումները և ներկայացնում է հայեցողական իրական արժեքի կենտրոնացման ստուգում: Փոփոխությունների հետ տրամադրվել են նաև պարզաբանող օրինակներ: Քանի որ փոփոխությունները կիրառելի են առաջընթաց, այն գործարքների կամ դեպքերի համար, որոնք տեղի են ունենում առաջին անգամ կիրառման ամսաթվին կամ դրանից հետո, փոփոխությունները ազդեցություն չեն ունենա Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա անցման ամսաթվի դրությամբ:

Փոփոխություններ ՀՀՄՍ 1-ում և ՀՀՄՍ 8-ում՝ «Էականության» սահմանում

2018թ. հոկտեմբերին ՖՀՄՍ Խորհուրդը թողարկել է ՀՀՄՍ 1 «*Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում*»-ի և ՀՀՄՍ 8 «*Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն, փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման գնահատումներում և սխալներ*»-ի փոփոխությունները՝ էականության սահմանումը բոլոր ստանդարտներում համապատասխանեցնելու և սահմանման որոշ ասպեկտներ հստակեցնելու համար: Նոր սահմանումը նշում է, որ «Տեղեկատվությունը էական է, եթե խելամտորեն ակնկալում է, որ դրա բացթողումը, սխալ ներկայացումը կամ խեղաթյուրումը կարող է ազդել հիմնական օգտագործողների՝ հաշվետու կազմակերպության ընդհանուր նպատակի ֆինանսական հաշվետվությունների հիման վրա կայացվող որոշումների վրա, որոնք ֆինանսական տեղեկատվություն են տրամադրում որոշակի հաշվետու կազմակերպության վերաբերյալ»:

Էականության սահմանման փոփոխությունների արդյունքում չի ակնկալվում էական ազդեցություն Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Տոկոսադրույքի ուղենիշի բարեփոխում. Փոփոխություններ ՖՀՄՍ 9, ՀՀՄՍ 39 և ՖՀՄՍ 7

Տոկոսադրույքի ուղենիշի բարեփոխման հետ կապված ՖՀՄՍ 9-ի, ՀՀՄՍ 39-ի և ՖՀՄՍ 7-ի փոփոխությունները ներառում են մի քանի մեղմացումներ, որոնք կիրառելի են բոլոր հեջավորման փոխհարաբերությունների համար, որոնք վրա տոկոսադրույքի ուղենիշի բարեփոխումն ուղղակի ազդեցություն ունի: Հեջավորման փոխհարաբերությունների վրա ազդում է, եթե բարեփոխումն անորոշություն է առաջացնում հեջավորված հոդվածի կամ հեջավորման գործիքների՝ ուղենիշի վրա հիմնված դրամական հոսքերի ժամկետների կամ գումարի վերաբերյալ: Որպես տոկոսադրույքի ուղենիշի բարեփոխման արդյունք կարող են լինել անորոշություններ հեջավորված հոդվածի կամ հեջավորման գործիքների՝ ուղենիշի վրա հիմնված դրամական հոսքերի ժամկետների կամ գումարի վերաբերյալ՝ առկա տոկոսադրույքի ուղենիշը այլընտրանքային ռիսկերից զուտ տոկոսադրույթով փոխարինելու ժամանակահատվածում: Սա կարող է հանգեցնել նաև անորոշությունների, թե արդյոք կանխատեսվող գործարքը մեծապես հավանական է, և արդյոք հետագայում հեջավորման փոխհարաբերությունները կլինեն մեծապես արդյունավետ: Փոփոխությունները ուժի մեջ են մտնում 2020թ. հունվարի 1-ից, սակայն վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրվում է: Չի ակնկալվում, որ փոփոխությունները էական ազդեցություն կունենան Խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

(հազար ՀՀ դրամ)

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության ամփոփ նկարագիր (շարունակություն)

Ստանդարտներ, որոնք դեռ ուժի մեջ չեն մտել (շարունակություն)

Փոփոխությունները ուժի մեջ են մտնում 2020թ. հունվարի 1-ից, սակայն վաղաժամկետ կիրառումը թույլատրվում է: Չի ակնկալվում, որ փոփոխությունները էական ազդեցություն կունենան խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Գնահատումների անորոշություն

Խմբի կողմից հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ներառված գումարների վերաբերյալ դեկավարությունը կատարել է հետևյալ առավել կարևոր գնահատումները և դատողությունները.

Հողի, շենքերի և փոխադրամիջոցների վերագնահատում

Հիմնական միջոցների իրական արժեքը որոշվում է շուկայական համեմատական մեթոդով: Այսինքն, գնահատողի կողմից իրականացված գնահատումը հիմնված է շուկայական գործարքների գների վրա՝ էականորեն ճշգրտված գույքի բնույթի, գտնվելու վայրի և պայմանների տարբերություններն արտացոլելու համար: Խումբը ներգրավում է անկախ փորձագետների իր գույքերը գնահատելու համար:

Ֆինանսական գործիքների իրական արժեքը

Եթե համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը հնարավոր չէ որոշել ակտիվ շուկայի գների հիման վրա, ապա այն որոշվում է տարբեր գնահատման մոդելների կիրառմամբ, ներառյալ՝ մաթեմատիկական մոդելները: Այդպիսի մոդելների համար ելակետային տվյալները որոշվում են որպես դիտարկվող շուկաների տվյալներ, եթե դա հնարավոր է: Հակառակ դեպքում իրական արժեքի որոշման համար անհրաժեշտ է կիրառել դատողություններ: Լրացուցիչ տեղեկատվություն ներկայացված է Ծանոթագրություն 30-ում:

Ֆինանսական ակտիվների գծով արժեզրկման պահուստ

ՖՀՄՍ 9-ի համաձայն Ֆինանսական ակտիվների գծով արժեզրկման պահուստի գնահատումը ֆինանսական ակտիվների բոլոր դասերի համար պահանջում է դատողություն, մասնավորապես՝ ապագա դրամական հոսքերի գումարի և ժամանակի և գրավի արժեքի գնահատումը՝ արժեզրկման գծով վնասների որոշման և վարկային ռիսկի զգալի աճի գնահատման ժամանակ: Այս գնահատումները պայմանավորված են մի շարք գործոններով, որոնց փոփոխությունները կարող են հանգեցնել պահուստների տարբեր մակարդակների: Խմբի՝ ակնկալվող վարկային կորուստների հաշվարկները ելնում են բարդ մոդելներից, որոնց հիմքում ընկած են մի շարք ենթադրություններ՝ փոփոխական մուտքային տվյալների ընտրության և նրանց փոխկապակցվածության վերաբերյալ:

ԱՎԿ մոդելների տարբերը, որոնք համարվում են հաշվապահական դատողություններ և գնահատումներ, ներառում են՝

- ▶ Կիճակագրական մոդելներ դեֆոլտի հավանականությունը (PD), դեֆոլտի դեպքում գործիքի արժեքը (EAD) և դեֆոլտի դեպքում կորստի չափը (LGD) խմբային հիմունքով գնահատելու համար,
- ▶ Ֆինանսական ակտիվների սեզմենտավորումը, երբ դրանց ԱՎԿ-ն հաշվարկված է խմբային հիմունքով,
- ▶ ԱՎԿ մոդելների մշակումը, ներառյալ տարբեր բանաձևերը և մուտքային տվյալների ընտրությունը,
- ▶ Մակրոտնտեսական սցենարների և տնտեսագիտական մուտքային տվյալների միջև կապակցության որոշումը, ինչպիսիք են գործազրկության մակարդակը և գրավի արժեքները, և ազդեցությունը դեֆոլտի հավանականության (PD), դեֆոլտի դեպքում գործիքի իրական արժեքի (EAD) և դեֆոլտի դեպքում կորստի չափի (LGD) վրա,
- ▶ Հեռանկարային մակրոտնտեսական սցենարների ընտրությունը և դրանց հավանականության կշիռը՝ տնտեսական տվյալները ԱՎԿ մոդելների մեջ արտացոլելու համար:

2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ձանաչված վարկերի և ֆինանսական վարձակալության արժեզրկման գծով պահուստը կազմել է 7,666,035 հազար դրամ (2018: 7,639,072 հազ. դրամ): Մանրամասները ներկայացված են 10-րդ և 11-րդ ծանոթագրություններում:

(հազար ՀՀ դրամ)

4. Սեզմենտների վերաբերյալ տեղեկատվություն

Կառավարչական նպատակներով և հիմնվելով մատուցվող ապրանքների և ծառայությունների տարատեսակների վրա, Խումբը բաժանվում է հետևյալ չորս սեզմենտների.

Մանրածախ բանկային գործունեություն	Ֆիզիկական անձանց ավանդներ, սպառողական վարկերի տրամադրում, օվերդրաֆտների, վարկային քարտերի սպասարկում և դրամական փոխանցումներ:
Կորպորատիվ բանկային գործունեություն	Կորպորատիվ և ինստիտուցիոնալ հաճախորդներին վարկերի տրամադրում, ավանդների և ընթացիկ հաշիվների բացում և սպասարկում:
Առևտրային և ներդրումային բանկային գործունեություն	Գանձապետական և ֆինանսական, ներդրումային բանկային ծառայություններ և այլ կենտրոնական գործառնություններ:
Ֆինանսական վարձակալություն	Կորպորատիվ և անհատ հաճախորդներին ֆինանսական վարձակալության գծով ծառայությունների մատուցում:

Ռեսուրսների բաշխման և գործունեության գնահատման նպատակով ղեկավարությունը հետևում է իր բիզնես միավորների գործառնական արդյունքներին առանձին-առանձին: Սեզմենտի գործունեությունը, ինչպես նկարագրված է ստորև բերված աղյուսակում, չափվում է այլ կերպ, քան համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված շահույթը կամ վնասը: Շահութահարկը կառավարվում է Խմբի մակարդակով և բաշխվում է գործառնական սեզմենտների միջև:

Գործառնական սեզմենտների միջև տրանսֆերային գնագոյացումը, ինչպես երրորդ կողմերի հետ գործարքներում, համապատասխանում է շուկայական պայմաններին:

2019 և 2018թթ. ընթացքում արտաքին գործընկերոջից կամ հաճախորդից ստացված և Խմբի ընդհանուր հասույթի 10% և ավելի գերազանցող հասույթով որևէ գործարք չի գրանցվել:

Ստորև նշված աղյուսակները ներկայացնում են Խմբի գործառնական սեզմենտների գծով եկամտի և շահութի, ինչպես նաև առանձին ակտիվների և պարտավորությունների վերաբերյալ տեղեկատվություն.

2019թ.	Մանրածախ բանկային գործունեություն	Կորպորատիվ բանկային գործունեություն	Առևտրային և ներդրումային բանկային գործունեություն	Ֆինանսական վարձակալություն	Ընդամենը
Տոկոսային եկամուտ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով	27,809,460	7,260,714	2,289,024	-	37,359,198
Այլ տոկոսային եկամուտ	-	-	-	1,808,454	1,808,454
Տոկոսային ծախս	(7,211,512)	(3,409,185)	(7,057,837)	(531,007)	(18,209,541)
Զուտ տոկոսային եկամուտ / (ծախս)	20,597,948	3,851,529	(4,768,813)	1,277,447	20,958,111
Վարկային կորուստների գծով ծախս	(2,090,884)	1,159,815	-	(16,593)	(947,662)
Զուտ տոկոսային եկամուտ / (ծախս) վարկային կորուստների գծով ծախսից հետո	18,507,064	5,011,344	(4,768,813)	1,260,854	20,010,449
Միջնորդավճարների գծով եկամուտ	2,111,896	2,211,576	271,617	210,478	4,805,567
Միջնորդավճարների գծով ծախս	(1,200,537)	(373,658)	(186,830)	(104,049)	(1,865,074)
Զուտ եկամուտ ածանցյալ գործիքներից	-	-	1,565,583	-	1,565,583
Զուտ օգուտ/(վնաս) փոխարժեքային տարբերություններից	-	-	903,166	(17,524)	885,642
Ասոցիացված կազմակերպության շահույթի բաժնեմաս	-	-	223,905	-	223,905
Այլ եկամուտ	878,841	251,097	115,790	48,584	1,294,312
Ոչ տոկոսային եկամուտ	1,790,200	2,089,015	2,893,231	137,489	6,909,935
Անձնակազմի գծով ծախսեր	(7,402,879)	(2,115,108)	(1,057,554)	(263,197)	(10,838,738)
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	(1,390,029)	(397,151)	(198,575)	(29,321)	(2,015,076)
Այլ գործառնական ծախսեր	(1,031,021)	(294,577)	(137,527)	(83,197)	(1,546,322)
Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր	(2,464,188)	(704,054)	(352,026)	(74,942)	(3,595,210)
Արժեզրկման և պահուստների ձևավորման գծով ծախսեր հակադարձում	47,378	25,512	-	-	72,890
Ոչ տոկոսային ծախս	(12,240,739)	(3,485,378)	(1,745,682)	(450,657)	(17,922,456)
Շահույթ / (վնաս) մինչև շահութահարկ	8,056,525	3,614,981	(3,621,264)	947,686	8,997,928
Շահութահարկի գծով ծախս	(1,745,020)	(791,449)	709,375	(215,606)	(2,042,700)
Հաշվետու տարվա շահույթ / (վնաս)	6,311,505	2,823,532	(2,911,889)	732,080	6,955,228
Տոկոսաբեր ֆինանսական ակտիվներ	195,751,086	79,692,222	53,529,474	20,312,851	349,285,633
Տոկոսակիր ֆինանսական պարտավորություններ	199,686,802	67,022,940	81,755,870	9,288,391	357,754,003

(հազար ՀՀ դրամ)

4. Սեզմենտների վերաբերյալ տեղեկատվություն (շարունակություն)

<i>2018թ.</i>	<i>Մանրաձախ բանկային գործունեություն</i>	<i>Կորպորատիվ բանկային գործունեություն</i>	<i>Առևտրային և ներդրումային բանկային գործունեություն</i>	<i>Ֆինանսական վարձակալություն</i>	<i>Ընդամենը</i>
Տոկոսային եկամուտ՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով	21,290,000	7,432,358	1,737,931	31,339	30,491,628
Այլ տոկոսային եկամուտ	-	-	-	1,454,346	1,454,346
Տոկոսային ծախս	(6,119,340)	(2,184,080)	(5,354,684)	(518,448)	(14,176,552)
Զուտ տոկոսային եկամուտ	15,170,660	5,248,278	(3,616,753)	967,237	17,769,422
Վարկային կորուստների գծով ծախս	29,453	(322,103)	-	(2,509)	(295,159)
Զուտ տոկոսային եկամուտ վարկային կորուստների գծով ծախսից հետո	15,200,113	4,926,175	(3,616,753)	964,728	17,474,263
Միջնորդավճարների գծով եկամուտ	1,718,913	2,021,825	195,400	210,134	4,146,272
Միջնորդավճարների գծով ծախս	(1,218,390)	(346,961)	(165,325)	573	(1,730,103)
Զուտ եկամուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից	-	-	1,931,600	-	1,931,600
Զուտ օգուտ վաճառված վարկերի գծով	-	993,553	-	-	993,553
Զուտ օգուտ/(վնաս) փոխարժեքային տարբերություններից	-	-	126,601	(10,806)	115,795
Ասոցիացված կազմակերպության շահույթի բաժնեմաս	-	-	223,631	-	223,631
Այլ եկամուտ	1,325,010	508,170	4,297	34,747	1,872,224
Ոչ տոկոսային եկամուտ	1,825,533	3,176,587	2,316,204	234,648	7,552,972
Անձնակազմի գծով ծախսեր	(6,687,206)	(1,910,630)	(955,315)	(272,107)	(9,825,258)
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	(731,680)	(209,054)	(104,526)	(23,530)	(1,068,790)
Այլ գործառնական ծախսեր	(448,765)	(924,640)	(267,990)	(75,610)	(1,717,005)
Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր	(2,866,168)	(816,194)	(388,914)	(62,561)	(4,133,837)
Արժեզրկման և պահուստների ձևավորման գծով այլ ծախսեր	(136,005)	(73,234)	-	-	(209,239)
Ոչ տոկոսային ծախս	(10,869,824)	(3,933,752)	(1,716,745)	(433,808)	(16,954,129)
Շահույթ / (վնաս) մինչև շահութահարկ	6,155,822	4,169,010	(3,017,294)	765,568	8,073,106
Շահութահարկի գծով ծախս	(1,392,052)	(942,762)	682,318	(173,122)	(1,825,618)
Հաշվետու տարվա շահույթ / (վնաս)	4,763,770	3,226,248	(2,334,976)	592,446	6,247,488
Տոկոսաբեր ֆինանսական ակտիվներ	147,993,460	73,276,525	32,741,784	15,257,457	269,269,226
Տոկոսակիր ֆինանսական պարտավորություններ	151,067,949	59,482,377	65,906,069	12,138,592	288,594,987

Խուճբն իր հիմնական գործունեությունը իրականացնում է Հայաստանի Հանրապետությունում: Բացի ֆինանսական գործիքներից, Խուճբն չունի ՀՀ-ի տարածքից դուրս այլ ոչ ընթացիկ ակտիվներ:

ՖՀՄՍ 15-ի շրջանակում հաճախորդների հետ պայմանագրերից հասույթի բացվածքը ըստ սեզմենտների 2019 և 2018 թվականների դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար հետևյալն է.

<i>2019թ.</i>	<i>Մանրաձախ բանկային գործունեություն</i>	<i>Կորպորատիվ բանկային գործունեություն</i>	<i>Առևտրային և ներդրումային բանկային գործունեություն</i>	<i>Ֆինանսական վարձակալություն</i>	<i>Ընդամենը</i>
Միջնորդավճարների գծով եկամուտ	2,111,896	2,211,576	271,617	210,478	4,805,567
Պլաստիկ քարտերի սպասարկման ծառայություններ	1,021,183	1,562,590	-	-	2,583,773
Դրամական փոխանցումներ	532,965	228,413	-	-	761,378
Երաշխիքների և ակրեդիտիվների թողարկում	-	109,776	260,120	-	369,896
Կանխիկացման ծառայություններ	123,584	52,965	-	-	176,549
Բանկային հաշվի սպասարկման վճարներ	42,042	86,388	-	-	128,430
Այլ	392,122	171,444	11,497	210,478	785,541
Ընդամենը հաճախորդների հետ պայմանագրերի գծով հասույթ	2,111,896	2,211,576	271,617	210,478	4,805,567

(հազար ՀՀ դրամ)

4. Սեզմենտների վերաբերյալ տեղեկատվություն (շարունակություն)

2019թ.	Մանրաձախ բանկային գործունեություն	Կորպորատիվ բանկային գործունեություն	Առևտրային և ներդրումային բանկային գործունեություն	Ֆինանսական վարձակալություն	Ընդամենը
Միջնորդավճարների գծով եկամուտ	1,718,913	2,021,825	195,400	210,134	4,146,272
Պլաստիկ քարտերի սպասարկման ծառայություններ	889,485	1,440,903	-	-	2,330,388
Դրամական փոխանցումներ	409,521	175,509	-	-	585,030
Երաշխիքների և ակրեդիտիվների թողարկում	-	75,115	181,709	-	256,824
Կանխիկացման ծառայություններ	112,469	48,201	-	-	160,670
Բանկային հաշվի սպասարկման վճարներ	41,300	74,922	1,523	-	117,745
Այլ	266,138	207,175	12,168	210,134	695,615
Ընդամենը հաճախորդների հետ պայմանագրերի գծով հասույթ	1,718,913	2,021,825	195,400	210,134	4,146,272

5. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցները ներառում են հետևյալ հոդվածները.

	2019թ.	2018թ.
Կանխիկ միջոցներ	16,643,360	15,264,520
ԿԲ-ում թղթակցային հաշիվների մնացորդներ, ներառյալ պարտադիր պահուստները (չսահմանափակված մասը, Ծան. 8)	34,623,321	46,918,101
Այլ բանկերում հաշիվների մնացորդներ	4,654,854	10,198,606
Արժեզրկում	(6,284)	(76,264)
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	55,915,251	72,304,963

Բանկերը պարտավոր են ունենալ դեպոնացված դրամական միջոցներ (պարտադիր պահուստ) ՀՀ ԿԲ-ում ՀՀ դրամով ներգրավված գումարների 2%-ի չափով (2018: 2%) և արտարժույթով ներգրավված գումարների 18%-ի չափով (2018: 18%):

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ ԿԲ-ում թղթակցային հաշիվների մնացորդները ներառում են պարտադիր պահուստներ 17,542,146 հազ. դրամի չափով (2018թ. 22,472,716 հազ. դրամ):

Մինչև 2019թ., օրենսդրությամբ չէր սահմանափակվում այդ միջոցների ելքագրումը, և դրանք ամբողջությամբ հաշվառվում էին որպես դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ: Սակայն եթե Բանկը չէր ապահովում ՀՀ դրամով ներգրավված գումարների գծով նվազագույն միջին ամսական գումարը և արտարժույթով ներգրավված գումարների գծով նվազագույն միջին օրական գումարը, ապա կարող էին կիրառվել պատժամիջոցներ:

2019թ.-ին տեղի ունեցավ օրենսդրության փոփոխություն: 2019թ.-ի հունիսից բանկերը արտարժույթով ներգրավված միջոցների 12%-ը պահուստավորում են ՀՀ ԿԲ-ում ՀՀ դրամով, 6%-ը՝ արտարժույթով:

Ավելին, արտարժույթով պահուստավորված միջոցների ելքագրումը սահմանափակված է: Օրենսդրության փոփոխությունից հետո Խումբը արտարժույթով պահուստավորված միջոցները դասակարգում է որպես «Պահանջներ բանկերի նկատմամբ» (տես Ծանոթագրություն 8):

Դրամական միջոցների բոլոր մնացորդները վերագրված են առաջին փուլին: Տարվա ընթացքում ԱԿԿ պահուստի փոփոխության վերլուծությունը հետևյալն է.

	2019թ.	2018թ.
ԱԿԿ պահուստ հունվարի 1-ի դրությամբ	76,264	33,144
ԱԿԿ փոփոխություն	(69,977)	13,709
Վերականգնումներ	-	32,642
Արտարժույթի փոխարկման ճշգրտումներ	(3)	(3,231)
Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	6,284	76,264

(հազար ՀՀ դրամ)

6. Առևտրային արժեթղթեր

Ներդրումային արժեթղթեր բաղկացած են՝

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Հայկական բանկերի կորպորատիվ պարտատոմսեր	251,177	-
Ընդամենը առևտրային արժեթղթեր	251,177	-

2019թ.-ի մայիսին խումբը ձեռք է բերել հայկական բանկի կորպորատիվ պարտատոմս 9.75% տոկոսադրույքով և մինչև 2022թ.-ի մայիսը նարման ժամկետով:

7. Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

Խումբը օգտագործում է ածանցյալ ֆինանսական գործիքները առևտրային նպատակներով: Ստորև ներկայացված աղյուսակը ցույց է տալիս որպես ակտիվներ և պարտավորություններ ներկայացված ածանցյալ ֆինանսական գործիքների իրական արժեքները:

	<i>2019թ.</i>		<i>2018թ.</i>	
	<i>Պայմանական արժեք</i>	<i>Իրական արժեք</i>	<i>Պայմանական արժեք</i>	<i>Իրական արժեք</i>
Ակտիվներ				
<i>Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ</i>				
Արժութային սվոպ	145,337	277	3,870,000	4,368
	145,337	277	3,870,000	4,368
Պարտավորություններ				
<i>Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ</i>				
Տոկոսադրույքային սվոպ	1,918,800	55,521	4,837,500	1,695
Արժութային սվոպ	18,334,320	144,569	17,993,625	47,324
	20,253,120	200,090	22,831,125	49,019

8. Պահանջներ բանկերի նկատմամբ

Բանկերի նկատմամբ պահանջները ներառում են հետևյալ հոդվածները.

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Պահանջներ ՀՀ ԿԲ-ի նկատմամբ		
Վարկային քարտերով գործառնությունների գծով դեպոզիտացված միջոցներ ՀՀ ԿԲ-ում	562,000	556,000
Արտարժույթով պարտադիր պահուստներ ՀՀ ԿԲ-ում (Ծան. 5)	7,081,196	-
Ընդամենը	7,643,196	556,000
Պահանջներ այլ բանկերի նկատմամբ		
Հայկական բանկեր	2,882,504	3,885,948
Օտարերկրյա բանկեր	540,667	537,260
Ընդամենը պահանջներ այլ բանկերի նկատմամբ	3,423,171	4,423,208
Այլ դեբիտորական պարտքեր		
Դրամական փոխանցումների համակարգերից ստացվելիք գումարներ	947,909	355,876
Պլաստիկ քարտերով գործարքներից ստացվելիք գումարներ	464,451	384,144
Այլ գումարներ	365,078	24,267
Հակադարձ հետգնման պայմանագրերի գծով ստացվելիք գումարներ		
Հայկական բանկերից ստացվելիք գումարներ	17,708,358	-
Պահանջներ բանկերի նկատմամբ մինչև արժեզրկումը	30,552,163	5,743,495
Արժեզրկում	(28,889)	(47,684)
Ընդամենը պահանջներ բանկերի նկատմամբ	30,523,274	5,695,811

(հազար ՀՀ դրամ)

8. Պահանջներ բանկերի նկատմամբ (շարունակություն)

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ ԿԲ-ում պարտադիր պահուստները ներառում են 7,081,196 հազ. դրամի պարտաժույթով պարտադիր պահուստներ (տես Ծանոթագրություն 5):

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 540,667 հազ. դրամ (2018թ.՝ 537,260 հազ. դրամ) ավանդների տեսքով տեղաբաշխված է միջազգայնորեն ճանաչված երեք ՏՀԶԿ բանկերում (2018թ.՝ երեք), որոնք հանդիսանում են Խմբի հիմնական գործընկերները միջազգային գործառնությունների իրականացման գծով:

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ միջբանկային վարկերը ներառում են 2,882,504 հազ. դրամի վարկեր՝ տեղաբաշխված երկու հայկական բանկերում (2018թ.՝ 3,885,948 հազ. դրամի վարկեր՝ տեղաբաշխված երկու հայկական բանկերում):

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ունի հակադարձ հետգնման պայմանագրեր երկու հայկական բանկի հետ (2018թ.՝ զրո): Այս պայմանագրերի գծով գրավադրված են հայկական պետական պարտատոմսեր 19,143,479 հազ. դրամ իրական արժեքով (2018թ.՝ զրո):

2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում բանկերին տրված վարկերի և փոխատվությունների գծով համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ պահուստի փոփոխությունների վերլուծությունը ներկայացված է ստորև:

	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	5,743,495	5,743,495
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	30,552,163	30,552,163
Մարված ակտիվներ	(5,743,495)	(5,743,495)
2019 թ. դեկտեմբերի 31-ին	30,552,163	30,552,163

	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	47,684	47,684
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	28,889	28,889
Մարված ակտիվներ	(47,684)	(47,684)
2019թ. դեկտեմբերի 31-ին	28,889	28,889

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում բանկերին տրված վարկերի և փոխատվությունների գծով համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ պահուստի փոփոխությունների վերլուծությունը ներկայացված է ստորև:

	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	9,015,614	9,015,614
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	5,743,495	5,743,495
Մարված ակտիվներ	(9,015,614)	(9,015,614)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին	5,743,495	5,743,495

	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	31,285	31,285
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	47,684	47,684
Մարված ակտիվներ	(31,285)	(31,285)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին	47,684	47,684

(հազար ՀՀ դրամ)

9. Ներդրումային արժեթղթեր

Ներդրումային արժեթղթերը, 2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, դասակարգվում են որպես իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ և ներառում են՝

Խմբի կողմից պահվող

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Պարտքային և այլ ֆիքսված եկամտով գործիքներ		
Պետական պարտատոմսեր		
ՀՀ կառավարության արժեթղթեր	16,212,563	21,179,580
Կորպորատիվ պարտատոմսեր		
Հայկական ընկերությունների պարտքային արժեթղթեր	4,079,615	4,086,125
Բաժնային գործիքներ		
Գնանշված բաժնային արժեթղթեր – միջազգային ընկերություններ	2,373,451	1,680,666
Չգնանշված բաժնային արժեթղթեր – տեղական ընկերություններ	94,820	95,234
	22,760,449	27,041,605

Պարտքային գործիքների 79.9% ՀՀ պետական պարտատոմսերն են: 2019 և 2018թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ժամկետանց կամ արժեզրկված արժեթղթերը բացակայում են, ինչպես նաև բացակայում են վերանայված մնացորդներ ներդրումային արժեթղթերի գծով, որոնք հակառակ դեպքում կլինեին ժամկետանց:

Պարտքային գործիքների վարկային որակի մասին տեղեկատվությունը ներկայացված է Ծանոթագրություն 29-ում՝ «Ռիսկերի կառավարում»:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային արժեթղթերի գծով համախառն հաշվեկշռային արժեքների և դրանց գծով ԱՎԿ-ների փոփոխությունների վերլուծությունը ներկայացված է ստորև՝

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային արժեթղթեր

	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2019 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	25,265,705	25,265,705
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	481,815	481,815
Մարված ակտիվներ	(5,763,327)	(5,763,327)
Իրական արժեքի գուտ փոփոխություն	270,487	270,487
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	37,498	37,498
2019 թ. դեկտեմբերի 31	20,292,178	20,292,178

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային արժեթղթեր

	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2019 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	486,971	486,971
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	160	160
Մարված ակտիվներ	(59,586)	(59,586)
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	(210,602)	(210,602)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(269)	(269)
2019 թ. դեկտեմբերի 31	216,674	216,674

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային արժեթղթեր

	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	19,164,723	19,164,723
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	8,143,662	8,143,662
Մարված ակտիվներ	(2,028,902)	(2,028,902)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(13,778)	(13,778)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	25,265,705	25,265,705

(հազար ՀՀ դրամ)

9. Ներդրումային արժեթղթեր (շարունակություն)

Խմբի կողմից պահվող (շարունակություն)

Իրական արժեթղթի՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային արժեթղթեր

	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	176,065	176,065
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	223,215	223,215
Մարված ակտիվներ	(14,332)	(14,332)
ԱՎԿ հաշվարկի մոդիֆիկացիայի և ելակետային տվյալների փոփոխություն	102,194	102,194
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(171)	(171)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	486,971	486,971

10. Հաճախորդներին տրված վարկեր

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Կորպորատիվ հաճախորդներին տրված վարկեր		
Վարկեր փոքր և միջին ընկերություններին	67,861,883	48,859,195
Վարկեր խոշոր ընկերություններին	20,290,738	17,213,010
Ընդամենը կորպորատիվ հաճախորդներին տրված վարկեր	88,152,621	66,072,205
Մանրածախ հաճախորդներին տրված վարկեր		
Սպառողական վարկեր	81,858,193	60,221,794
Գյուղատնտեսական վարկեր	76,468,356	62,109,106
Հիփոթեքային վարկեր	16,671,950	9,910,134
Վարկային քարտեր	15,220,788	9,832,854
Ոսկու գրավադրմամբ վարկեր	4,613,158	5,418,225
Ընդամենը մանրածախ հաճախորդներին տրված վարկեր	194,832,445	147,492,113
Հաճախորդներին տրված համախառն վարկեր	282,985,066	213,564,318
Արժեզրկման գծով պահուստ	(7,541,759)	(7,551,791)
Հաճախորդներին տրված զուտ վարկեր ամորտիզացված արժեթղթով	275,443,307	206,012,527

Բանկի գործունեությունը հիմնականում ուղղված է երկրում գյուղատնտեսության ֆինանսավորմանը: Բանկը տրամադրում է գյուղատնտեսական վարկեր ֆիզիկական և իրավաբանական անձանց, որոնք իրականացնում կամ նախատեսում են իրականացնել գյուղատնտեսական արտադրության կամ մշակման գործունեություն: Գյուղատնտեսական վարկերը տրամադրվում են գյուղատնտեսական երկարաժամկետ ներդրումների, ինչպես նաև կարճաժամկետ ֆինանսավորման կարիքների համար:

Հաճախորդներին տրված վարկերի գծով արժեզրկման պահուստ

2019 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա ընթացքում կորպորատիվ վարկավորման համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Կորպորատիվ վարկավորում</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>POCI</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2019 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	59,453,665	314,223	6,262,638	41,679	66,072,205
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	54,596,585	-	-	181,227	54,777,812
Մարված ակտիվներ	(30,464,419)	(123,160)	(2,204,928)	(1,703)	(32,794,210)
Տեղափոխում Փուլ 1	1,814	(1,814)	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(437,963)	437,963	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(535,525)	(126,663)	662,188	-	-
Վերականգնումներ	-	-	594,890	-	594,890
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(321,828)	-	(321,828)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(135,307)	(2,269)	(38,672)	-	(176,248)
2019 թ. դեկտեմբերի 31	82,478,850	498,280	4,954,288	221,203	88,152,621

(հազար ՀՀ դրամ)

10. Հաճախորդներին տրված վարկեր (շարունակություն)

Հաճախորդներին տրված վարկերի գծով արժեզրկման պահուստ (շարունակություն)

<i>Կորպորատիվ վարկավորում</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>POCI</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	120,736	11,013	5,090,734	34,658	5,257,141
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	132,326	-	-	-	132,326
Մարված ակտիվներ	(38,536)	(141)	(1,709,997)	-	(1,748,674)
Տեղափոխում Փուլ 1	5	(5)	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(2,073)	2,073	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(17,738)	(7,464)	25,202	-	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	(5)	5,379	150,171	-	155,545
Ջեղչի ամորտիզացիա (ճանաչված տոկոսային եկամտում)	-	-	11,357	-	11,357
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	(9,727)	(1,048)	558,744	111,818	659,787
Վերականգնումներ	-	-	594,890	-	594,890
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(321,828)	-	(321,828)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(307)	(39)	(35,312)	-	(35,658)
2019 թ. դեկտեմբերի 31	184,681	9,768	4,363,961	146,476	4,704,886

2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում գյուղատնտեսական վարկերի համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Գյուղատնտեսական վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2019 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	57,865,381	1,897,789	2,345,936	62,109,106
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	45,244,843	-	-	45,244,843
Մարված ակտիվներ	(26,576,944)	(929,449)	(2,626,165)	(30,132,558)
Տեղափոխում Փուլ 1	227,639	(227,639)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(1,254,899)	1,254,899	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(2,579,512)	(604,522)	3,184,034	-
Վերականգնումներ	-	-	1,395,416	1,395,416
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(2,110,035)	(2,110,035)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(32,455)	(2,117)	(3,844)	(38,416)
2019 թ. դեկտեմբերի 31	72,894,053	1,388,961	2,185,342	76,468,356

<i>Գյուղատնտեսական վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	264,221	40,801	1,089,221	1,394,243
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	405,010	-	-	405,010
Մարված ակտիվներ	(50,581)	(10,859)	(1,680,991)	(1,742,431)
Տեղափոխում Փուլ 1	2,718	(2,718)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(12,366)	12,366	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(162,691)	(20,713)	183,404	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	(1,734)	15,496	430,219	443,981
Ջեղչի ամորտիզացիա (ճանաչված տոկոսային եկամտում)	-	-	55,530	55,530
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	(26,488)	(2,035)	1,493,871	1,465,348
Վերականգնումներ	-	-	1,395,416	1,395,416
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(2,110,035)	(2,110,035)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(270)	(50)	(1,905)	(2,225)
2019թ. դեկտեմբերի 31	417,819	32,288	854,730	1,304,837

(հազար ՀՀ դրամ)

10. Հաճախորդներին տրված վարկեր (շարունակություն)

Հաճախորդներին տրված վարկերի գծով արժեզրկման պահուստ (շարունակություն)

2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա ընթացքում սպառողական վարկերի համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Սպառողական վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	58,418,018	612,622	1,191,154	60,221,794
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	56,193,275	-	-	56,193,275
Մարված ակտիվներ	(31,621,300)	(521,903)	(1,443,404)	(33,586,607)
Տեղափոխում Փուլ 1	66,278	(66,278)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(1,809,026)	1,809,026	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(3,035,011)	(354,225)	3,389,236	-
Վերականգնումներ	-	-	515,390	515,390
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(1,485,659)	(1,485,659)
2019թ. դեկտեմբերի 31	78,212,234	1,479,242	2,166,717	81,858,193

<i>Սպառողական վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	106,196	16,353	361,845	484,394
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	535,094	-	-	535,094
Մարված ակտիվներ	(37,555)	(2,905)	(587,378)	(627,838)
Տեղափոխում Փուլ 1	279	(279)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(34,825)	34,825	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(300,053)	(13,023)	313,076	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	(140)	15,853	366,482	382,195
Ջեռլի ամորտիզացիա (ճանաչված տոկոսային եկամտում)	-	-	43,413	43,413
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	27,895	266	1,183,440	1,211,601
Վերականգնումներ	-	-	515,390	515,390
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(1,485,659)	(1,485,659)
2019թ. դեկտեմբերի 31	296,891	51,090	710,609	1,058,590

2019 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հիփոթեքային վարկերի համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Հիփոթեքային վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>POCI</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	9,524,387	40,209	273,856	71,682	9,910,134
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	9,371,377	-	-	50,073	9,421,450
Մարված ակտիվներ	(2,418,017)	(11,782)	(190,712)	(3,758)	(2,624,269)
Տեղափոխում Փուլ 1	5,326	(5,326)	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(163,534)	163,534	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(172,157)	(30,302)	202,459	-	-
Վերականգնումներ	-	-	98,751	-	98,751
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(102,136)	-	(102,136)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(30,053)	(632)	(1,295)	-	(31,980)
2019թ. դեկտեմբերի 31	16,117,329	155,701	280,923	117,997	16,671,950

(հազար ՀՀ դրամ)

10. Հաճախորդներին տրված վարկեր (շարունակություն)

Հաճախորդներին տրված վարկերի գծով արժեզրկման պահուստ (շարունակություն)

<i>Հիփոթեքային վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>POCI</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2019 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	23,302	893	102,565	44,645	171,405
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	34,291	-	-	-	34,291
Մարված ակտիվներ	(3,125)	(37)	(108,721)	-	(111,883)
Տեղափոխում Փուլ 1	154	(154)	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(1,368)	1,368	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(18,423)	(701)	19,124	-	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	(145)	2,418	35,971	-	38,244
Զեղչի ամորտիզացիա (ճանաչված տոկոսային եկամտում)	-	-	5,548	-	5,548
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	(5,439)	-	63,233	35,886	93,680
Վերականգնումներ	-	-	98,751	-	98,751
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(102,136)	-	(102,136)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(58)	(14)	(526)	-	(598)
2019թ. դեկտեմբերի 31	29,189	3,773	113,809	80,531	227,302

2019 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում կրեդիտ քարտերով և ոսկով ապահովված վարկերի համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Վարկային քարտեր և ոսկու գրավադրմամբ վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	14,539,420	174,617	537,042	15,251,079
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	11,399,669	-	-	11,399,669
Մարված ակտիվներ	(6,154,908)	(65,669)	(598,195)	(6,818,772)
Տեղափոխում Փուլ 1	26,654	(26,654)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(352,810)	352,810	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(400,523)	(68,962)	469,485	-
Վերականգնումներ	-	-	372,753	372,753
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(312,039)	(312,039)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(56,236)	(1,349)	(1,159)	(58,744)
2019թ. դեկտեմբերի 31	19,001,266	364,793	467,887	19,833,946

<i>Վարկային քարտեր և ոսկու գրավադրմամբ վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	52,291	4,748	187,569	244,608
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	60,772	-	-	60,772
Մարված ակտիվներ	(12,651)	(1,962)	(413,851)	(428,464)
Տեղափոխում Փուլ 1	245	(245)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(4,340)	4,340	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(23,506)	(2,540)	26,046	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	(156)	7,414	77,862	85,120
Զեղչի ամորտիզացիա (ճանաչված տոկոսային եկամտում)	-	-	10,861	10,861
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	10,645	-	202,756	213,401
Վերականգնումներ	-	-	372,753	372,753
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(312,039)	(312,039)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(337)	(66)	(465)	(868)
2019թ. դեկտեմբերի 31	82,963	11,689	151,492	246,144

(հազար ՀՀ դրամ)

10. Հաճախորդներին տրված վարկեր (շարունակություն)

Հաճախորդներին տրված վարկերի գծով արժեզրկման պահուստ (շարունակություն)

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա ընթացքում կորպորատիվ վարկավորման համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Կորպորատիվ վարկավորում</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>ՓՕԸ</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	55,624,552	87,687	12,065,627	1,847,395	69,625,261
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	34,869,086	-	-	41,679	34,910,765
Մարված ակտիվներ	(29,851,372)	(76,328)	(1,592,868)	-	(31,520,568)
Վաճառված ակտիվներ	-	-	-	(1,847,395)	(1,847,395)
Տեղափոխում Փուլ 1	16,589	(16,589)	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(376,602)	376,602	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(715,129)	(56,907)	772,036	-	-
Վերականգնումներ	-	-	248,406	-	248,406
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(5,225,716)	-	(5,225,716)
Արտարժույթի փոխարժեքի ձգարտումներ	(113,459)	(242)	(4,847)	-	(118,548)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	59,453,665	314,223	6,262,638	41,679	66,072,205

<i>Կորպորատիվ վարկավորում</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>ՓՕԸ</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	142,835	4,324	10,440,052	-	10,587,211
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	133,881	-	-	-	133,881
Մարված ակտիվներ	(59,238)	(450)	(1,254,341)	-	(1,314,029)
Տեղափոխում Փուլ 1	125	(125)	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(4,221)	4,221	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(64,078)	(3,749)	67,827	-	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	(9,649)	6,797	194,448	-	191,596
Ջեղչի ամորտիզացիա (ճանաչված տոկոսային եկամտում)	-	-	22,081	-	22,081
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	(18,699)	-	601,954	34,658	617,913
Վերականգնումներ	-	-	248,406	-	248,406
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(5,225,716)	-	(5,225,716)
Արտարժույթի փոխարժեքի ձգարտումներ	(220)	(5)	(3,977)	-	(4,202)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	120,736	11,013	5,090,734	34,658	5,257,141

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում գյուղատնտեսական վարկերի համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Գյուղատնտեսական վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	51,720,558	2,769,123	1,663,752	56,153,433
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	37,996,187	-	-	37,996,187
Մարված ակտիվներ	(27,690,759)	(1,049,476)	(3,239,820)	(31,980,055)
Տեղափոխում Փուլ 1	113,777	(113,777)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(1,341,758)	1,341,758	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(2,913,455)	(1,049,002)	3,962,457	-
Վերականգնումներ	-	-	2,248,430	2,248,430
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(2,286,999)	(2,286,999)
Արտարժույթի փոխարժեքի ձգարտումներ	(19,169)	(837)	(1,884)	(21,890)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	57,865,381	1,897,789	2,345,936	62,109,106

(հազար ՀՀ դրամ)

10. Հաճախորդներին տրված վարկեր (շարունակություն)

Հաճախորդներին տրված վարկերի գծով արժեզրկման պահուստ (շարունակություն)

<i>Գյուղատնտեսական վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	124,686	70,481	908,805	1,103,972
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	295,964	-	-	295,964
Մարված ակտիվներ	(32,372)	(20,027)	(2,512,185)	(2,564,584)
Տեղափոխում Փուլ 1	1,442	(1,442)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(11,420)	11,420	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(133,471)	(39,019)	172,490	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	(2,178)	18,532	755,380	771,734
Զեղչի ամորտիզացիա (ձանաչված տոկոսային եկամտում)	-	-	87,757	87,757
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	21,662	891	1,716,465	1,739,018
Վերականգնումներ	-	-	2,248,430	2,248,430
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(2,286,999)	(2,286,999)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(92)	(35)	(922)	(1,049)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	264,221	40,801	1,089,221	1,394,243

2018թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա ընթացքում սպառողական վարկերի համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Սպառողական վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	37,964,359	300,901	522,444	38,787,704
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	47,468,499	-	-	47,468,499
Մարված ակտիվներ	(24,446,931)	(235,522)	(1,068,807)	(25,751,260)
Տեղափոխում Փուլ 1	42,677	(42,677)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(744,472)	744,472	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(1,866,114)	(154,552)	2,020,666	-
Վերականգնումներ	-	-	564,393	564,393
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(847,542)	(847,542)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	58,418,018	612,622	1,191,154	60,221,794

<i>Սպառողական վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	87,862	12,658	218,076	318,596
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	249,417	-	-	249,417
Մարված ակտիվներ	(36,718)	(2,638)	(618,894)	(658,250)
Տեղափոխում Փուլ 1	338	(338)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(11,353)	11,353	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(170,803)	(9,608)	180,411	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	(365)	4,964	170,012	174,611
Զեղչի ամորտիզացիա (ձանաչված տոկոսային եկամտում)	-	-	22,598	22,598
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	(12,182)	(38)	672,791	660,571
Վերականգնումներ	-	-	564,393	564,393
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(847,542)	(847,542)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	106,196	16,353	361,845	484,394

(հազար ՀՀ դրամ)

10. Հաճախորդներին տրված վարկեր (շարունակություն)

Հաճախորդներին տրված վարկերի գծով արժեզրկման պահուստ (շարունակություն)

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում հիփոթեքային վարկերի համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Հիփոթեքային վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>POCI</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	9,181,147	37,769	92,221	-	9,311,137
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	3,221,942	-	-	71,682	3,293,624
Մարված ակտիվներ	(2,549,662)	(13,404)	(246,211)	-	(2,809,277)
Տեղափոխում Փուլ 1	20,657	(20,657)	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(42,409)	42,409	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(296,061)	(5,895)	301,956	-	-
Վերականգնումներ	-	-	184,945	-	184,945
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(58,924)	-	(58,924)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(11,227)	(13)	(131)	-	(11,371)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	9,524,387	40,209	273,856	71,682	9,910,134

<i>Հիփոթեքային վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>POCI</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	22,878	915	45,144	-	68,937
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	22,035	-	-	-	22,035
Մարված ակտիվներ	(3,891)	(134)	(197,389)	-	(201,414)
Տեղափոխում Փուլ 1	383	(383)	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(108)	108	-	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(16,203)	(360)	16,563	-	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա					
Ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	(345)	772	69,336	-	69,763
Զեղչի ամորտիզացիա (ճանաչված տոկոսային եկամտում)	-	-	8,396	-	8,396
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	(1,420)	(25)	34,546	44,645	77,746
Վերականգնումներ	-	-	184,945	-	184,945
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(58,924)	-	(58,924)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(27)	-	(52)	-	(79)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	23,302	893	102,565	44,645	171,405

(հազար ՀՀ դրամ)

10. Հաճախորդներին տրված վարկեր (շարունակություն)

Հաճախորդներին տրված վարկերի գծով արժեզրկման պահուստ (շարունակություն)

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում կրեդիտ քարտերով և ոսկով ապահովված վարկերի համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Վարկային քարտեր և ոսկու գրավադրմամբ վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	16,966,644	181,118	235,005	17,382,767
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	5,898,655	-	-	5,898,655
Մարված ակտիվներ	(7,539,503)	(73,015)	(698,466)	(8,310,984)
Տեղափոխում Փուլ 1	16,985	(16,985)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(165,440)	165,440	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(568,988)	(81,486)	650,474	-
Վերականգնումներ	-	-	610,593	610,593
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(258,059)	(258,059)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(68,933)	(455)	(2,505)	(71,893)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	14,539,420	174,617	537,042	15,251,079

<i>Վարկային քարտեր և ոսկու գրավադրմամբ վարկեր</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	68,656	9,171	104,856	182,683
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	22,086	-	-	22,086
Մարված ակտիվներ	(19,825)	(1,741)	(638,894)	(660,460)
Տեղափոխում Փուլ 1	443	(443)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(880)	880	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(14,118)	(6,660)	20,778	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա				
Ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	(384)	3,500	148,581	151,697
Զեղչի ամորտիզացիա (ճանաչված տոկոսային եկամտում)	-	-	22,067	22,067
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	(3,360)	107	179,246	175,993
Վերականգնումներ	-	-	610,593	610,593
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(258,059)	(258,059)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(327)	(66)	(1,599)	(1,992)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	52,291	4,748	187,569	244,608

Դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարիների ընթացքում գնված կամ ստեղծված արժեզրկված հաճախորդներին տրված վարկերի և կանխավճարների գծով սկզբնական ճանաչման ժամանակ չզեղչված ԱՎԿ-ի գումարը հետևյալն է.

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Կորպորատիվ վարկավորում	177,583	35,853
Հիփոթեքային վարկեր	44,017	32,165
POCI-ի սկզբնական ճանաչման ժամանակ ընդհանուր չզեղչված ԱՎԿ	221,600	68,018

Գրավ և վարկային ռիսկը զսպող այլ գործիքներ

Պահանջվող գրավի տեսակն ու չափը կախված է վարկառուի վարկային ռիսկի գնահատականից: Խնժի կողմից սահմանված են ապահովման միջոցների թույլատրելիության և գնահատման չափորոշիչներ:

(հազար ՀՀ դրամ)

10. Հաճախորդներին տրված վարկեր (շարունակություն)

Գրավ և վարկային ռիսկը զսպող այլ գործիքներ (շարունակություն)

Ստորև ներկայացված են ստացված ապահովման միջոցների հիմնական տեսակները.

- ▶ Դրամական միջոցներ և արժեթղթեր՝ արժեթղթերի փոխատվության և հակադարձ հետգնման գործարքների դեպքում;
- ▶ Անշարժ գույք, պաշարներ և դեբիտորական պարտքեր՝ կորպորատիվ վարկավորման դեպքում;
- ▶ Ձեռք բերվող բնակատարածք, ոսկյա իրեր և այլն՝ սպառողական վարկավորման դեպքում:

Խուճրդ նաև ստանում է երաշխիքներ մայր կազմակերպություններից դուստր կազմակերպություններին տրամադրված վարկերի գծով:

Դեկավարությունը հետևում է գրավի շուկայական արժեքին և պահանջում է լրացուցիչ գրավ՝ դրա հիմքում ընկած պայմանագրի համաձայն՝ վարկի արժեզրկման պահուստի բավարարության ստուգման ընթացքում:

Գրավի կամ ապահովվածության այլ միջոցների բացակայության դեպքում Փուլ 3-ի հաճախորդներին տրված վարկերի գծով հաշվեգրված ԱՎԿ-ն 2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կլիներ ավելի մեծ՝ հետևյալ գումարների չափով.

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Կորպորատիվ վարկավորում	451,753	955,213
Հիփոթեքային վարկեր	167,114	171,291
	618,867	1,126,504

Չուստ օգուտ վաճառված վարկերի գծով

2018 թ. ընթացքում Խուճրդը երրորդ կողմին է վաճառել կորպորատիվ վարկառուին տրամադրված և որպես POCI դասակարգված ակտիվ: Խուճրդը վարկի հաշվեկշռային արժեքի (1,911,721 հազ. դրամ) և ստացված դրամական միջոցների (2,905,271 հազ. դրամ) միջև տարբերությունը՝ 993,553 հազ.դրամի չափով, ճանաչել է որպես զուտ օգուտ վաճառված վարկերի գծով:

Գրավադրված ակտիվներ

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հաճախորդներին տրված 24,040,631 հազ. դրամ (2018թ.՝ 23,063,050 հազ. դրամ) համախառն արժեքով վարկեր ծառայում են որպես գրավ այլ փոխառությունների համար (տես Ծանոթագրություն 18):

Խմբի սեփականությանն անցած գրավ

Հաշվետու տարվա ընթացքում Խմբի սեփականությանն է անցել 224,103 հազ. դրամ գնահատված արժեքով գրավ (2018թ.՝ 214,257 հազ. դրամ), որը ներկայումս Խուճրդը վաճառում է: Խմբի քաղաքականությունն է՝ օտարել առգրավված գույքը ընդունված կարգով: Ստացված դրամական միջոցներն ուղղվում են չմարված պահանջի նվազեցմանը կամ մարմանը: Խուճրդը սովորաբար չի զբաղեցնում առգրավված գույքը իր գործունեության ծավալման նպատակով:

Հաճախորդներին տրված վարկերի համակենտրոնացում

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ երրորդ կողմ հանդիսացող տասը խոշորագույն վարկառուներին տրամադրված վարկերի գումարը կազմել է 14,424,830 հազ. դրամ (համախառն վարկային պորտֆելի 5%-ը) (2018թ.՝ 15,227,118 հազ. դրամ, համախառն վարկային պորտֆելի 7%-ը): Այդ վարկերի գծով ստեղծվել է պահուստ 4,078,330 հազ. դրամի չափով (2018թ.՝ 4,077,485 հազ. դրամ):

(հազար ՀՀ դրամ)

10. Հաճախորդներին տրված վարկեր (շարունակություն)

Հաճախորդներին տրված վարկերի համակենտրոնացում (շարունակություն)

Վարկերը առավելագույն տրամադրվել են ՀՀ հաճախորդներին, որոնք իրենց գործունեությունը իրականացնում են տնտեսության հետևյալ ոլորտներում.

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Ֆիզիկական անձիք	194,832,445	147,492,113
Առևտուր	32,582,067	27,319,096
Սնունդ և խմիչք	27,569,655	16,746,148
Արտադրություն	8,723,208	7,944,494
Շինարարություն	8,582,795	5,044,717
Տրանսպորտ	3,325,371	2,341,729
Էներգետիկա	3,233,218	3,726,439
Գյուղատնտեսություն	1,764,005	1,471,039
Ֆինանսական հատված	686,211	375,185
Այլ	1,686,091	1,103,358
Արժեզրկման գծով պահուստ	(7,541,759)	(7,551,791)
	275,443,307	206,012,527

11. Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ		
Մինչև մեկ տարի ժամկետով	8,916,478	6,136,826
Մեկից հինգ տարի ժամկետով	14,605,212	11,503,173
Հինգ տարուց ավել ժամկետով	698,723	551,332
Նվազագույն վարձավճարներ	24,220,413	18,191,331
Զվաստակած ֆինանսական եկամուտ		
Մինչև մեկ տարի ժամկետով	(601,757)	(397,103)
Մեկից հինգ տարի ժամկետով	(2,938,665)	(2,266,595)
Հինգ տարուց ավել ժամկետով	(242,864)	(182,895)
Հանած՝ չվաստակած ֆինանսական եկամուտ	(3,783,286)	(2,846,593)
Զուտ ներդրումներ ֆինանսական վարձակալությունում մինչև արժեզրկման գծով պահուստ	20,437,127	15,344,738
Հանած՝ արժեզրկման գծով պահուստ	(124,276)	(87,281)
Զուտ ներդրումներ ֆինանսական վարձակալությունում	20,312,851	15,257,457

Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարները 2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներառում են 103,216 հազ. դրամով (2018 թ.՝ 177,119 հազ. դրամով) ֆինանսական վարձակալության պայմանագրերի շրջանակներում ձեռք բերված սարքավորումներ:

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Ֆինանսական վարձակալություն կորպորատիվ հաճախորդներին	17,098,900	12,530,045
Ֆինանսական վարձակալություն մանրածախ հաճախորդներին	3,338,227	2,814,693
Համախառն ներդրումներ ֆինանսական վարձակալությունում	20,437,127	15,344,738
Արժեզրկման գծով պահուստ	(124,276)	(87,281)
Զուտ ներդրումներ ֆինանսական վարձակալությունում	20,312,851	15,257,457

(հազար ՀՀ դրամ)

11. Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ (շարունակություն)

2019 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա ընթացքում կորպորատիվ վարկավորման համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

	Փուլ 1	Փուլ 2	Փուլ 3	Ընդամենը
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	13,600,521	137,726	106,864	13,845,111
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	12,215,537	-	-	12,215,537
Մարված ակտիվներ	(5,512,288)	(45,033)	(80,813)	(5,638,134)
Տեղափոխում Փուլ 1	80,128	(78,866)	(1,262)	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(125,847)	125,847	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(61,908)	(187)	62,095	-
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(41,687)	(41,687)
Վերականգնումներ	-	-	56,300	56,300
2019 թ. դեկտեմբերի 31	20,196,143	139,487	101,497	20,437,127

	Փուլ 1	Փուլ 2	Փուլ 3	Ընդամենը
ԱՎԿ պահուստ 2019 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	10,670	3,904	72,707	87,281
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	37,091	-	-	37,091
Մարված ակտիվներ	(1,522)	(204)	(51,474)	(53,200)
Տեղափոխում Փուլ 1	3,960	(3,597)	(363)	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(3,741)	3,741	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(6,150)	(15)	6,165	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	(3,792)	1,362	43,347	40,917
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	8,202	(19)	(10,609)	(2,426)
Դուրս գրված գումարներ	-	-	(41,687)	(41,687)
Վերականգնումներ	-	-	56,300	56,300
2019 թ. դեկտեմբերի 31	44,718	5,172	74,386	124,276

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա ընթացքում կորպորատիվ վարկավորման համախառն հաշվեկշռային արժեքի և համապատասխան ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

	Փուլ 1	Փուլ 2	Փուլ 3	Ընդամենը
Համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	12,752,559	12,985	388,963	13,154,507
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	8,835,546	-	-	8,835,546
Մարված ակտիվներ	(6,293,705)	(37,928)	(178,117)	(6,509,750)
Տեղափոխում Փուլ 2	(186,868)	186,868	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(26,140)	(367)	26,507	-
Վերականգնումներ	-	-	144,239	144,239
Դուրս գրված գումարներ	(3,582)	(8,884)	(267,338)	(279,804)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	15,077,810	152,674	114,254	15,344,738

	Փուլ 1	Փուլ 2	Փուլ 3	Ընդամենը
ԱՎԿ պահուստ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	11,363	324	213,512	225,199
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	22,825	-	-	22,825
Մարված ակտիվներ	(4,042)	(4)	(141,812)	(145,858)
Տեղափոխում Փուլ 2	(3,240)	3,240	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(13,640)	(28)	13,668	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխված մնացորդների ազդեցությունը ԱՎԿ-ների վրա ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ	-	664	8,332	8,996
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	986	8,592	102,106	111,684
Վերականգնումներ	-	-	144,239	144,239
Դուրս գրված գումարներ	(3,582)	(8,884)	(267,338)	(279,804)
2018 թ. դեկտեմբերի 31	10,670	3,904	72,707	87,281

(հազար ՀՀ դրամ)

11. Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ (շարունակություն)

Գրավի կամ այլ լրացուցիչ միջոցների բացակայության դեպքում 3-րդ փուլում գտնվող ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք ԱՎԲԱ-ն 2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 14,527 հազար դրամով ավելի շատ կլիներ (2018 թ.՝ 37,661 հազ. դրամով):

Գրավադրված ակտիվներ

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք 6,361,771 հազ. դրամ համախառն արժեքով գումարներ (2018թ.՝ 5,937,258 հազ. դրամ) ծառայում են որպես գրավ այլ փոխառությունների համար (տե՛ս Ծանոթագրություն 18):

Խմբի սեփականությանն անցած գրավ

Խմբի սեփականությանն անցած գրավի համախառն հաշվեկշռային արժեքը 2019 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմում է 25,305 հազ. դրամ (2018թ.՝ 127,184 հազ. դրամ):

Ֆինանսական վարձակալության պորտֆելի տնտեսական և աշխարհագրական վերլուծություն

Կորպորատիվ հաճախորդների հետ ֆինանսական վարձակալության պայմանագրերը առավելապես կնքվել են ՀՀ հաճախորդների հետ, որոնք իրենց գործունեությունը իրականացնում են տնտեսության հետևյալ ոլորտներում.

	<u>2019թ.</u>	<u>2018թ.</u>
Առևտուր	4,191,826	2,755,779
Շինարարություն	3,607,015	2,782,055
Սննդի և խմիչքի արտադրություն	2,334,987	1,135,933
Ծառայությունների ոլորտ	2,242,342	2,103,562
Գյուղատնտեսություն	1,507,351	717,436
Տրանսպորտ	1,241,558	1,194,261
Արտադրություն	1,159,495	1,350,270
Ավիափոխադրումներ	510,778	-
ՀԷԿ-եր	177,350	282,286
Կաշվե իրերի արտադրություն	66,274	-
Այլ	59,924	208,463
Ֆինանսական վարձակալություն մանրածախ հաճախորդներին	3,338,227	2,814,693
Արժեզրկման գծով պահուստ	(124,276)	(87,281)
	<u>20,312,851</u>	<u>15,257,457</u>

12. Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ

Ստորև ներկայացված է հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների շարժը.

	<u>Հոդ և շենքեր</u>	<u>Վարձակալած գույքի բարելավում</u>	<u>Գրասենյակային տեխնիկա</u>	<u>Կառուցվածքներ և սարքավորումներ</u>	<u>Փոխադրամիջոցներ</u>	<u>Գույք/լիզինգ</u>	<u>Այլ ոչ նյութական ակտիվներ</u>	<u>Օգտագործման իրավունքի ձևով ակտիվներ (Շան. 3)</u>	<u>Ընդամենը</u>
Ակզրնական արժեք/վերագնահատված արժեք									
2018թ. դեկտեմբերի 31 ֆՀԱՄ 16-ի կիրառման ազդեցությունը (Շան. 3)	9,500,603	558,831	7,020,245	3,038,056	439,799	18,132	4,531,458	-	25,107,124
2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	-	-	-	-	-	-	-	2,206,032	2,206,032
Ավելացում	310,133	173,239	1,440,602	211,948	144,025	-	589,896	45,133	2,914,976
Օտարում և դուրս-գրում	(600)	-	(142,327)	(27,564)	(53,865)	-	(21,467)	-	(245,823)
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	<u>9,810,136</u>	<u>732,070</u>	<u>8,318,520</u>	<u>3,222,440</u>	<u>529,959</u>	<u>18,132</u>	<u>5,099,887</u>	<u>2,251,165</u>	<u>29,982,309</u>
Կուտակված մաշվածություն և ամորտիզացիա									
2018թ. դեկտեմբերի 31 Հաշվետու տարվա մաշվածության ծախս	34,389	85,379	3,724,271	1,829,607	54,550	-	976,889	-	6,705,085
Օտարում և դուրս-գրում	174,348	64,225	603,996	176,243	48,190	-	402,454	545,620	2,015,076
2019թ. դեկտեմբերի 31	<u>208,737</u>	<u>149,604</u>	<u>4,254,794</u>	<u>1,996,717</u>	<u>94,928</u>	<u>-</u>	<u>1,359,479</u>	<u>545,620</u>	<u>8,609,879</u>
Ջուտ հաշվեկշռային արժեք									
2019թ. դեկտեմբերի 31	<u>9,601,399</u>	<u>582,466</u>	<u>4,063,726</u>	<u>1,225,723</u>	<u>435,031</u>	<u>18,132</u>	<u>3,740,408</u>	<u>1,705,545</u>	<u>21,372,430</u>

(հազար ՀՀ դրամ)

12. Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ (շարունակություն)

	Հող և շենքեր	Վարձակառկա գույքի բարելավում	Գրասենյակային տեխնիկա	Կառուցվածքներ և սարքավորումներ	Փոխադրամիջոցներ	Գույքի	Այլ ոչ նյութական ակտիվներ	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք/ վերագնահատված արժեք								
2017թ. դեկտեմբերի 31	10,420,383	491,263	5,728,892	2,829,632	303,134	18,132	4,059,176	23,850,612
Օտարում և դուրս գրում	146,153	67,568	1,294,606	214,767	173,583	-	490,536	2,387,213
Վերագնահատման ազդեցությունը շահույթում կամ վնասում	-	-	(3,253)	(6,343)	(36,918)	-	(18,254)	(64,768)
Վերագնահատման ազդեցությունը այլ համապարփակ եկամտում	(1,054,906)	-	-	-	-	-	-	(1,054,906)
	(11,027)	-	-	-	-	-	-	(11,027)
2018թ. դեկտեմբերի 31	9,500,603	558,831	7,020,245	3,038,056	439,799	18,132	4,531,458	25,107,124
Օտարում և դուրս գրում								
Կուտակված մաշվածություն և ամորտիզացիա								
2017թ. դեկտեմբերի 31	654,823	76,634	3,304,958	1,695,110	15,574	-	720,437	6,467,536
Հաշվետու տարվա մաշվածության ծախս	189,058	8,745	420,027	136,258	40,066	-	274,636	1,068,790
Օտարում և դուրս գրում	-	-	(714)	(1,761)	(1,090)	-	(18,184)	(21,749)
Վերագնահատման ազդեցությունը շահույթում կամ վնասում	(809,492)	-	-	-	-	-	-	(809,492)
2018թ. դեկտեմբերի 31	34,389	85,379	3,724,271	1,829,607	54,550	-	976,889	6,705,085
Զուտ հաշվեկշռային արժեք								
2018թ. դեկտեմբերի 31	9,466,214	473,452	3,295,974	1,208,449	385,249	18,132	3,554,569	18,402,039

2018 թ.-ին հողերի և շենքերի իրական արժեքի գնահատման համար խումբը ներգրավել է անկախ փորձագետի: Վերագնահատումը կատարվել է 2018թ. հոկտեմբերի 31-ին: Իրական արժեքը որոշվել է շուկայական տվյալների վրա հիմնված ապացույցների հիման վրա: Փոխադրամիջոցների իրական արժեքի վերաբերյալ ավելի մանրամասն տեղեկատվություն ներկայացված է Ծանոթագրություն 30-ում:

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հիմնական միջոցների կազմում ներառված ամբողջությամբ մաշված ակտիվները կազմում են 1,435,094 հազ. ՀՀ դրամ (2018թ. 1,569,587 հազ. ՀՀ դրամ):

Եթե հողը, շենքերը և փոխադրամիջոցները գնահատվեին սկզբնական արժեքի մոդելի կիրառմամբ, ապա նրանց հաշվեկշռային արժեքը կլիներ հետևյալը.

	2019թ.	2018թ.
Սկզբնական արժեք	11,772,448	11,372,755
Կուտակված մաշվածություն և արժեզրկում	(3,632,800)	(3,847,526)
Զուտ հաշվեկշռային արժեք	8,139,648	7,525,229

13. Հարկում

Շահութահարկի գծով ծախսը բաղկացած է հետևյալ հոդվածներից.

	2019թ.	2018թ.
Ընթացիկ շահութահարկի գծով ծախս	2,142,997	2,470,967
Նախորդ տարիների ընթացիկ շահութահարկի ճշգրտումներ	(67,708)	(1,562)
Հետաձգված հարկային փոխհատուցում՝ ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հակադարձում	(32,589)	(643,787)
Շահութահարկի գծով ծախս	2,042,700	1,825,618

2019թ.-ին ընթացիկ և հետաձգված հարկի համար կիրառվող դրույքաչափը կազմել է 20% (2018թ.՝ 20%):

2020թ.-ի և հետագա տարիների համար կիրառվող շահութահարկի 18% դրույքաչափ:

(հազար ՀՀ դրամ)

13. Հարկում (շարունակություն)

Շահութահարկի արդյունավետ դրույքաչափը տարբերվում է շահութահարկի՝ օրենքով սահմանված դրույքաչափից: Օրենքով սահմանված դրույքաչափի հիման վրա շահութահարկի գծով ծախսի համաձայնեցումը իրականի հետ հետևյալն է.

	<u>2019թ.</u>	<u>2018թ.</u>
Շահույթ նախքան հարկումը	8,997,928	8,073,106
Օրենքով սահմանված հարկի դրույքաչափ	20%	20%
Շահութահարկի գծով տեսական ծախս՝ օրենքով սահմանված դրույքաչափով	1,799,586	1,614,621
Զնվագեցվող ծախսեր	319,690	212,559
Նախորդ ժամանակաշրջանի շահութահարկի ճշգրտում	(67,708)	(1,562)
Շահութահարկի դրույքաչափի փոփոխության ազդեցություն	(8,868)	-
Շահութահարկի գծով ծախս	2,042,700	1,825,618

Հետաձգված հարկային ակտիվները և պարտավորությունները դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ և դրանց շարժը համապատասխան տարիների համար ներկայացված է ստորև.

	<i>Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հավաքարժույթ</i>			<i>Ժամանակավոր տարբերությունների առաջացում և հավաքարժույթ</i>		
	<i>Մնացորդն առ 2018թ. հունվարի 1</i>	<i>Շահույթում կամ վնասում</i>	<i>Այլ համապարփակ եկամուտում</i>	<i>Մնացորդն առ 2018թ. դեկտեմբերի 31</i>	<i>Շահույթում կամ վնասում</i>	<i>Այլ համապարփակ եկամուտում</i>
Հետաձգված հարկային ակտիվներ						
Պահանջներ բանկերի նկատմամբ	(3,096)	3,822	-	726	4,349	-
Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	(29,252)	13,284	-	(15,968)	25,464	-
Այլ փոխառություններ	5,546	-	-	5,546	1,458	-
Այլ պարտավորություններ	(4,397)	4,970	-	573	2,846	-
Այլ ակտիվներ	119	144	-	263	-	-
Այլ ֆինանսական գործիքներ ամորտիզացված արժեքով և պահուստներ	1,295	4,199	-	5,494	(2,850)	-
Զուտ հետաձգված հարկային ակտիվներ	(29,785)	26,419	-	(3,366)	31,267	-
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ						
Պահանջներ բանկերի նկատմամբ	(4,745)	108,958	-	104,213	(7,638)	-
Ներդրումային արժեթղթեր	(528,988)	60,444	49,295	(419,249)	(27,237)	(139,245)
Հաճախորդներին տրված վարկեր	(307,061)	530,883	-	223,822	137,160	-
Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում	6,464	19,256	-	25,720	-	-
Հիմնական միջոցներ	(406,802)	105,258	2,205	(299,339)	(92,482)	-
Այլ ակտիվներ	122,316	(27,029)	-	95,287	(38,204)	-
Հաճախորդներից ներգրավված ավանդներ	27,740	(105,272)	-	(77,532)	(3,718)	-
Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	180	(2,077)	-	(1,897)	(146)	-
Այլ փոխառություններ	(96,347)	163,330	-	66,983	9,667	-
Այլ պարտավորություններ	109,915	(237,188)	-	(127,273)	20,235	-
Այլ ֆինանսական գործիքներ ամորտիզացված արժեքով և պահուստներ	24,473	805	-	25,278	3,685	-
Զուտ հետաձգված հարկային պարտավորություններ	(1,052,855)	617,368	51,500	(383,987)	1,322	(139,245)
	(1,082,640)	643,787	51,500	(387,353)	3,959	(139,245)

(հազար ՀՀ դրամ)

14. Վարկային կորուստների գծով ծախս

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ներառված ֆինանսական գործիքների գծով ԱՎԿ ծախսերը 2019 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար.

	<i>Ծան.</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>POCI</i>	<i>Ընդամենը</i>
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	5	69,977	-	-	-	69,977
Պահանջներ բանկերի նկատմամբ	8	18,795	-	-	-	18,795
Իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային արժեթղթեր	9	270,028	-	-	-	270,028
Հաճախորդներին տրված վարկեր ամորտիզացված արժեքով	10	(1,019,751)	(27,839)	(61,811)	(147,704)	(1,257,105)
Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	11	(39,979)	(1,139)	18,736	-	(22,382)
Այլ ֆինանսական ակտիվներ	15	6,683	-	-	-	6,683
Երաշխիքներ և ակրեդիտիվներ	20	1,045	-	-	-	1,045
Վարկերի, վարկային գծերի և վարկային քարտերի մասով ստանձնած պարտավորվածություններ	20	(36,709)	(817)	2,823	-	(34,703)
Ընդամենը վարկային կորուստների գծով ծախս		(729,911)	(29,795)	(40,252)	(147,704)	(947,662)

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ներառված ֆինանսական գործիքների գծով ԱՎԿ ծախսերը 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար.

	<i>Ծան.</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>POCI</i>	<i>Ընդամենը</i>
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	5	(13,709)	-	-	-	(13,709)
Պահանջներ բանկերի նկատմամբ	8	(16,399)	-	-	-	(16,399)
Հաճախորդներին տրված վարկեր ամորտիզացված արժեքով	10	(544,419)	(10,510)	678,944	(79,303)	44,712
Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	11	(19,769)	(9,252)	31,374	-	2,353
Իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային արժեթղթեր	9	(311,077)	-	-	-	(311,077)
Այլ ֆինանսական ակտիվներ	15	(5,502)	-	-	-	(5,502)
Երաշխիքներ և ակրեդիտիվներ	20	106	-	-	-	106
Վարկերի, վարկային գծերի և վարկային քարտերի մասով ստանձնած պարտավորվածություններ	20	6,894	(2)	(2,535)	-	4,357
Ընդամենը վարկային կորուստների գծով ծախս		(903,875)	(19,764)	707,783	(79,303)	(295,159)

(հազար ՀՀ դրամ)

15. Այլ ակտիվներ

Այլ ակտիվները ներառում են հետևյալ հոդվածները.

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Կանխավճարներ վարձակալած գույքի մատակարարներին	1,458,426	1,868,354
Այլ ստացվելիք գումարներ	1,457,155	856,008
Արժեզրկման գծով պահուստ	(6,611)	(13,294)
Ընդամենը այլ ֆինանսական ակտիվներ	2,908,970	2,711,068
Բռնագանձված ակտիվներ	1,305,176	1,203,604
Հաշվանցման ենթակա ԱԱՀ	797,381	-
Կանխավճարներ մատակարարներին	397,979	672,000
Վարձակալության նպատակով գնված գույք	254,846	24,528
Վերադարձված վարձակալած գույք	25,305	104,868
Պաշարներ	104,079	155,856
Այլ	266,429	181,617
Ընդամենը այլ ոչ ֆինանսական ակտիվներ	3,151,195	2,342,473
Հանած՝ արժեզրկման գծով պահուստ	(803,549)	(876,439)
Ընդամենը այլ ակտիվներ	5,256,616	4,177,102

2019 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար այլ ֆինանսական ակտիվներ գծով ԱՎԿ-ի վերլուծությունը հետևյալն է՝

	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	13,294	13,294
ԱՎԿ ծախս	(6,683)	(6,683)
2019թ. դեկտեմբերի 31	6,611	6,611

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար այլ ֆինանսական ակտիվներ գծով ԱՎԿ-ի վերլուծությունը հետևյալն է՝

	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	7,792	7,792
ԱՎԿ ծախս	5,502	5,502
2018 թ. դեկտեմբերի 31	13,294	13,294

Այլ արժեզրկման և պահուստների գծով տեղի է ունեցել հետևյալ շարժը՝

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Հաշվետու տարվա սկզբի մնացորդ	876,439	667,200
Հակադարձում / Ծախս	(72,890)	209,239
Հաշվետու տարվա վերջի մնացորդ	803,549	876,439

2019 և 2018թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այլ ֆինանսական ակտիվները և դրանց ԱՎԿ պահուստները ամբողջությամբ դասակարգվել են Փուլ 1-ում:

(հազար ՀՀ դրամ)

16. Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ

Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվները և ավանդները ներառում են հետևյալ հոդվածները.

	<u>2019թ.</u>	<u>2018թ.</u>
Ընթացիկ հաշիվներ և ցպահանջ ավանդներ		
Մանրածախ	31,400,430	27,437,878
Կորպորատիվ	29,169,284	18,022,609
Ժամկետային ավանդներ		
Մանրածախ	142,204,334	119,871,845
Կորպորատիվ	51,893,572	36,443,112
	<u>254,667,620</u>	<u>201,775,444</u>
Որպես ակրեդիտիվների գծով պահվող ապահովման միջոց	-	49,829
Որպես երաշխիքների գծով պահվող ապահովման միջոց	653,868	1,080,496

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ տասը խոշորագույն հաճախորդների ընթացիկ հաշիվների և ավանդների մնացորդը կազմել է 47,303,670 հազ. դրամ (18.6%) (2018թ. 29,309,800 հազ. դրամ (14.5%)):

ՀՀ օրենսդրության համաձայն՝ Խումբը պարտավորվում է հետ վճարել ֆիզիկական անձանց կողմից ներդրված ավանդները ավանդատուի առաջին իսկ պահանջի դեպքում: Այն դեպքում, երբ ժամկետային ավանդների գծով դրամական միջոցները հետ են վերադարձվում ավանդատուին մինչև ժամկետի ավարտը համաձայն ավանդատուի պահանջի, ավանդի տոկոսները վճարվում են ցպահանջ ավանդների տոկոսադրույքներին համապատասխան, եթե պայմանագրով այլ տոկոսադրույքներ նախատեսված չեն:

17. Թողարկված պարտքային արժեթղթեր

Թողարկված պարտքային արժեթղթերը ներառում են հետևյալ հոդվածները

	<u>2019թ.</u>	<u>2018թ.</u>
Մուրհակներ	6,922,417	3,463,462
ՀՀ-ում թողարկված պարտատոմսեր	5,873,705	5,567,619
Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	<u>12,796,122</u>	<u>9,031,081</u>

Պարտքային արժեթղթերը ներառում են մուրհակներ՝ 6,922,417 հազ. դրամի չափով (2018թ.՝ 3,463,462 հազ. դրամ), որոնք թողարկվել են Խմբի կողմից ոչ ռեզիդենտ ֆոնդերին՝ ֆինանսավորման նպատակով:

2019թ. դեկտեմբերի դրությամբ դրամով և ԱՄՆ դոլարով արտահայտված տեղաբաշխված պարտատոմսերի հաշվեկշռային արժեքը կազմում է, համապատասխանաբար, 2,072,141 հազ.դրամ և 3,801,564 հազ. դրամ: ՀՀ դրամով պարտատոմսերի եկամտաբերությունը 9.50% է, ԱՄՆ դոլարով պարտատոմսերի եկամտաբերությունները 5.25%-5.50% միջակայքում են: Պարտատոմսերի մարման ժամկետները 2020թ. և 2021թ. միջակայքում են:

18. Այլ փոխառություններ

Այլ փոխառությունները ներառում են հետևյալ հոդվածները

	<u>2019թ.</u>	<u>2018թ.</u>
Միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից փոխառու միջոցներ	52,545,428	40,099,489
ՀՀ Կառավարությունից փոխառու միջոցներ	29,468,585	27,345,218
Տեղական ֆինանսական կազմակերպություններից փոխառու միջոցներ	1,440,305	1,125,007
Վարձակալության գծով պարտավորություններ	1,749,482	-
Այլ փոխառություններ	<u>85,203,800</u>	<u>68,569,714</u>

Միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից փոխառությունները որոշակի ֆինանսական ծրագրերի շրջանակներում ՀՀ դրամով, ԱՄՆ դոլարով և Եվրոյով արտահայտված միջոցներ են՝ 2020թ.-ից 2027թ. մարման ժամկետներով:

ՀՀ կառավարությունից փոխառությունները հիմնականում ներառում են ՀՀ ԿԲ-ի ֆինանսավորման ծրագրերի շրջանակներում ՀՀ դրամով արտահայտված միջոցներ՝ 2020թ.-ից 2027թ. մարման ժամկետներով:

Տեղական ֆինանսական կազմակերպություններից փոխառությունները հիպոթեքային վերաֆինանսավորման ծրագրերի շրջանակներում ՀՀ դրամով արտահայտված միջոցներ են՝ 2020թ.-ից 2031թ. մարման ժամկետներով:

(հազար ՀՀ դրամ)

18. Այլ փոխառություններ (շարունակություն)

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ 30,402,402 հազ. դրամ (2018թ.՝ 29,000,308 հազ. դրամ) համախառն արժեքով հաճախորդներին տրված վարկեր և ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ հանդիսանում են որպես գրավ ՀՀ Կառավարությունից և հայկական ֆինանսական կազմակերպություններից ներգրավված ապահովված փոխառությունների համար (տե՛ս Ծանոթագրություններ 10 և 11):

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբը ունի չորս վարկատուներ (2018թ.՝ չորս), որոնցից ներգրավված այլ փոխառությունների մնացորդները գերազանցում են կապիտալի 10%-ը: Այդ մնացորդների համախառն արժեքը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմում է 65,606,080 հազ. դրամ (2018թ.՝ 48,390,488 հազ. դրամ):

Պարտադիր պայմանների խախտում

2019 և 2018թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբը խախտել է ֆինանսական կազմակերպությունների հետ կնքված վարկային պայմանագրերով նախատեսված որոշ պարտադիր պայմաններ: Համապատասխանաբար, միջազգային ֆինանսական կազմակերպություններից ներգրավված 491,834 հազ. դրամ գումարի չափով փոխառությունները (2018թ.՝ 3,890,739 հազ. դրամ) դասակարգվել են «մեկ տարվա ընթացքում» կատեգորիայում՝ Ծանոթագրություն 31-ի մարման ժամկետների վերլուծությունում և «մինչև 3 ամիս» կատեգորիայում՝ Ծանոթագրություն 29-ի իրացվելիության վերլուծությունում:

19. Ստորադաս վարկեր

2019թ. նոյեմբեր և դեկտեմբեր ամիսներին Խումբը ներգրավել է 5,000,000 եվրո և 4,000,000 եվրո ստորադաս վարկեր՝ համապատասխանաբար 2026թ. նոյեմբերին և 2027թ. հունիսին սահմանված մարման ժամկետներով: Այս վարկերի հաշվեկշռային արժեքը 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմում է 4,854,305 հազ. դրամ:

20. Այլ պարտավորություններ

	<u>2019թ.</u>	<u>2018թ.</u>
Կրեդիտորական պարտքեր	1,919,437	1,939,060
Կրեդիտորական պարտքեր աշխատակազմի նկատմամբ	1,890,020	1,687,920
Կանխավճարներ վարձակալներից	906,609	926,202
Վարկային բնույթի պարտավորությունների գծով արժեզրկման պահուստ	117,526	84,574
Ընդամենը այլ ֆինանսական պարտավորություններ	4,833,592	4,637,756
Շահութահարկից բացի այլ հարկային պարտավորություններ	478,010	183,790
Պարտքեր ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամին	113,692	76,062
Այլ ոչ ֆինանսական պարտավորություններ	116,662	58,977
Ընդամենը այլ ոչ ֆինանսական պարտավորություններ	708,364	318,829
Ընդամենը այլ պարտավորություններ	5,541,956	4,956,585

2019թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Վարկային գծերի և վարկային քարտերի մատվ ստանձնած պարտավորություններ</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2019 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	76,843	838	5,564	83,245
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	47,002	-	-	47,002
Ժամկետի սպառում	(24,936)	(397)	(4,293)	(29,626)
Տեղափոխում Փուլ 1	305	(305)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(1,137)	1,137	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(758)	(128)	886	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխման ազդեցությունը				
Ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ ԱՎԿ-ների վրա	(155)	1,215	1,442	2,502
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	14,798	(1)	28	14,825
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(678)	(16)	(12)	(706)
2019 թ. դեկտեմբերի 31-ին	111,284	2,343	3,615	117,242

(հազար ՀՀ դրամ)

20. Այլ պարտավորություններ (շարունակություն)

<i>Երաշխիքներ և ակրեդիտիվներ</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2019թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	1,329	1,329
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	284	284
Մարված ակտիվներ	(1,329)	(1,329)
2019թ. դեկտեմբերի 31-ին	284	284

2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա ընթացքում ԱՎԿ փոփոխությունների վերլուծությունը հետևյալն է՝

<i>Վարկային գծերի և վարկային քարտերի մասով ստանձնած պարտավորություններ</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Փուլ 2</i>	<i>Փուլ 3</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	85,848	607	1,924	88,379
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	20,090	-	-	20,090
Ժամկետի սպառում	(21,754)	(442)	(1,309)	(23,505)
Տեղափոխում Փուլ 1	94	(94)	-	-
Տեղափոխում Փուլ 2	(361)	361	-	-
Տեղափոխում Փուլ 3	(1,115)	(34)	1,149	-
Ժամանակաշրջանի ընթացքում փուլերի միջև տեղափոխման ազդեցությունը				
Ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ ԱՎԿ-ների վրա	(64)	404	3,778	4,118
ԱՎԿ հաշվարկի մոդելների և ելակետային տվյալների փոփոխություն	(5,166)	40	66	(5,060)
Արտարժույթի փոխարժեքի ճշգրտումներ	(729)	(4)	(44)	(777)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին	76,843	838	5,564	83,245

<i>Երաշխիքներ և ակրեդիտիվներ</i>	<i>Փուլ 1</i>	<i>Ընդամենը</i>
ԱՎԿ պահուստ 2018 թ. հունվարի 1-ի դրությամբ	1,435	1,435
Ստեղծված կամ ձեռք բերված նոր ակտիվներ	1,315	1,315
Մարված ակտիվներ	(1,421)	(1,421)
2018 թ. դեկտեմբերի 31-ին	1,329	1,329

21. Կապիտալ

Թողարկված կապիտալ

2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի բաժնետիրական կապիտալը կազմել է 30,000,000 հազ. դրամ (2018 թ.՝ 30,000,000 հազ. դրամ): Հայտարարված, թողարկված և շրջանառվող բաժնետիրական կապիտալը բաղկացած է 2,500 սովորական բաժնետոմսերից (2018թ.՝ 2,500 սովորական բաժնետոմսեր), որոնց յուրաքանչյուրի անվանական արժեքը կազմում է 12,000 հազ. դրամ:

Սովորական բաժնետոմսերի սեփականատերերն իրավունք ունեն ժամանակ առ ժամանակ ստանալ հայտարարված շահաբաժիններ և քվեարկել Բանկի բաժնետերերի տարեկան և ընդհանուր ժողովներում՝ մեկ բաժնետոմս՝ մեկ ձայն սկզբունքով:

Պահուստների բնույթը և նպատակը

Հիմնական միջոցների վերազնահատումից աճ

Հիմնական միջոցների վերազնահատումից աճը ներառում է մինչև ակտիվների ապաճանաչումը կամ արժեզրկումը դրանց կուտակային դրական վերազնահատված արժեքը:

Ներդրումային արժեթղթերի վերազնահատման պահուստ

Ներդրումային արժեթղթերի վերազնահատման պահուստը ներառում է իրական արժեքի կուտակային զուտ փոփոխությունը՝ մինչև ակտիվների ապաճանաչումը կամ արժեզրկումը:

(հազար ՀՀ դրամ)

21. Կապիտալ (շարունակություն)

Շահաբաժիններ

2019 թ. ապրիլին բաժնետերերի ժողովում Բանկը հայտարարել է շահաբաժիններ սովորական բաժնետոմսերի գծով 2018 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտված տարվա համար՝ ընդհանուր 2,700,000 հազ.դրամ արժեքով (մեկ բաժնետոմսի համար՝ 1,080 հազ. դրամ): Շահաբաժինները վճարվել են 2019 թվականին:

22. Պայմանական և պայմանագրային պարտավորություններ

Գործարար միջավայր

Հայաստանի Հանրապետությունը շարունակում է տնտեսական բարեփոխումները և իրավական, հարկային ու օրենսդրական համակարգերի զարգացումը՝ շուկայական տնտեսության պահանջներին համապատասխան: Հայաստանի տնտեսության ապագա կայունությունը առավելապես կախված է այս բարեփոխումներից և զարգացումներից, ինչպես նաև կառավարության կողմից իրականացվող տնտեսական, ֆինանսական և դրամավարկային քաղաքականությունների արդյունավետությունից:

Ղեկավարությունը գտնում է, որ ձեռնարկում է համապատասխան միջոցներ ներկայիս իրավիճակում խմբի գործունեության կայունությունը ապահովելու համար:

Իրավական միջավայր

Իր բնականոն գործունեության ընթացքում Խումբը հանդիսանում է դատական հայցերի և պահանջների առարկա: Ղեկավարության համոզմամբ նման հայցերի և պահանջների արդյունքում ծագող հնարավոր պարտավորությունները (առկայության դեպքում) էական բացասական ազդեցություն չեն ունենա Խմբի ֆինանսական վիճակի կամ հետագա գործունեության արդյունքների վրա:

Հարկային միջավայր

ՀՀ հարկային համակարգը համեմատաբար նոր է, և նրան բնորոշ են հաճախակի փոփոխությունները օրենսդրությունում, պաշտոնական հայտարարություններում և դատական որոշումներում, որոնք հաճախ ոչ հստակ և հակասական են և ենթակա տարընթերցումների տարբեր հարկային մարմինների կողմից: Հարկերը ենթակա են ստուգման և ուսումնասիրության մի շարք մարմինների կողմից, որոնք իրավասու են կիրառել տույժեր, տուգանքներ և տուկոսային վճարներ: Հարկային օրենսդրությունը խախտելու դեպքում, լրացուցիչ հարկային պարտավորություններ, տույժեր և տուգանքներ չեն կարող կիրառվել հարկային մարմինների կողմից, եթե խախտման անսաթվից անցել է երեք տարի:

Այս հանգամանքները ՀՀ-ում կարող են առաջացնել հարկային ռիսկեր, որոնք ավելի էական են, քան այլ երկրներում: Ղեկավարությունը գտնում է, որ պատշաճ կերպով է ձևաչել հարկային պարտավորությունները՝ հիմնված ՀՀ հարկային օրենսդրության, պաշտոնական հայտարարությունների և դատավճիռների՝ իր մեկնաբանությունների վրա: Սակայն համապատասխան մարմինների մեկնաբանությունները կարող են տարբեր լինել, և ֆինանսական վիճակի վրա ազդեցությունը կարող է էական լինել, եթե տվյալ մարմինները կարողանան պարտադրել իրենց մեկնաբանությունները:

Պայմանագրային և պայմանական պարտավորություններ

Ղեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի պայմանական և պայմանագրային պարտավորությունները ներառում են հետևյալ հոդվածները.

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Վարկային բնույթի պարտավորություններ		
Վարկային գծեր	9,344,778	7,090,738
Վարկային քարտեր	17,040,836	13,596,857
Երաշխիքներ և ակրեդիտիվներ	5,955,128	4,802,311
	32,340,742	25,489,906
Գործառնական վարձակալության գծով պարտավորություններ		
Մինչև 1 տարի	-	720,561
1-ից մինչև 5 տարի	-	1,789,154
5 տարուց ավել	-	329,266
	-	2,838,981
Պայմանագրային և պայմանական պարտավորություններ (մինչև գրավով նվազեցում)	32,340,742	28,328,887
Հանած՝ ակրեդիտիվների գծով ապահովման միջոց հանդիսացող ավանդները (Շան. 16)	-	(49,829)
Պայմանագրային և պայմանական պարտավորություններ	32,340,742	28,279,058

(հազար ՀՀ դրամ)

23. Զուտ տոկոսային եկամուտ

Զուտ տոկոսային եկամուտը ներառում է.

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Անորոշացված արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ		
Իրավաբանական և ֆիզիկական անձանց տրված վարկեր	35,007,891	28,516,902
Բանկերին տրված վարկեր և փոխատվություններ	319,845	448,804
Հակադարձ հետզնման պայմանագրերի գծով ստացվելիք գումարներ	191,918	161,684
Այլ	431,884	166,499
	35,951,538	29,293,889
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ		
Պարտքային գործիքներ	1,407,660	1,197,739
Տոկոսային եկամուտ՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով	37,359,198	30,491,628
Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	1,651,074	1,393,230
Այլ տոկոսային եկամուտ	157,380	61,116
Այլ տոկոսային եկամուտ	1,808,454	1,454,346
Ընդամենը տոկոսային եկամուտ	39,167,652	31,945,974
Տոկոսային ծախս		
Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ	10,560,277	7,971,834
Այլ փոխառություններ և ստորադաս վարկեր, բացառությամբ՝ վարձակալության գծով պարտավորությունների	6,505,546	5,199,779
Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	438,607	272,090
Հետզնման պայմանագրերի գծով վճարվելիք գումարներ	56,057	34,505
Այլ	528,654	698,344
Տոկոսային ծախս՝ հաշվարկված արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով	18,089,141	14,176,552
Վարձակալության գծով պարտավորություն	120,400	-
Տոկոսային ծախս	18,209,541	14,176,552
Զուտ տոկոսային եկամուտ	20,958,111	17,769,422

24. Միջնորդավճարների գծով զուտ եկամուտ

Միջնորդավճարների գծով զուտ եկամուտը ներառում է հետևյալ հոդվածները.

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Պլաստիկ քարտերի սպասարկում	2,842,191	2,330,388
Դրամական փոխանցումներ	761,378	585,030
Բանկային հաշիվների սպասարկում	578,716	535,968
Մատակարարներից ստացված միջնորդավճարներ	203,221	189,342
Կանխիկացման ծառայություններ	176,549	160,670
Ապահովագրական գործակալության գծով ստացված միջնորդավճարներ	114,527	86,108
Երաշխիքների և ակրեդիտիվների թողարկում	111,404	256,824
Այլ	17,581	1,942
Միջնորդավճարների գծով եկամուտ	4,805,567	4,146,272
Պլաստիկ քարտերի սպասարկում	1,662,497	1,514,096
Դրամական փոխանցումներ	70,334	73,065
Այլ	132,243	142,942
Միջնորդավճարների գծով ծախս	1,865,074	1,730,103
Միջնորդավճարների գծով զուտ եկամուտ	2,940,493	2,416,169

(հազար ՀՀ դրամ)

25. Զուտ օգուտ փոխարժեքային տարբերություններից

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Զուտ օգուտ արտարժույթի առք ու վաճառքից	1,615,607	1,406,051
Զուտ վնաս արտարժույթի վերագնահատումից	(729,965)	(1,290,256)
	885,642	115,795

26. Այլ եկամուտ

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Ստացված տույժեր և տուգանքներ	1,146,110	1,690,514
Այլ	148,202	181,710
Ընդամենը այլ եկամուտ	1,294,312	1,872,224

27. Այլ գործառնական ծախսեր

Այլ գործառնական ծախսերը ներառում են հետևյալ հոդվածները.

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Երաշխիքային վճարներ ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամին	381,503	288,791
Շահութահարկից բացի այլ հարկեր	266,224	127,083
Վարկերի հավաքագրման գծով ծախսեր	261,835	350,328
Վարկային քարտերի բռնուսների գծով ծախսեր	182,900	185,146
Ինկասացիայի գծով ծախսեր	153,882	141,523
Հիմնական միջոցների օտարումից վնաս	112,651	17,647
Այլ ակտիվների օտարումից վնաս	45,345	38,700
Վճարված տույժեր և տուգանքներ	8,903	23,798
Հողի և շենքերի վերագնահատումից կորուստներ	-	245,414
Այլ	133,079	298,575
Այլ գործառնական ծախսեր	1,546,322	1,717,005

28. Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Ծրագրային ապահովման սպասարկման ծախս	700,769	487,182
Հիմնական միջոցների նորոգում և տեխնիկական սպասարկում	696,487	612,172
Գովազդ և մարքեթինգ	378,394	336,351
Անվտանգություն	326,347	358,120
Կապ	278,522	267,692
Կոմունալ ծառայություններ և գրասենյակային պարագաներ	231,113	262,254
Ապահովագրություն	123,422	324,641
Ներկայացուցչական ծախսեր	93,111	73,186
Գործառնական վարձակալության գծով ծախս	45,767	693,139
Այլ	721,278	719,100
Այլ ընդհանուր վարչական ծախսեր	3,595,210	4,133,837

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում

Ներածություն

Ռիսկերը բնորոշ են Խմբի գործունեությանը և կառավարվում են մշտական հայտնաբերման, չափման և մոնիթորինգի գործընթացների միջոցով, որոնք ենթակա են ռիսկերի սահմանաչափերին և մշտական վերահսկողության: Ռիսկերի կառավարման գործընթացը ունի որոշիչ նշանակություն Խմբի եկամտաբերության հաստատուն մակարդակի պահպանման հարցում, և Խմբի յուրաքանչյուր աշխատակից պատասխանատվություն է կրում իր պարտականությունների շրջանակում ի հայտ եկող ռիսկերի համար: Հիմնական ռիսկերը, որոնք ենթակա է Խումբը, վարկային, իրացվելիության և շուկայական ռիսկերն են: Վերջինս իր հերթին բաժանվում է արտարժույթային և տոկոսադրույքի ռիսկերի: Խումբը ենթակա է նաև գործառնական ռիսկերի:

Ռիսկերի կառավարման գործառույթը ծածկում է նաև այնպիսի բիզնես ռիսկեր, ինչպիսիք են շրջակա միջավայրում, տեխնոլոգիաներում և սոցիալական ճյուղերում փոփոխությունները դրանց հետ առնչություն ունեցող տարբեր ստորաբաժանումների ներգրավման միջոցով:

Ռիսկերի կառավարման համակարգ

Ռիսկերի հայտնաբերման և վերահսկման հիմնական պատասխանատվությունը կրում է Բանկի խորհուրդը, սակայն առկա են առանձին անկախ մարմիններ, որոնք պատասխանատու են ռիսկերի կառավարման և մոնիթորինգի համար:

Բանկի խորհուրդը

Բանկի խորհուրդը պատասխանատու է ընդհանուր ռիսկերի կառավարման քաղաքականության, ռիսկերի կառավարման ռազմավարության և սկզբունքների հաստատման համար:

Գլխավոր գործադիր տնօրեն

Գլխավոր գործադիր տնօրենը պատասխանատու է Խմբում ռիսկերի գործընթացի կառավարման և վերահսկման համար:

Ռիսկերի կառավարման հանձնաժողով

Ռիսկերի կառավարման հանձնաժողովը ընդհանուր առումով պատասխանատու է ռիսկերի կառավարման ռազմավարության և դրա իրականացման սկզբունքների, շրջանակների, քաղաքականությունների և սահմանաչափերի մշակման համար: Այն պատասխանատու է ռիսկերի հիմնարար խնդիրների համար և կառավարում ու վերահսկում է ռիսկերի հետ կապված համապատասխան որոշումները:

Ռիսկերի կառավարման ստորաբաժանում

Ռիսկերի կառավարման ստորաբաժանումը պատասխանատու է բոլոր տեսակի ռիսկերի սահմանման, գնահատման, վերահսկողության և կառավարման համար: Անկախ վերահսկման գործընթաց ապահովելու համար, յուրաքանչյուր քայլից հետո ներկայացվում է հաշվետվություն:

Ակտիվների և պարտավորությունների կառավարման բաժին

Ակտիվների և պարտավորությունների կառավարման բաժինը պատասխանատու է Խմբի ակտիվների և պասիվների և ընդհանուր ֆինանսական կառուցվածքի կառավարման համար: Այն նաև պատասխանատու է Խմբի ֆինանսավորման և իրացվելիության ռիսկերի համար:

Ներքին աուդիտ

Խմբի կողմից իրականացվող ռիսկերի կառավարման գործընթացը յուրաքանչյուր տարի աուդիտի է ենթարկվում Ներքին աուդիտի ստորաբաժանման կողմից, որը ստուգում է ինչպես ընթացակարգերի ամբողջականությունը, այնպես էլ Խմբի գործունեության համապատասխանությունը ընթացակարգերին: Ներքին աուդիտի ստորաբաժանումը անցկացված ստուգումների արդյունքները քննարկում է ղեկավարության հետ և իր եզրակացություններն ու առաջարկները ներկայացնում է Ներքին Աուդիտի հանձնաժողովին:

Ռիսկերի գնահատման և հաշվետվության համակարգեր

Տարբեր ռիսկերի վերլուծության և գնահատման ժամանակ Խումբն ընդունում է անհատական մոտեցում կիրառելով վիճակագրական մոդելներ, զգայունության վերլուծություններ, ինչպես նաև վերլուծելով տարբեր ռիսկային ցուցանիշների դինամիկան և անհրաժեշտության դեպքում ձեռնարկելով համապատասխան միջոցներ: Մոդելները հետազայում փորձարկվում են վավերականության ստուգման նպատակով: Խումբը նաև կիրառում է վատագույն դեպքի սցենարներ, որոնք կառաջանան այն դեպքում, երբ ծայրահեղ դեպքերը, որոնք քիչ հավանական է, որ տեղի կունենան, փաստացի տեղի են ունենում:

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Ներածություն (շարունակություն)

Ռիսկերի դիտարկումը և վերահսկումը հիմնականում իրականացվում է Խմբի կողմից հաստատված սահմանաչափերի հիման վրա: Այս սահմանաչափերը արտացոլում են Խմբի գործարար ռազմավարությունը և շուկայական միջավայրը, ինչպես նաև այն ռիսկի մակարդակը, որը Խումբը պատրաստ է ընդունել՝ լրացուցիչ շեշտադրելով տնտեսության ընտրված ոլորտները: Բացի այդ, Խումբը դիտարկում է գնահատում է ընդհանուր ռիսկին ենթարկվելու առավելագույն մակարդակը բոլոր տեսակի ռիսկերի և գործունեությունների գծով:

Բոլոր բիզնես ուղղություններին վերաբերող վարկային ռիսկի մասին տեղեկատվությունը ուսումնասիրվում և մշակվում է ռիսկերը վերլուծելու, վերահսկելու և վաղ հայտնաբերելու համար: Այս տեղեկատվությունը ներկայացվում և բացատրվում է Գլխավոր գործադիր տնօրենին, Ռիսկերի կառավարման հանձնաժողովին և բոլոր բիզնես ստորաբաժանումների ղեկավարներին: Ռիսկերի կառավարման հանձնաժողովին ներկայացված հաշվետվությունը ներառում է ընդհանուր վարկային ռիսկին ենթարկվածության վերլուծություն, վարկերի համակենտրոնացման սահմանաչափերի դիտարկման արդյունքները, ձեռքվածքների (GAP) վերլուծություն, VaR գնահատում, իրացվելիության գործակիցներ և նպատակային ցուցանիշների վերլուծություն, սթրես թեստ վերլուծություն, ընդհանուր ռիսկի ախորժակի վերահսկում և ռիսկերի պրոֆիլի փոփոխությունները: Եռամսյակային կտրվածքով մանրամասն հաշվետվություն է ներկայացվում հաճախորդների, տնտեսության և բիզնես ուղղությունների ռիսկերի վերաբերյալ: Ռիսկերի կառավարման հանձնաժողովը քննարկում է ռիսկերի հետ կապված էական խնդիրները և հաստատում քայլերը՝ ուղղված դրանց նվազեցմանը և կառավարմանը: Բանկի խորհուրդը եռամսյակը մեկ ստանում է ռիսկերի համապարփակ հաշվետվություն, ինչը ներառում է անհրաժեշտ ամբողջական տեղեկատվություն Խմբի ընդհանուր ռիսկերը գնահատելու և դրանց մասին եզրակացություն կազմելու համար:

Խմբի բոլոր մակարդակների համար հատուկ հարմարեցված ռիսկերի հաշվետվություններ են պատրաստվում և ներկայացվում, որպեսզի բոլոր բիզնես ստորաբաժանումները ապահովված լինեն լիարժեք, անհրաժեշտ և արդի տեղեկատվությամբ:

Ռիսկերի սահմանաչափերի խախտման դեպքում օրական ահազանգներ են ուղարկվում Խմբի համապատասխան ստորաբաժանումներին, ինչպես նաև Գլխավոր գործադիր տնօրենին, և քննարկվում ու կիրառվում են համապատասխան միջոցներ:

Ռիսկերի նվազեցում

Որպես ընդհանուր ռիսկերի կառավարման գործընթացի մաս, Խումբը կիրառում է ածանցյալ և այլ գործիքներ՝ կառավարելու համար տոկոսադրույքների և արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխություններից առաջացող ռիսկը, կապիտալի և վարկային ռիսկերը, ինչպես նաև կանխատեսվող գործարքներից առաջացող ռիսկերը:

Խումբը լայնորեն օգտագործում է գրավ՝ վարկային ռիսկը նվազեցնելու նպատակով:

Ռիսկերի գերկենտրոնացում

Ռիսկի համակենտրոնացումը ի հայտ է գալիս այն դեպքերում, երբ մի շարք գործընկերներ իրականացնում են համանման գործունեություն, կամ երբ գործունեությունը վարում են մեկ աշխարհագրական տարածաշրջանում, կամ երբ գտնվում են համանման տնտեսական գործոնների ազդեցության ներքո, որոնց հետևանքով իրենց պարտավորությունների կատարումը նմանապես է արձագանքում տնտեսական, քաղաքական և այլ պայմանների փոփոխությանը: Ռիսկի համակենտրոնացումները արտացոլում են Խմբի գործունեության արդյունքների համեմատական զգայունությունն այն պայմանների նկատմամբ, որոնք ազդում են որոշակի ոլորտի կամ աշխարհագրական տարածաշրջանի վրա:

Ռիսկի գերկենտրոնացումից խուսափելու նպատակով Խմբի քաղաքականությունը և ընթացակարգերը ներառում են յուրահատուկ սկզբունքներ, որոնք ուղղված են առավելագույն կերպով բազմազանեցված պորտֆել ապահովելուն: Իրականացվում է սահմանված համակենտրոնացման կառավարում:

Վարկային ռիսկ

Վարկային ռիսկն այն ռիսկն է, որի պատճառով Խումբը կարող է կրել վնասներ՝ հաճախորդների կամ գործընկերների կողմից պարտավորությունների չկատարման դեպքում: Խումբը իրականացնում է վարկային ռիսկի վերահսկում և կառավարում՝ սահմանելով ռիսկի այն սահմանաչափը, որը պատրաստ է ընդունել անհատական գործընկերների և աշխարհագրական ու տնտեսական համակենտրոնացումների համար, ինչպես նաև դիտարկելով զգայունությունը նման սահմանաչափերի նկատմամբ:

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Վարկային ռիսկ (շարունակություն)

Խուճրդը հաստատել է վարկային որակի ստուգման գործընթաց՝ ապահովելու գործընկերների վարկունակության հնարավոր փոփոխությունների վաղ բացահայտումը, ներառյալ գրավների պարբերաբար վերանայումը: Գործընկերների սահմանաչափերը հաստատված են վարկային ռիսկերի դասակարգման համակարգի միջոցով, որը յուրաքանչյուր գործընկերոջ համար սահմանում է ռիսկի վարկանիշ: Ռիսկերի վարկանիշները ենթակա են պարբերաբար վերանայման: Վարկերի որակի ստուգման գործընթացը Խճճին թույլ է տալիս գնահատել հնարավոր վնասը այն ռիսկերի հետևանքով, որոնց նկատմամբ այն զգայուն է, և ձեռնարկել ուղղիչ գործողություններ:

Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներից ծագող վարկային ռիսկը ցանկացած պահի սահմանափակվում է ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում ներկայացված դրական իրական արժեքով:

Վարկային բնույթ ունեցող պարտավորությունների հետ կապված ռիսկեր

Խուճրդը իր հաճախորդներին ընձեռում է երաշխիքների ստացման հնարավորություն, որոնց գծով Խճճին մոտ կարող է անհրաժեշտություն ծագել հաճախորդների անունից կատարելու վճարումներ: Հաճախորդները նման վճարումները հատուցում են Խճճին՝ ակրեդիտիվների տրամադրման պայմաններին համապատասխան: Նշված պայմանագրերի համաձայն՝ Խուճրդը կրում է ռիսկեր, որոնք համարժեք են վարկային ռիսկերին, և նվազեցվում են նույն ընթացակարգերի և ռիսկի վերահսկման քաղաքականության վարման շնորհիվ:

Ռիսկի առավելագույն չափը ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվության տարրերի վրա, ներառյալ ածանցյալ գործիքները, գտման և գրավի պայմանագրերի միջոցներով ռիսկը մեղմացնելու ազդեցությունից առաջ, ներկայացված է հաշվեկշռային արժեքով:

Իրական արժեքով ներկայացված ֆինանսական գործիքների դեպքում, հաշվեկշռային արժեքը արտահայտում է ընթացիկ վարկային ռիսկը, բայց ոչ ռիսկի առավելագույն չափը, որը կարող է առաջանալ արժեքի փոփոխությունից:

Ֆինանսական գործիքների յուրաքանչյուր մակարդակի վարկային ռիսկի առավելագույն չափի վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը ներկայացված է առանձին ծանոթագրություններում: Ապահովման միջոցների և ռիսկի նվազեցման այլ մեթոդների ազդեցությունը ներկայացված է Ծանոթագրություններ 10-ում և 11-ում:

Արժեզրկման գնահատում

Խուճրդը ԱՎԿ-ն հաշվարկում է հավանականությամբ կշռված մի շարք սցենարներով՝ գնահատելու ակնկալվող դրամական միջոցների պակասորդները, զեղչված արդյունավետ տոկոսադրույքի մոտարկմամբ: Դրամական միջոցների պակասորդը կազմակերպությանը պայմանագրով վճարման ենթակա դրամական միջոցների հոսքերի և կազմակերպության ակնկալվող դրամական միջոցների հոսքերի միջև տարբերությունն է: ԱՎԿ հաշվարկի մեխանիզմները ներկայացված են ստորև, և դրանց հիմնական տարրերը հետևյալն են՝

- PD *Դեֆոլտի հավանականությունը* որոշակի ժամանակային հորիզոնի ընթացքում դեֆոլտի հավանական լինելու գնահատումն է: Դեֆոլտը միայն կարող է տեղի ունենալ գնահատված ժամանակահատվածում որոշակի պահի, եթե գործիքը նախկինում չի ապաճանաչվել և դեռևս պորտֆելում է:
- EAD *Դեֆոլտի ժամանակ գործիքի արժեքը* դա ապագա դեֆոլտի ամսաթվի դրությամբ գործիքի գնահատված արժեքն է՝ հաշվի առնելով հաշվետու ամսաթվից հետո ակնկալվող փոփոխությունների ազդեցությունը, ներառյալ մայր գումարի և տոկոսների վճարումները՝ պայմանագրով նախատեսված կամ այլ կերպ, բաց թողնված վճարումների վրա հաշվեգրված տոկոսները և այլն:
- LGD *Դեֆոլտի դեպքում կորստի չափը* դա դրամական միջոցների կորստի գնահատումն է, որն առաջանում է, երբ որոշակի պահի տեղի է ունենում դեֆոլտ: Դա պայմանագրով սահմանված դրամական միջոցների հոսքերի և այն դրամական միջոցների հոսքերի տարբերությունն է, որոնք վարկատուն ակնկալում է ստանալ ներառյալ գրավների իրացումից միջոցները: Այն սովորաբար արտահայտվում է որպես դեֆոլտի դեպքում գործիքի արժեքից (EAD) տոկոս:

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Վարկային ռիսկ (շարունակություն)

ԱՎԿ պահուստը հիմնվում է վարկային վնասների վրա, որոնք ակնկալվում է, որ կառաջանան ակտիվի կյանքի ընթացքում (ակտիվի կյանքի ընթացքում ակնկալվող վարկային վնաս կամ ԱԿԱՎԿ), եթե առկա չէ վարկային ռիսկի զգալի աճ սկզբնական ճանաչումից հետո, որի դեպքում պահուստը հիմնվում է 12 ամսվա ընթացքում ակնկալվող վարկային վնասի վրա (12ամսԱՎԿ): 12ամսԱՎԿ-ը ԱԿԱՎԿ-ի այն մասն է, որը ներկայացնում է ֆինանսական գործիքի գծով պարտավորությունների չկատարման դեպքերի արդյունք հանդիսացող ԱՎԿ-ները, որոնք հնարավոր են հաշվետու ամսվան հաջորդող 12 ամիսների ընթացքում: Ինչպես ԱԿԱՎԿ-ն, այնպես էլ 12ամսԱՎԿ-ն հաշվարկվում են անհատական կամ խմբային հիմունքով՝ ելնելով ֆինանսական գործիքների համապատասխան պորտֆելի բնույթից:

Խումբը քաղաքականություն է սահմանել՝ յուրաքանչյուր հաշվետու ժամանակաշրջանի ավարտին իրականացնել գնահատում՝ արդյոք ֆինանսական գործիքի վարկային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից հետո, հաշվի առնելով ֆինանսական գործիքի գործողության մնացած ժամկետի ընթացքում դեֆոլտ տեղի ունենալու ռիսկի փոփոխությունը: Վերոնշյալ գործընթացի հիման վրա, Խումբը խմբավորում է իր վարկերը՝ ըստ փուլերի, ինչպես նկարագրված է ստորև.

- Փուլ 1: Սկզբնական ճանաչման ժամանակ Խումբը պահուստ է ճանաչում 12 ամսվա ԱՎԿ-ի հիման վրա: 1-ին փուլի վարկերը ընդգրկում են նաև գործիքներ, որոնց դեպքում վարկային ռիսկը բարելավվել է, և վարկը վերադասակարգվել է 2-րդ փուլից:
- Փուլ 2: Երբ գործիքի վարկային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչումից հետո, Խումբը պահուստը ճանաչում է վարկի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում ակնկալվող վարկային կորուստների (ԱԿԱՎԿ) համար:
- Փուլ 3: Ակտիվը համարվում է արժեզրկված: Խումբը ձևակերպում է ԱԿԱՎԿ պահուստ: Փուլ 3-ից վերադասակարգումը թույլատրված չէ:
- POCI: Ձեռք բերված կամ ստեղծված՝ արժեզրկված (POCI) ակտիվները ֆինանսական ակտիվներ են, որոնք արժեզրկված են սկզբնական ճանաչման ժամանակ: Տվյալ ակտիվները սկզբնական ճանաչման ժամանակ հաշվառվում են իրական արժեքով, և տոկոսային եկամուտը հետագայում ճանաչվում է վարկային ռիսկով ճշգրտված արդյունավետ տոկոսադրույքի հիման վրա: ԱՎԿ-ն միայն ճանաչվում կամ ապաճանաչվում է այնքանով, որքանով որ հետագայում փոխվում է ակտիվի գործողության ամբողջ ժամկետի ընթացքում ակնկալվող վարկային կորուստների գնահատականը:

Ղեֆոլտի սահմանումը

Խումբը համարում է, որ ֆինանսական գործիքի գծով առկա է ղեֆոլտ և, հետևաբար այն դասում է որպես Փուլ 3-ին պատկանող ֆինանսական գործիք (այսինքն՝ վարկային տեսանկյունից արժեզրկված) ԱՎԿ հաշվարկի նպատակով, բոլոր այն դեպքերում, երբ փոխառուն 91 օրով ուշացնում է պայմանագրային վճարումների կատարումը: Խումբը բանկերին տրված վարկերը համարում է ղեֆոլտի ենթարկված և անմիջապես ձեռնարկում է քայլեր, եթե գործընկերը հաշվետու ամսաթվի վերջի դրությամբ չի վճարել հաշվեգրված տոկոսները (արժեկտրոնները) և/կամ հիմնական գումարը ավելի քան 15 աշխատանքային օր:

Ֆինանսական գործիքը նաև համարվում է արժեզրկված՝ հիմք ընդունելով սահմանված այլ քանակական և որակական գործոններ, ինչպիսիք են փոխկապակցված անձանց տրամադրված վարկերի որակը, վերանայման կարգավիճակը, ինչպես նաև ֆինանսական մոնիտորինգի արդյունքները, որոնք հաստատվում են ղեկավարության կողմից:

Հաճախորդի անվճարունակության որակական գնահատման շրջանակներում Խումբը նաև դիտարկում է տարատեսակ դեպքերը, որոնք կարող են վկայել վճարման անհավանականության մասին: Նման դեպքեր տեղի ունենալու պարագայում, Խումբը մանրամասն դիտարկում է, թե արդյոք տվյալ դեպքի արդյունքում հաճախորդը պետք է ճանաչվի անվճարունակ և դասակարգվի Փուլ 3-ում՝ ԱՎԿ հաշվարկման նպատակով, թե համապատասխանում է Փուլ 2-ի կիրառմանը:

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Վարկային ռիսկ (շարունակություն)

Ղեֆուտի հավանականության գնահատման գործընթացը

Գանձապետական և միջբանկային հարաբերություններ

Խմբի գանձապետական և միջբանկային հարաբերությունները և գործընկերները իրենցից ներկայացնում են ֆինանսական ծառայություններ մատուցող կազմակերպություններ, բանկեր, բրոքերներ-դիլերներ, արտարժույթի առքուվաճառք իրականացնող ընկերություններ և քլիրինգային ընկերություններ: Այս հարաբերությունների առումով Խումբը գնահատում է հրապարակայնորեն հասանելի տեղեկատվությունը, մասնավորապես ֆինանսական տեղեկատվությունը և այլ արտաքին տվյալներ, օր` արտաքին վարկանիշները:

Հաճախորդներին տրված վարկեր

Խմբավորում

Հաճախորդներին տրված վարկերի, որոնք պատկանում են Փուլ 1-ին և Փուլ 2-ին, ինչպես նաև անհատապես ոչ էական Փուլ 3-ին պատկանող վարկերի համար, Խումբը հաշվարկում է ԱՎԿ պորտֆելի մակարդակով: Խումբն առանձնացնում է պորտֆելների հետևյալ տեսակները.

- ▶ կորպորատիվ վարկեր,
- ▶ սպառողական վարկեր,
- ▶ գյուղատնտեսական վարկեր,
- ▶ հիփոթեքային վարկեր,
- ▶ այլ (վարկային քարտեր և ոսկու գրավով ապահովված վարկեր):

Հաճախորդներին տրված վարկերի գծով ղեֆուտի հավանականությունը հիմնվում է անցյալ ժամանակաշրջանների տեղեկությունների վրա և հաշվարկվում է հավանականության փոփոխության մատրիցաներով` հիմք ընդունելով վարկային պորտֆելների ժամկետայնության վերաբերյալ առկա տեղեկությունները: Հավանականությունները հաշվարկվում են որպես 12 ամիս ժամանակաշրջանի ընթացքում ղեֆուտ կատեգորիաների միջև փոխանցվող վարկերի մասնաբաժինը ընդհանուր վարկերի նկատմամբ ժամանակաշրջանի սկզբի դրությամբ: Ղեֆուտի հավանականությունը հաշվարկելիս Խումբը դիտարկում է կանխատեսվող մակրոտնտեսական ցուցանիշները, որոնք ունեն էական ազդեցություն ղեֆուտի հավանականության վրա` հաշվարկված ըստ ժամանակային շարքերի ռեգրեսիայի վերլուծության:

Հիմք ընդունելով մակրոտնտեսական պարամետրերի պատմական կանխատեսումների գնահատման շեղումները փաստացի միտումներից` մակրոտնտեսական զարգացման երեք սցենարները ուղղված են երեք ղեֆուտի հավանականության PIT մատրիցների վերջնական արդյունքին, որոնք կշռված են 15%, 70% և 15% հավանականություններով` լավագույն, բազային և վատագույն սցենարներին համապատասխան:

Ղեֆուտի ժամանակ գործիքի արժեքը

Ղեֆուտի ժամանակ գործիքի արժեքը (EAD) իրենից ներկայացնում է արժեզրկման գնահատման ենթակա ֆինանսական գործիքների համախառն հաշվեկշռային արժեքը, որը հաշվի է առնում ինչպես հաճախորդի ունակությունը մեծացնելու իր վարկի գումարը ղեֆուտին մոտենալու դեպքում, այնպես էլ հնարավոր վաղաժամկետ մարումները: Փուլ 1-ում գտնվող ակտիվների համար Խումբը գնահատում է 12 ամսվա ընթացքում հնարավոր ղեֆուտի հավանականությունը 12ամսԱՎԿ հաշվարկելու նպատակով: Փուլ 2 դասին պատկանող ֆինանսական ակտիվների համար ղեֆուտի ժամանակ գործիքի արժեքը դիտարկվում է գործիքների ողջ կյանքի տևողության ընթացքում տեղի ունեցող դեպքերի համար:

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Վարկային ռիսկ (շարունակություն)

Ղեֆոլտի ժամանակ կորստի չափը

Խումբը ղեֆոլտի ժամանակ կորստի չափը հաշվարկելու նպատակով օգտագործում է ղեֆոլտի ամսաթվից հետո վերականգնումների վերաբերյալ պատմական տվյալները բոլոր ղեֆոլտի ենթարկված վարկերի կտրվածքով: Ղեֆոլտի ժամանակ կորստի չափը հաշվարկելու համար PD PIT- ի գնահատման համար օգտագործվող նախնական խմբավորումը հետագայում ենթարկվում է ենթախմբավորման՝ ըստ գրավի տեսակի: Դրամական միջոցների հոսքերի վերաբերյալ ողջ տեղեկատվությունը հավաքագրվում է ղեֆոլտի ամսաթվից հետո՝ ըստ LGD խմբերի: Ժամանակային կտրվածքով վերջին ժամկետանց վարկերի համար հնարավոր վերադարձի հավանականությունը գնահատվում է նախկինում ժամկետանց վարկերի պոպուլյացիայի զարգացման գործակցով: Տվյալ շրջանակներում հաշվի են առնվում հավաքագրման քաղաքականության ցանկացած փոփոխություն: Հավաքագրվում է ղեֆոլտի ամսաթվից հետո դրամական միջոցների հոսքերի վերաբերյալ ողջ տեղեկատվությունը և զեղչվում ղեֆոլտի ամսաթվի դրությամբ՝ միջին արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդի օգտագործմամբ, յուրաքանչյուր LGD խմբի գծով : Դրամական միջոցների հոսքերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը ներառում է բոլոր տեսակի դրամական ներհոսքերը ժամկետանց վարկերի գծով (վարկերի մարումից ստացված միջոցներ, երաշխավորից ստացված միջոցներ, գրավի առարկայի վաճառքից ստացված միջոցներ և այլն):

Վարկային ռիսկի զգալի աճ

Խումբն սահմանել է յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ ֆինանսական գործիքի վարկային ռիսկի զգալի աճի հայտանիշները՝ սկզբնական ճանաչման պահից ի վեր գնահատելու քաղաքականություն: Խումբն որպես հիմնական հայտանիշ է օգտագործում վարկերի ժամկետանց օրերի քանակի վերաբերյալ տեղեկատվությունը: Խումբը համարում է, որ վարկային ռիսկը զգալիորեն աճել է սկզբնական ճանաչման պահից հետո, եթե պայմանագրային վճարումները ուշացվել են ավելի քան 30 օրով:

Վարկային ռիսկի աճը գնահատելիս Խմբի ղեկավարությունը նաև առաջնորդվում է հետևյալ գործոններով՝

- ▶ ՀՀ-ի ֆինանսական հաստատություններում տվյալ վարկառուի ժամկետանց օրերի քանակը,
- ▶ կանխորոշված փոխկապակցված կողմերի ժամկետանց օրերի քանակը
- ▶ վարկառուի ֆինանսական պայմանների զգալի դժվարությունները
- ▶ վարկառուի ֆինանսական պայմանների վատթարացման արդյունքում վարկի պայմանների վերանայումը
- ▶ վարկառուի գործունեության ֆինանսական մոնիտորինգի արդյունքները

Կանխատեսվող տեղեկատվություն և բազմակի տնտեսական սցենարներ

ԱԿԿ մոդելներում Խումբը հիմնվում է կանխատեսվող տեղեկատվության լայն շրջանակի վրա, մասնավորապես այնպիսի տնտեսական ելակետային տվյալների, ինչպիսիք են՝

- ▶ ՀՆԱ-ի տարեկան աճը
- ▶ Արդյունաբերական արտադրության տարեկան աճ
- ▶ Ֆիսկալ / Բյուջեի դեֆիցիտը
- ▶ Սպառողական գնաճ
- ▶ Արտահանման ծավալներ
- ▶ Ներմուծման ծավալներ
- ▶ ԱՄՆ դոլարի/դրամի փոխարժեքը (ժամանակաշրջանի վերջում)
- ▶ Շինարարության տարեկան աճ

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Վարկային ռիսկ (շարունակություն)

Կանխատեսվող տեղեկատվությունը խուսափելու ստանույմ է արտաքին աղբյուրներից (Տնտեսական հետաքննությունների բաժնից, Համաշխարհային Բանկի տվյալների բազայից, ինչպես նաև ՀՀ կառավարության կանխատեսումներից): 15%, 70% և 15% հավանականությունները վերագրվում են համապատասխանաբար հետևյալ սցենարներից յուրաքանչյուրին. լավատեսական, բազիսային և վատատեսական սցենարներ: Ստորև ներկայացված աղյուսակում ցույց են տրված կանխատեսվող տնտեսական փոփոխականները / ենթադրությունները, ըստ տարբեր տնտեսական սցենարների, որոնց հիման վրա հաշվարկվում ԱՎԿ-ն:

Հիմնական գործոնները	ԱՎԿ սցենարը	Որոշված	2020	2021	2022
		հավանականությունը, %			
ՀՆԱ-ի տարեկան աճը, %					
	Լավատեսական	15%	6.98%	7.29%	7.52%
	Բազիսային	70%	4.90%	5.00%	5.10%
	Վատատեսական	15%	2.82%	2.71%	2.68%
Արդյունաբերական արտադրության տարեկան աճ, %					
	Լավատեսական	15%	7.88%	7.15%	7.00%
	Բազիսային	70%	3.70%	3.90%	4.20%
	Վատատեսական	15%	-0.48%	0.65%	1.40%
Ֆիսկալ / բյուջեի դեֆիցիտ, հազ. դրամ					
	Լավատեսական	15%	27,421,151	22,082,820	10,419,401
	Բազիսային	70%	(157,600,000)	(169,000,000)	(184,400,000)
	Վատատեսական	15%	(342,621,151)	(360,082,820)	(379,219,401)
Սպառողական գնաձ, %					
	Լավատեսական	15%	0.71%	1.45%	1.41%
	Բազիսային	70%	3.00%	4.10%	4.30%
	Վատատեսական	15%	5.29%	6.75%	7.19%
Արտահանման ծավալներ, հազ. դրամ					
	Լավատեսական	15%	1,556,850,842	1,915,963,832	2,362,803,047
	Բազիսային	70%	1,400,575,874	1,577,323,311	1,794,190,217
	Վատատեսական	15%	1,244,300,907	1,271,334,888	1,324,428,241
Ներմուծման ծավալներ, հազ. դրամ					
	Լավատեսական	15%	2,980,097,337	3,602,569,480	4,422,713,580
	Բազիսային	70%	2,687,663,184	2,890,488,212	3,126,427,952
	Վատատեսական	15%	2,395,229,030	2,256,434,957	2,111,114,229
Շինարարության տարեկան աճ, %					
	Լավատեսական	15%	8.39%	9.23%	9.94%
	Բազիսային	70%	2.00%	2.50%	3.00%
	Վատատեսական	15%	-4.39%	-4.23%	-3.94%
Ընդամենը վարկեր բանկերից, հազ. դրամ					
	Լավատեսական	15%	3,948,840,528	4,276,199,408	4,640,531,597
	Բազիսային	70%	4,111,728,106	4,377,726,218	4,670,777,555
	Վատատեսական	15%	4,125,839,863	4,402,683,717	4,696,782,990
ԱՄՆ դոլարի / դրամի փոխարժեք (ժամանակաշրջանի վերջում)					
	Լավատեսական	15%	466.34	453.07	438.97
	Բազիսային	70%	483.30	490.60	499.50
	Վատատեսական	15%	500.26	529.61	565.31

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Վարկային ռիսկ (շարունակություն)

Ֆինանսական ակտիվների դասերի վարկային որակական վերլուծություն

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված է տեղեկատվություն 31 դեկտեմբերի 2019թ.-ի և 31 դեկտեմբերի 2018թ.-ի դրությամբ իրավաբանական անձանց, ֆիզիկական անձանց և ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարների ակտիվների դասի վարկային որակի մասին:

	Ծան.	Բարձր դաս	Ստանդարտ դաս	Ստանդարտից ցածր դաս	Վիճարկված	Ընդամենը
Հաճախորդներին տրված վարկեր ամորտիզացված արժեքով	10					
- Կորպորատիվ վարկավորում		Փուլ 1 359,292	81,934,877	-	-	82,294,169
		Փուլ 2 -	-	488,512	-	488,512
		Փուլ 3 -	-	-	590,327	590,327
		ՓՕՈՒ -	-	-	74,727	74,727
- Գյուղատնտեսական վարկեր		Փուլ 1 26,961	72,449,273	-	-	72,476,234
		Փուլ 2 -	-	1,356,673	-	1,356,673
		Փուլ 3 -	-	-	1,330,612	1,330,612
- Սպառողական վարկեր		Փուլ 1 1,225,043	76,690,300	-	-	77,915,343
		Փուլ 2 -	-	1,428,152	-	1,428,152
		Փուլ 3 -	-	-	1,456,108	1,456,108
- Վարկային քարտեր		Փուլ 1 1,390,567	13,107,672	-	-	14,498,239
		Փուլ 2 -	-	261,015	-	261,015
		Փուլ 3 -	-	-	225,668	225,668
- Հիփոթեքային վարկեր		Փուլ 1 1,031,443	15,056,697	-	-	16,088,140
		Փուլ 2 -	-	151,928	-	151,928
		Փուլ 3 -	-	-	167,114	167,114
		ՓՕՈՒ -	-	-	37,466	37,466
- Ոսկու գրավադրմամբ վարկեր		Փուլ 1 -	4,420,064	-	-	4,420,064
		Փուլ 2 -	-	92,089	-	92,089
		Փուլ 3 -	-	-	90,727	90,727
Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	11	Փուլ 1 -	20,151,425	-	-	20,151,425
		Փուլ 2 -	-	134,315	-	134,315
		Փուլ 3 -	-	-	27,111	27,111
Ընդամենը		4,033,306	283,810,308	3,912,684	3,999,860	295,756,158

	Ծան.	Բարձր դաս	Ստանդարտ դաս	Ստանդարտից ցածր դաս	Վիճարկված	Ընդամենը
Հաճախորդներին տրված վարկեր ամորտիզացված արժեքով	10					
- Կորպորատիվ վարկավորում		Փուլ 1 70,784	59,262,145	-	-	59,332,929
		Փուլ 2 -	-	303,210	-	303,210
		Փուլ 3 -	-	-	1,171,904	1,171,904
		ՓՕՈՒ -	-	-	7,021	7,021
- Գյուղատնտեսական վարկեր		Փուլ 1 47,431	57,553,729	-	-	57,601,160
		Փուլ 2 -	-	1,856,988	-	1,856,988
		Փուլ 3 -	-	-	1,256,715	1,256,715
- Սպառողական վարկեր		Փուլ 1 706,434	57,605,388	-	-	58,311,822
		Փուլ 2 -	-	596,269	-	596,269
		Փուլ 3 -	-	-	829,309	829,309
- Վարկային քարտեր		Փուլ 1 1,197,881	8,038,625	-	-	9,236,506
		Փուլ 2 -	-	96,774	-	96,774
		Փուլ 3 -	-	-	258,985	258,985
- Հիփոթեքային վարկեր		Փուլ 1 -	9,501,085	-	-	9,501,085
		Փուլ 2 -	-	39,316	-	39,316
		Փուլ 3 -	-	-	171,291	171,291
		ՓՕՈՒ -	-	-	27,037	27,037
- Ոսկու գրավադրմամբ վարկեր		Փուլ 1 -	5,250,623	-	-	5,250,623
		Փուլ 2 -	-	73,095	-	73,095
		Փուլ 3 -	-	-	90,488	90,488
Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	11	Փուլ 1 -	15,067,140	-	-	15,067,140
		Փուլ 2 -	-	148,770	-	148,770
		Փուլ 3 -	-	-	41,547	41,547
Ընդամենը		2,022,530	212,278,735	3,114,422	3,854,297	221,269,984

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Վարկային ռիսկ (շարունակություն)

Ստորև աղյուսակում ներկայացված են 31 դեկտեմբերի 2019թ.-ի և 31 դեկտեմբերի 2018թ.-ի դրությամբ հաճախորդներին տրված վարկերի և ֆինանսական վարձակալությունների գծով ստացվելիք գումարների դեֆոլտի հավանականության միջին մեծությունները, ըստ դասերի՝

	<i>Ղաա</i>	<i>Միջին PD</i>
- Կորպորատիվ վարկավորում	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	1.28% 10.62% 100%
- Գյուղատնտեսական վարկեր	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	2.10% 7.18% 100%
- Սպառողական վարկեր	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	2.60% 16.91% 100%
- Վարկային քարտեր	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	2.92% 19.88% 100%
- Հիփոթեքային վարկեր	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	0.82% 11.76% 100%
- Ոսկու գրավադրմամբ վարկեր	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	0.82% 2.40% 100%
- Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	0.66% 7.57% 100%
	<i>Ղաա</i>	<i>Միջին PD</i>
- Կորպորատիվ վարկավորում	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	0.98% 9.19% 100%
- Գյուղատնտեսական վարկեր	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	1.50% 6.75% 100%
- Սպառողական վարկեր	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	1.82% 14.84% 100%
- Վարկային քարտեր	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	2.18% 18.22% 100%
- Հիփոթեքային վարկեր	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	1.27% 15.50% 100%
- Ոսկու գրավադրմամբ վարկեր	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	0.78% 2.13% 100%
- Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	Ստանդարտ Ստանդարտից ցածր Արժեզրկված	0.46% 13.92% 100%

Բարձր դասի գործիքները ներառում են դրամական միջոցներով ապահովված՝ հաճախորդներին տրամադրված վարկեր և ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ: Այս վարկերի գծով արժեզրկման պահուստ չի ձևավորվում՝ ելնելով գրավի բնույթից:

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Վարկային ռիսկ (շարունակություն)

Ֆինանսական ակտիվների դասերի վարկային որակական վերլուծություն

Ստորև ներկայացված ֆինանսական ակտիվների որակական վերլուծություն կատարելիս խումբն առաջնորդվում է արտաքին վարկանիշերով: Չվարկանշված վարկերը դասակարգվում են ստանդարտ դասի, եթե դրանք արժեզրկված չեն:

31 դեկտեմբերի 2019թ.-ի դրությամբ

	<i>Ծան.</i>		<i>Բարձր դաս</i>	<i>Ստանդարտ դաս</i>	<i>Ընդամենը</i>
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ (առանց կանխիկ միջոցների)	5	Փուլ 1	3,727,506	35,550,669	39,278,175
Բանկերին տրված վարկեր և փոխառություններ	8	Փուլ 1	–	30,552,163	30,552,163
Իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային արժեթղթեր	9	Փուլ 1	–	20,292,178	20,292,178
Ընդամենը			3,727,506	86,395,010	90,122,516

31 դեկտեմբերի 2018թ.-ի դրությամբ

	<i>Ծան.</i>		<i>Բարձր դաս</i>	<i>Ստանդարտ դաս</i>	<i>Ընդամենը</i>
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ (առանց կանխիկ միջոցների)	5	Փուլ 1	9,614,084	47,502,623	57,116,707
Բանկերին տրված վարկեր և փոխառություններ	8	Փուլ 1	–	5,743,495	5,743,495
Իրական արժեքով այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային արժեթղթեր	9	Փուլ 1	–	25,265,705	25,265,705
Total			9,614,084	78,511,823	88,125,907

Ստորև ներկայացված է խմբի դասակարգման համակարգի և գործընկերների արտաքին վարկանիշների համեմատությունը 31 դեկտեմբերի 2019թ.-ի և 31 դեկտեմբերի 2018թ.-ի դրությամբ:

2019թ.:

<i>Արտաքին միջազգային վարկանիշային գործակալության (Moody's) վարկանիշ</i>	<i>Ներքին վարկանիշ</i>	<i>Դեֆոլտի հավանականություն</i>
Aaa to A3	Բարձր դաս	0-0.06%
Baa1 to B3	Ստանդարտ դաս	0.06-3.3%
Caa1 to Ca	Ստանդարտից ցածր դաս	9.7%
C	Արժեզրկված	100%

2018թ.:

<i>Արտաքին միջազգային վարկանիշային գործակալության (Moody's) վարկանիշ</i>	<i>Ներքին վարկանիշ</i>	<i>Դեֆոլտի հավանականություն</i>
Aaa to A3	Բարձր դաս	0-0.1%
Baa1 to B3	Ստանդարտ դաս	0.1-3.4%
Caa1 to Ca	Ստանդարտից ցածր դաս	10.2%
C	Արժեզրկված	100%

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Իրացվելիության ռիսկ և ֆինանսավորման կառավարում

Իրացվելիության ռիսկն այն ռիսկն է, որ Խումբը սովորական կամ չկանխատեսված իրավիճակում չի կարողանա կատարել իր պարտավորությունները վերջիններիս մարման ժամանակ: Այդ ռիսկի զսպման նպատակով ղեկավարությունն ապահովել է ֆինանսավորման տարբեր աղբյուրներ՝ ի լրումն արդեն իսկ գոյություն ունեցող բանկային ավանդների հիմնական բազայի, իրականացնում է ակտիվների կառավարում՝ հաշվի առնելով իրացվելիությունը, և ապագա դրամական հոսքերի և իրացվելիության օրական վերահսկողություն: Այդ գործընթացը ներառում է ակնկալվող դրամական միջոցների գնահատում և առաջնակարգ ապահովման միջոցի առկայություն, որն անհրաժեշտության դեպքում կարող է օգտագործվել լրացուցիչ ֆինանսավորման ստացման համար:

Խումբը ունի բարձր իրացվելի և տարատեսակ ակտիվների պորտֆել, ինչը դրամական միջոցների հոսքերի չկանխատեսված ընդհատման դեպքում հեշտությամբ կիրացվի: Խումբը ունի նաև վարկային գծեր, ինչից այն կարող է օգտվել իրացվելիության կարիքների դեպքում: Բացի այդ, Խումբը ՀՀ ԿԲ-ում պահում է դրամային ավանդ (պարտադիր պահուստ), որի գումարը կախված է հաճախորդներից ներգրավված միջոցների ծավալից:

Խումբը գնահատում է կառավարում է իրացվելիությունը՝ հիմնվելով ԿԲ-ի կողմից սահմանած նորմատիվների վրա: Ղեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այդ նորմատիվները կազմել են՝

	<i>Սահմանային արժեք</i>	<i>2019թ., %</i>	<i>2018թ., %</i>
Ն21- Ընդհանուր իրացվելիություն (բարձր իրացվելի ակտիվներ/ընդհանուր ակտիվներ)	Նվազագույնը 15%	23.80%	28.47%
Ն22 - Ընթացիկ իրացվելիություն (բարձր իրացվելի ակտիվներ/ցպահանջ պարտավորություններ)	Նվազագույնը 60%	157.38%	170.07%

Ֆինանսական պարտավորությունների վերլուծությունը՝ ըստ միջև մարումը մնացած ժամկետների

Ստորև ներկայացվում է ղեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի ֆինանսական պարտավորությունների բաշխումը՝ պայմանագրային չզեղչված պարտավորությունների հիման վրա: Պարտավորությունները, որոնք ենթակա են ցպահանջ մարման, դասակարգվում են այնպես, ինչպես էթե մարման պահանջը ներկայացված լինել ամենավաղ հնարավոր ամսաթվով: Սակայն Խումբը գտնում է, որ շատ հաճախորդներ չեն պահանջի վճարումը այն ամենավաղ հնարավոր ամսաթվի դրությամբ, որով Խումբը պարտավորված կլինի կատարել վճարումը, և առյուսակը չի արտացոլում ակնկալվող դրամական հոսքերը՝ հաշվարկված Խմբի կողմից՝ անցյալ ժամանակաշրջաններում ավանդները պահանջելու պատմական վիճակագրության հիման վրա:

<i>2019թ. ղեկտեմբերի 31-ի դրությամբ</i>	<i>Առևտրային ամսացյալ գործիքներ</i>	<i>Մինչև 3 ամիս</i>	<i>3-12 ամիս</i>	<i>1-5 տարի</i>	<i>Ավելի քան 5 տարի</i>	<i>Ընդամենը</i>
Ֆինանսական պարտավորություններ						
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	200,090	-	-	-	-	200,090
Բանկերի ավանդներ և մնացորդներ	-	32,066	-	-	-	32,066
Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ	-	107,382,745	116,856,887	35,990,695	11,053,585	271,283,912
Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	-	2,979,819	2,427,331	5,424,826	2,715,676	13,547,652
Ստորադաս վարկեր	-	33,990	266,240	2,277,956	4,330,532	6,908,718
Այլ փոխառություններ	-	1,582,535	14,751,646	80,975,849	10,269,364	107,579,394
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	-	4,833,592	-	-	-	4,833,592
Ընդամենը չզեղչված ֆինանսական պարտավորություններ	200,090	116,844,747	134,302,104	124,669,326	28,369,157	404,385,424
Վարկային բնույթի պարտավորվածություններ	-	32,340,742	-	-	-	32,340,742

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Իրացվելիության ռիսկ և ֆինանսավորման կառավարում (շարունակություն)

<i>2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ</i>	<i>Առևտրային ածանցյալ գործիքներ</i>	<i>Մինչև 3 ամիս</i>	<i>3-12 ամիս</i>	<i>1-5 տարի</i>	<i>Ավելի քան 5 տարի</i>	<i>Ընդամենը</i>
Ֆինանսական պարտավորություններ						
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	49,019	-	-	-	-	49,019
Բանկերի ավանդներ և մնացորդներ	-	31,523	-	-	-	31,523
Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ	-	76,329,588	84,321,410	41,162,408	13,321,072	215,134,478
Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	-	641,103	3,185,108	8,538,987	-	12,365,198
Այլ փոխառություններ	-	5,058,211	11,007,167	66,001,282	3,165,117	85,231,777
Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	-	4,637,756	-	-	-	4,637,756
Ընդամենը չզեղչված ֆինանսական պարտավորություններ	49,019	86,698,181	98,513,685	115,702,677	16,486,189	317,449,751
Վարկային բնույթի պարտավորվածություններ	-	25,405,332	-	-	-	25,405,332

Մարման ժամկետների վերլուծությունը չի արտացոլում այն ընթացիկ հաշիվների միջոցների պատմական կայունությունը, որոնց վերադարձը սովորաբար տեղի է ունենում ավելի երկար ժամանակահատվածի ընթացքում, քան ներկայացված է վերոնշյալ աղյուսակում: Այդ մնացորդները աղյուսակում ներառված են մինչև 3 ամիս մարման ժամկետ ունեցող գումարներում:

Պահանջները հաճախորդների նկատմամբ ներառում են ֆիզիկական անձանցից ներգրավված ժամկետային ավանդները: ՀՀ օրենսդրության համաձայն Բանկը պարտավոր է հետ վճարել նման ավանդները ավանդատուի առաջին իսկ պահանջով: Վերոնշյալ աղյուսակում այդ ավանդները դասակարգված են ըստ մարման ժամկետների:

Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի կամ դրանց իրական արժեքի փոփոխության ռիսկն է՝ շուկայական պայմանների, ներառյալ արտարժույթի փոխարժեքի, տոկոսադրույքների և բաժնային գործիքների գների փոփոխության արդյունքում:

Տոկոսադրույքի փոփոխման ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը Խմբի ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի կամ դրանց իրական արժեքի հնարավոր փոփոխության ռիսկն է տոկոսադրույքների փոփոխման արդյունքում: Ստորև ներկայացված աղյուսակը ցույց է տալիս Խմբի ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվության զգայունությունը տոկոսադրույքի հնարավոր հավանական փոփոխությունների նկատմամբ, բոլոր այլ փոփոխական մեծությունները հաստատուն լինելու դեպքում:

Ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվության զգայունությունը իրենից ներկայացնում է տոկոսադրույքների ենթադրվող փոփոխությունների ազդեցությունը մեկ տարվա զուտ տոկոսային եկամտի վրա, որը հաշվարկվել է դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առկա լողացող տոկոսադրույքով ոչ առևտրային ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների նկատմամբ: Կապիտալի զգայունությունը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ առկա տոկոսադրույքների թույլատրելի փոփոխությունների հանդեպ հաշվարկվում է՝ վերագնահատելով ֆիքսված տոկոսադրույքով իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող պարտքային ֆինանսական ակտիվները՝ հիմնվելով այն ենթադրության վրա, որ առկա են եկամտաբերության կորիզ գույքահեռ տեղաշարժեր:

<i>Արժույթ</i>	<i>Բազիսային կետերի ավելացում 2019թ.</i>	<i>Չուտ տոկոսային եկամտի զգայունություն 2019թ.</i>	<i>Կապիտալի զգայունություն 2019թ.</i>
Հայկական դրամ	1.00%	(304,879)	(7,818)
ԱՄՆ Դոլար	0.35%	(27,703)	(70,413)

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Շուկայական ռիսկ (շարունակություն)

<i>Արժույթ</i>	<i>Բազիսային կետերի նվազում 2019թ.</i>	<i>Ջուտ տոկոսային եկամտի զգայունություն 2019թ.</i>	<i>Կապիտալի զգայունություն 2019թ.</i>
Հայկական դրամ	1.00%	304,879	7,818
ԱՄՆ Դոլար	0.35%	27,703	70,413

<i>Արժույթ</i>	<i>Բազիսային կետերի ավելացում 2018 թ.</i>	<i>Ջուտ տոկոսային եկամտի զգայունություն 2018 թ.</i>	<i>Կապիտալի զգայունություն 2018 թ.</i>
Հայկական դրամ	1.00%	(123,204)	(21,063)
ԱՄՆ Դոլար	0.50%	(15,722)	(209,061)

<i>Արժույթ</i>	<i>Բազիսային կետերի նվազում 2018 թ.</i>	<i>Ջուտ տոկոսային եկամտի զգայունություն 2018 թ.</i>	<i>Կապիտալի զգայունություն 2018 թ.</i>
Հայկական դրամ	0.80%	98,563	16,581
ԱՄՆ Դոլար	0.15%	4,717	62,718

Արտարժույթի ռիսկ

Արտարժույթի ռիսկը արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքով ֆինանսական գործիքների արժեքի տատանման ռիսկն է: Ղեկավարությունը սահմանել է արտարժույթային դիրքերի սահմանաչափեր՝ հիմնվելով ԿԲ կողմից սահմանված նորմատիվների վրա: Դիրքերը վերահսկվում են օրական կտրվածքով:

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված են այն արժույթները, որոնցով դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խումբն ունի էական արժույթային դիրքեր դրամական ակտիվների և պարտավորությունների գծով: Կատարված վերլուծությունը արտահայտում է դրամի նկատմամբ՝ արտարժույթի փոխարժեքի հնարավոր տատանումների ազդեցությունը ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվության վրա, երբ այլ փոփոխական արժեքները հաստատուն են (կախված արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխության նկատմամբ ոչ առևտրային դրամական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքի զգայունությունից): Կապիտալի վրա ազդեցությունը չի տարբերվում ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվության վրա ազդեցությունից: Բացասական գումարները արտացոլում են ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում կամ կապիտալում պոտենցիալ զուտ նվազումը, դրական գումարները՝ պոտենցիալ զուտ աճը: Ղեկավարությունը սահմանել է արտարժույթի և տոկոսադրույթի ռիսկի թույլատրելի ռիսկի սահմանաչափ:

<i>Արժույթ</i>	<i>Արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխություն % 2019 թ.</i>	<i>Ազդեցություն մինչև հարկումը շահույթի վրա 2019 թ.</i>	<i>Արտարժույթի փոփոխություն % 2018 թ.</i>	<i>Ազդեցություն մինչև հարկումը շահույթի վրա 2018 թ.</i>
ԱՄՆ դոլար	3.00%	189,255	3.50%	25,642
ԱՄՆ դոլար	(3.00%)	(189,255)	(3.50%)	(25,642)
Եվրո	6.50%	94,329	8.00%	14,741
Եվրո	(6.50%)	(94,329)	(8.00%)	(14,741)

Գործառնական ռիսկ

Գործառնական ռիսկը համակարգի խափանման, աշխատակազմի կողմից թույլ տրված սխալների, խարդախությունների կամ արտաքին գործոնների հետևանքով հնարավոր կորուստի ռիսկն է: Երբ ներքին վերահսկողության համակարգը դադարում է գործել, գործառնական ռիսկերը կարող են վնաս հասցնել համբավին, ունենալ իրավական հետևանքներ կամ բերել ֆինանսական վնասներ: Խումբը չի ենթադրում, որ բոլոր գործառնական ռիսկերը վերացված են, սակայն ներքին վերահսկողության համակարգի օգնությամբ և հնարավոր ռիսկերի որոշման և համապատասխան ռեակցիայի միջոցով Խումբը կարող է կառավարել նման ռիսկերը: Խումբը գործառնական ռիսկերի կառավարման շրջանակներում ընդունել է եռաշերտ պաշտպանության մեխանիզմ: Պաշտպանության առաջին գիծը ապահովում են առաջնագծի աշխատակազմը և գործառնական կառավարման խումբը, պաշտպանության երկրորդ գիծը ապահովվում է ռիսկերի կառավարման և համապատասխանության գործառնական ռիսկերի կողմից, ներքին աուդիտի գործառնական ապահովում է պաշտպանության երրորդ գիծը:

(հազար ՀՀ դրամ)

29. Ռիսկերի կառավարում (շարունակություն)

Գործառնական ռիսկ (շարունակություն)

Գործառնական ռիսկերի կառավարման համակարգը ներառում է հետևյալ հիմնական ասպեկտները՝ ռիսկի քարտեզագրում, միջադեպի վերլուծություն և մշտական վերահսկման գործառնություն: Ներքին վերահսկողության համակարգը ընդգրկում է պարտավորությունների արդյունավետ բաժանման, մուտքի թույլատվության, համադրման և հաստատման ընթացակարգեր, աշխատակազմի ուսուցում և գնահատում: Կառավարման խորհուրդը սահմանել է թույլատրելի ռիսկի սահմանաչափ գործառնական ռիսկի վրա:

30. Իրական արժեքի չափում

Իրական արժեքի չափման գործընթաց

Խմբի ղեկավարությունը սահմանում է ինչպես իրական արժեքի պարբերաբար չափման քաղաքականությունն ու ընթացակարգերը, օրինակ՝ չգնանշվող առևտրային, իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող և իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող արժեթղթերի, ածանցյալ ֆինանսական գործիքների, ներդրումային գույքի և շենքերի համար, այնպես էլ իրական արժեքի ոչ պարբերաբար չափման քաղաքականությունը, օրինակ՝ վաճառքի համար պահվող ակտիվների համար:

Արտաքին գնահատողները ներգրավվում են նշանակալի ակտիվների գնահատման համար, ինչպիսիք են գույքերը, առևտրային և վաճառքի համար մատչելի արժեթղթերը և ածանցյալ գործիքները: Արտաքին գնահատողների ներգրավումը որոշվում է ղեկավարության կողմից: Ընտրությունը կատարվում է՝ հիմնվելով այնպիսի չափանիշների վրա, ինչպիսիք են շուկայի մասին տեղեկացվածությունը, վարկանիշը, անկախությունը և մասնագիտական ստանդարտների պահպանումը:

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվին ղեկավարությունը վերլուծում է այն ակտիվների և պասիվների արժեքների փոփոխությունները, որոնք ենթակա են վերագնահատման և Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության համաձայն: Այս վերլուծությունների համար ճշտվում են հիմնական տվյալները, որոնք կիրառվել են նախորդ գնահատման ժամանակ՝ համադրելով գնահատման հաշվարկի տեղեկատվությունը պայմանագրերի և այլ համապատասխան փաստաթղթերի հետ: Ղեկավարությունը Խմբի անկախ գնահատողների հետ միասին համեմատում է յուրաքանչյուր ակտիվի և պարտավորության իրական արժեքի փոփոխությունը յուրաքանչյուր համապատասխան արտաքին աղբյուրների հետ՝ որոշելու համար տվյալ փոփոխության հիմնավորված լինելը:

Իրական արժեքի հիերարխիա

Գնահատման մոդելների միջոցով ֆինանսական ակտիվների իրական արժեքները որոշելու և բացահայտելու համար Խումբը օգտագործում է հետևյալ հիերարխիան:

- ▶ 1-ին մակարդակ. համանման ակտիվների կամ պարտավորությունների համար ակտիվ գնանշված գներ (չճշգրտված),
- ▶ 2-րդ մակարդակ. այլ մոդելները, որոնք ելակետային տվյալները ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն նշանակալի ազդեցություն ունեն գրանցված իրական արժեքի վրա,
- ▶ 3-րդ մակարդակ. մոդելներ, որոնք օգտագործում են մոդելներ, որոնք ունեն նշանակալի ազդեցություն գրանցված իրական արժեքի վրա, որոնք հիմնված չեն դիտարկելի շուկայական տվյալների վրա:

(հազար ՀՀ դրամ)

30. Իրական արժեքի չափում (շարունակություն)

Իրական արժեքի հիերարխիա (շարունակություն)

Իրական արժեքի վերաբերյալ տեղեկատվության բացահայտման նպատակով խուսրը առանձնացրել է ակտիվների և պարտավորությունների դասեր՝ հիմնվելով ակտիվների և պարտավորությունների բնույթի, առանձնահատկությունների, ռիսկերի, ինչպես նաև իրական արժեքի հիերարխիայի վրա:

	<i>Իրական արժեքի չափումը՝ օգտագործելով</i>			<i>Ընդամենը</i>
	<i>Ակտիվ շուկայում գնանշվող գներ (1-ին մակարդակ)</i>	<i>Էական դիտարկելի ելակետային տվյալներ (2-րդ մակարդակ)</i>	<i>Էական ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ (3-րդ մակարդակ)</i>	
2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ				
Իրական արժեքով չափվող ակտիվներ և պարտավորություններ				
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ				
- Առևտրային արժեթղթեր	-	251,177	-	251,177
- Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	-	277	-	277
- Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	-	(200,090)	-	(200,090)
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ				
- Պարտքային գործիքներ	-	20,292,178	-	20,292,178
- Բաժնային գործիքներ	2,373,451	-	-	2,373,451
- Չգնանշված բաժնային արժեթղթեր-ընկերություններ ՀՀ-ում	-	-	94,820	94,820
Ակտիվներ, որոնց իրական արժեքը բացահայտվում է				
- Հաճախորդներին տրված վարկեր	-	-	275,299,929	275,299,929
Պարտավորություններ, որոնց իրական արժեքը բացահայտվում է				
- Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ	-	-	251,663,709	251,663,709
- Թողարկված պարտքային արժեթղթեր՝ ՀՀ-ում թողարկված պարտատոմսեր	-	5,913,962	-	5,913,962
- Բանկերի ավանդներ և մնացորդներ	-	-	32,066	32,066
- Ստորադաս վարկեր	-	-	4,854,305	4,854,305
- Այլ փոխառություններ	-	-	85,203,800	85,203,800
- Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	-	-	4,833,592	4,833,592
2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ				
Իրական արժեքով չափվող ակտիվներ և պարտավորություններ				
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ				
- Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	-	4,368	-	4,368
- Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	-	(49,019)	-	(49,019)
Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ				
- Պարտքային գործիքներ	-	25,265,705	-	25,265,705
- Բաժնային գործիքներ	1,680,666	-	-	1,680,666
- Չգնանշված բաժնային արժեթղթեր-ընկերություններ ՀՀ-ում	-	-	95,234	95,234
Ակտիվներ, որոնց իրական արժեքը բացահայտվում է				
- Հաճախորդներին տրված վարկեր	-	-	205,671,911	205,671,911
Պարտավորություններ, որոնց իրական արժեքը բացահայտվում է				
- Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ	-	-	199,193,275	199,193,275
- Թողարկված պարտքային արժեթղթեր՝ ՀՀ-ում թողարկված պարտատոմսեր	-	5,610,037	-	5,610,037
- Բանկերի ավանդներ և մնացորդներ	-	-	31,523	31,523
- Այլ փոխառություններ	-	-	68,569,714	68,569,714
- Այլ ֆինանսական պարտավորություններ	-	-	4,637,756	4,637,756

(հազար ՀՀ դրամ)

30. Իրական արժեքի չափում (շարունակություն)

Իրական արժեքով չարտացոլված ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը

Ֆինանսական գործիքների գնահատված իրական արժեքները, բացառությամբ հաճախորդներին տրված վարկերի, հաճախորդների ընթացիկ հաշիվների և ավանդների և ՀՀ-ում թողարկված պարտատոմսերի, մոտ են հաշվեկշռային արժեքներին: Այս գործիքների իրական արժեքները դասակարգված են իրական արժեքի հիերարխիայի երրորդ մակարդակում, բացառությամբ դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների, որոնք դասակարգված են իրական արժեքի հիերարխիայի առաջին մակարդակում:

Ստորև ներկայացված աղյուսակում ներկայացված են հաճախորդներին տրված վարկերի, հաճախորդների ընթացիկ հաշիվների և ավանդների և ՀՀ-ում թողարկված պարտատոմսերի հաշվեկշռային և իրական արժեքները դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ:

	<i>Հաշվեկշռային արժեք 2019թ.</i>	<i>Իրական արժեք 2019թ.</i>	<i>Չճանաչված եկամուտ/ (ծախս) 2019թ.</i>	<i>Հաշվեկշռային արժեք 2018թ.</i>	<i>Իրական արժեք 2018թ.</i>	<i>Չճանաչված եկամուտ/ (ծախս) 2018թ.</i>
Ֆինանսական գործիքներ						
Հաճախորդներին տրված վարկեր	275,443,307	275,299,929	(143,378)	206,012,527	205,671,911	(340,616)
Ֆինանսական պարտավորություններ						
Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ	254,667,620	251,663,709	3,003,911	201,775,444	199,193,275	2,582,169
Թողարկված պարտքային արժեթղթեր – ՀՀ-ում թողարկված պարտատոմսեր	5,873,705	5,913,962	(40,257)	5,567,619	5,610,037	(42,418)
Ընդամենը չճանաչված իրական արժեքում փոփոխություններ			2,820,276			2,199,135

Գնահատման մեթոդներ և ենթադրություններ

Ստորև նկարագրված են այն մեթոդներն ու ենթադրությունները, որոնք օգտագործվում են համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում իրական արժեքով արտացոլված ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը որոշելու համար, ինչպես նաև իրական արժեքով չարտացոլված այն հոդվածների իրական արժեքը որոշելու համար, որոնց իրական արժեքը բացահայտվում է:

Ակտիվներ, որոնց իրական արժեքը մոտ է հաշվեկշռային արժեքին

Ենթադրվում է, որ իրացվելի և մարման կարճ ժամկետ (մինչև երեք ամիս) ունեցող ֆինանսական ակտիվների և ֆինանսական պարտավորությունների իրական արժեքը մոտավորապես համարժեք է իրենց հաշվեկշռային արժեքին: Սույն ենթադրությունը նաև կիրառվում է ցպահանջ ավանդների և անժամկետ խնայողական հաշիվների նկատմամբ:

Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

Ածանցյալ ֆինանսական գործիքները, որոնք գնահատվում են օգտագործելով շուկայական ելակետային տվյալներ, հիմնականում տոկոսային և արժույթային սվոպեր են և արտարժույթային ֆորվարդ պայմանագրեր: Ամենահաճախ կիրառվող գնահատման մեթոդները ներառում են ֆորվարդների գնորոշման և սվոպ մոդելներ՝ օգտագործելով ներկա արժեքի հաշվարկներ: Այս մոդելները հաշվի են առնում տարբեր ելակետային տվյալներ, ինչպիսիք են՝ գործընկերների վարկունակությունը, արտարժույթի սփոթ և ֆորվարդ դրույքները և տոկոսադրույքի կորը:

Իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներ

Գնահատման մեթոդների և գնորոշման մոդելների միջոցով գնահատված իրական արժեքով՝ այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով չափվող ներդրումային արժեթղթերը հիմնականում բաղկացած են ՀՀ Կառավարության պարտատոմսերից: Այդ արժեթղթերը գնահատվում են եկամտաբերության կորի միջոցով, ինչը ընդգրկում է շուկայի կողմից դիտարկելի և ՀՀ ԿԲ կողմից հրապարակված տվյալներ:

(հազար ՀՀ դրամ)

30. Իրական արժեքի չափում (շարունակություն)

Գնահատման մեթոդներ և ենթադրություններ (շարունակություն)

Հիմնական միջոցներ՝ հող, շենքեր և փոխադրամիջոցներ

Հիմնական միջոցների իրական արժեքը որոշվում է շուկայական համեմատական մեթոդով: Այսինքն, գնահատողի կողմից իրականացված գնահատումը հիմնված է շուկայական գործարքների գների վրա՝ էականորեն ճշգրտված գույքի բնույթի, գտնվելու վայրի և պայմանների տարբերություններն արտացոլելու համար: Գնահատման ամսաթվի դրությամբ՝ 2018թ. հոկտեմբերի 30-ին, հողերի և շենքերի իրական արժեքները հիմնված են «Ար Վի Էմ Քոնսալտ» ՍՊԸ-ի կողմից իրականացված գնահատման արդյունքների վրա:

31. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն

Ստորև բերված աղյուսակում ներկայացված է ակտիվների և պարտավորությունների վերլուծությունը, ըստ սպասվելիք մարման ժամկետների: Խմբի պայմանագրային չգեղչված պարտավորությունների մարման վերաբերյալ տեղեկատվությունը բացահայտված է Ծանոթագրություն 29-ում՝ «Ռիսկերի կառավարում»:

	2019թ.			2018թ.		
	Մեկ տարվա ընթացքում	Մեկ տարուց ավել	Ընդամենը	Մեկ տարվա ընթացքում	Մեկ տարուց ավել	Ընդամենը
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	55,915,251	-	55,915,251	72,304,963	-	72,304,963
Առևտրային արժեթղթեր	-	251,177	251,177	-	-	-
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	277	-	277	776	3,592	4,368
Պահանջներ բանկերի նկատմամբ	21,632,838	8,890,436	30,523,274	3,993,279	1,702,532	5,695,811
Ներդրումային արժեթղթեր	15,139,588	7,620,861	22,760,449	2,023,422	25,018,183	27,041,605
Հաճախորդներին տրված վարկեր	34,791,260	240,652,047	275,443,307	28,747,265	177,265,262	206,012,527
Ֆինանսական վարձակալության գծով ստացվելիք գումարներ	7,270,574	13,042,277	20,312,851	5,199,544	10,057,913	15,257,457
Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում	-	749,442	749,442	-	596,093	596,093
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	-	21,372,430	21,372,430	-	18,402,039	18,402,039
Հետաձգված հարկային ակտիվներ	-	27,901	27,901	-	-	-
Այլ ակտիվներ	3,570,651	1,685,965	5,256,616	2,964,013	1,213,089	4,177,102
Ընդամենը	138,320,439	294,292,536	432,612,975	115,233,262	234,258,703	349,491,965
Ածանցյալ ֆինանսական պարտավորություններ	172,897	27,193	200,090	49,019	-	49,019
Բանկերի ավանդներ և մնացորդներ	32,066	-	32,066	31,523	-	31,523
Հաճախորդների ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ	216,845,902	37,821,718	254,667,620	160,464,025	41,311,419	201,775,444
Թողարկված պարտքային արժեթղթեր	4,978,335	7,817,787	12,796,122	-	9,031,081	9,031,081
Այլ փոխառություններ	9,791,980	75,411,820	85,203,800	12,144,805	56,424,909	68,569,714
Ստորադաս վարկեր	-	4,854,305	4,854,305	-	-	-
Շահութահարկի գծով ընթացիկ պարտավորություններ	152,542	-	152,542	1,001,950	-	1,001,950
Հետաձգված հարկային պարտավորություններ	-	521,910	521,910	-	387,353	387,353
Այլ պարտավորություններ	5,210,395	331,561	5,541,956	4,601,810	354,775	4,956,585
Ընդամենը	237,184,117	126,786,294	363,970,411	178,293,132	107,509,537	285,802,669
Զուտ	(98,863,678)	167,506,242	68,642,564	(63,059,870)	126,749,166	63,689,296

Ժամկետայնության վերլուծությունը չի արտացոլում հաճախորդների ընթացիկ հաշիվների և ավանդների պատմական կայունությունը: Պատմականորեն դրանց մարումը տեղի է ունեցել ավելի երկար ժամանակահատվածում, քան ցույց է տրվում տվյալ աղյուսակում: Դրանց մնացորդները աղյուսակներում ընդգրկվում են մինչև մեկ տարի ժամանակահատվածի մնացորդներում:

ՀՀ օրենսդրության համաձայն Խումբը պարտավոր է վճարել ավանդատուին առաջին իսկ պահանջի դեպքում (տե՛ս Ծանոթագրություն 16):

(հազար ՀՀ դրամ)

32. Կապակցված կողմերի հետ գործառնություններ

ՀՀՄՍ 24 «Կապակցված կողմերի բացահայտումներ» ստանդարտի համաձայն կողմերը համարվում են կապակցված, եթե կողմերից մեկը հնարավորություն ունի վերահսկել կամ նշանակալի ձևով ազդել մյուս կողմի գործառնական և ֆինանսական որոշումների վրա: Կողմերի կապակցված լինելը որոշելիս հաշվի է առնվում կողմերի փոխհարաբերությունների բովանդակությունը, այլ ոչ միայն դրանց իրավական ձևը:

Կապակցված կողմերը կարող են այնպիսի գործարքների մեջ մտնել, որոնք չէին իրականացվի ոչ կապակցված կողմերի միջև, և կապակցված կողմերի միջև իրականացվող գործարքների գներն ու պայմանները կարող են տարբերվել ոչ կապակցված կողմերի հետ գործարքների գներից և պայմաններից:

Կապակցված կողմերի հետ գործառնությունների գծով մնացորդները հաշվետու ժամանակաշրջանի վերջի դրությամբ ներկայացված են ստորև.

	2019թ.		2018թ.	
	Մայր կազմակերպություն	Առանցքային ղեկավար անձնակազմ և նրանց ընտանիքի անդամներ	Մայր կազմակերպություն	Առանցքային ղեկավար անձնակազմ և նրանց ընտանիքի անդամներ
Համախառն չմարված վարկեր հունվարի 1-ի դրությամբ	-	416,523	-	506,295
Տարվա ընթացքում տրամադրված վարկեր	-	296,697	-	333,509
Տարվա ընթացքում վարկերի մարումներ	-	(304,630)	-	(417,589)
Այլ շարժեր	-	(2,372)	-	(4,123)
Համախառն չմարված վարկեր դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	-	406,218	-	418,092
Հանած արժեզրկման գծով պահուստը դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	-	(1,212)	-	(1,569)
Զուտ չմարված վարկեր դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	-	405,006	-	416,523
Ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ հունվարի 1-ի դրությամբ	62,597	783,255	-	665,354
Տարվա ընթացքում ներգրավված ավանդներ և ընթացիկ հաշիվներ	5,255,737	1,398,200	7,287,326	1,372,752
Տարվա ընթացքում մարված ավանդներ և ընթացիկ հաշիվներ	(4,954,569)	(1,036,057)	(7,224,729)	(1,270,660)
Այլ շարժեր	-	-	-	15,809
Ընթացիկ հաշիվներ և ավանդներ դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	363,765	1,145,398	62,597	783,255

Ստորև ներկայացված է կապակցված կողմերի հետ գործառնություններից եկամուտներն ու ծախսերը.

	Դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար			
	2019թ.	2018թ.	2019թ.	2018թ.
	Մայր կազմակերպություն	Առանցքային ղեկավար անձնակազմ և նրանց ընտանիքի անդամներ	Մայր կազմակերպություն	Առանցքային ղեկավար անձնակազմ և նրանց ընտանիքի անդամներ
Տոկոսային եկամուտներ վարկերի գծով	-	16,354	-	24,210
Տոկոսային ծախսեր ավանդների գծով	18,025	79,485	48,084	58,357

Ղեկավար անձնակազմին փոխհատուցումները հետևյալն են.

	2019թ.	2018թ.
Աշխատավարձ և այլ կարճաժամկետ փոխհատուցումներ	1,217,477	1,138,961

(հազար ՀՀ դրամ)

33. Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում

Խումբն ունի բաժնեմաս Ամունդի-Ակբա Ասեթ Մենեջմենթ ՓԲԸ-ում, որտեղ խմբին է պատկանում բաժնետոմսերի 49%-ը (2018թ. դեկտեմբերի 31-ին՝ 49%): Ասոցիացված կազմակերպությունը հիմնադրվել է 2013թ.-ին և կարգավորվում է ՀՀ օրենսդրությամբ: Ասոցիացված կազմակերպության հիմնական գործունեությունը պարտադիր կենսաթոշակային ֆոնդերի կառավարումն է: Ասոցիացված կազմակերպության գործունեությունը վերահսկվում է ՀՀ ԿԲ-ի կողմից: 2019թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ներդրման հաշվեկշռային արժեքը կազմում է 749,442 հազ. դրամ (2018թ.՝ 596,093 հազ. դրամ):

Խմբի բաժնեմասը անհատապես ոչ էական ասոցիացված կազմակերպության շահույթում կամ վնասում և այլ համապարփակ եկամուտում հետևյալն է.

	<i>2019թ.</i>	<i>2018թ.</i>
Հաշվետու տարվա շահույթ	223,905	223,631
Այլ համապարփակ եկամուտ	63,696	-
Ընդամենը հաշվետու տարվա համապարփակ եկամուտ	287,601	223,631

34. Ֆինանսավորման գործունեության արդյունքում առաջացող պարտավորությունների փոփոխություն

	<i>Ծան.</i>	<i>Թողարկված պարտքային արժեթղթեր</i>	<i>Այլ փոխառություններ</i>	<i>Ստորադաս վարկեր</i>	<i>Ֆինանսավորման գործունեությունից ընդամենը պարտավորություններ</i>
Հաշվեկշռային արժեք 2017թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	17, 18, 19	7,910,311	67,546,218	-	75,456,529
Թողարկումից մուտքեր		2,511,431	29,961,360	-	32,472,791
Մարումներ		(1,450,982)	(29,182,395)	-	(30,633,377)
Արտարժույթային փոխարկումներ		8,253	102,087	-	110,340
Ոչ կանխիկ գործարքներ		280	10,160	-	10,440
Այլ		51,788	132,284	-	184,072
Հաշվեկշռային արժեք 2018 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	17, 18, 19	9,031,081	68,569,714	-	77,600,795
Թողարկումից մուտքեր		5,263,384	51,957,148	4,830,467	62,050,999
Մարումներ		(1,553,514)	(37,805,078)	-	(39,358,592)
Արտարժույթային փոխարկումներ		11,641	(22,809)	4,655	(6,513)
Ոչ կանխիկ գործարքներ(ՖՀՄՍ 16)		-	2,233,852	-	2,233,852
Այլ		43,530	270,973	19,183	333,686
Հաշվեկշռային արժեք 2019 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	17, 18, 19	12,796,122	85,203,800	4,854,305	102,854,227

"Այլ" տողում ներառված են թողարկված պարտքային արժեթղթերի և այլ փոխառությունների գծով հաշվեգրված, բայց դեռևս չվճարված տոկոսները: Խումբը դասակարգում է վճարված տոկոսները, որպես դրամական միջոցների հոսքեր՝ ստացված գործառնական գործունեությունից:

(հազար ՀՀ դրամ)

35. Ֆինանսական գործիքների հաշվանցում

Ստորև ներկայացված աղյուսակները ներառում են ֆինանսական ակտիվները, որոնք հաշվանցվել են ֆինանսական պարտավորությունների հետ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբած հաշվետվությունում, ինչպես նաև հաշվանցման վերաբերյալ իրավաբանորեն ամրագրված գլխավոր համաձայնագրերի և նմանատիպ համաձայնագրերի (ISDA, RISDA և այլն) հետևանքները, որոնք չեն հանգեցնում հաշվանցման ֆինանսական վիճակի մասին համախմբած հաշվետվությունում:

2019թ. դեկտեմբերի 31	Ճանաչված ֆինանսական ակտիվների համախառն գումար	Ճանաչված ֆինանսական պարտավորությունների համախառն գումար` հաշվանցված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում	Ֆինանսական ակտիվների գույտ գումար` ներկայացված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում	Կապակցված գումարներ, որոնց գծով ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում հաշվանցում չի իրականացվել	Ստացված ոչ դրամական ապահովում	Զուտ գումար
	Ֆինանսական ակտիվներ					
Պահանջներ բանկերի նկատմամբ` հակադարձ հետզնման պայմանագրեր	17,708,358	-	17,708,358	-	(17,708,358)	-
Վարկեր հաճախորդներին` հակադարձ հետզնման պայմանագրեր	840,370	-	840,370	-	(840,370)	-
Ընդամենը	18,548,728	-	18,548,728	-	18,548,728	-

36. Կապիտալի համարժեքություն

Խմբի կապիտալի կառավարման առաջնային նպատակներն են` համոզվել, որ Բանկի կապիտալը համապատասխանում է վերահսկողի կողմից սահմանված պահանջներին, և որ Խումբն ապահովում է ամուր վարկային վարկանիշ և ուժեղ կապիտալի ցուցանիշներ` իր գործունեությունը ամրապնդելու և բաժնետերերի շահույթը առավելագույնի հասցնելու նպատակով:

Խումբը կառավարում է իր կապիտալի կառուցվածքը և իրականացնում համապատասխան ճշգրտումներ` տնտեսական պայմանների և իր գործունեության ռիսկերի փոփոխությանը համապատասխան: Կապիտալի կառուցվածքը պահպանելու կամ փոփոխելու համար Խումբը կարող է փոփոխել բաժնետերերին վճարվող շահաբաժինների գումարը, կապիտալը վերադարձնել բաժնետերերին կամ բաժնետոմսեր թողարկել: Նախորդ տարիների համեմատ` նպատակներում, քաղաքականությունում և գործընթացներում փոփոխություններ չեն եղել: ՀՀ Կենտրոնական բանկը սահմանում և վերահսկում է Բանկի կապիտալի նկատմամբ պահանջներ: Խումբը, որպես կապիտալ է ճանաչում այն հողվածները, որոնք կարգավորման համաձայն սահմանվում են որպես կապիտալ բանկերի համար: ՀՀ ԿԲ-ի` կապիտալի նկատմամբ պահանջների համաձայն, որոնք հիմնված են Բազելյան համաձայնագրի դրույթների վրա, Բանկի կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների հարաբերակցությունը (նորմատիվային կապիտալի գործակից) չպետք է գերազանցի սահմանված նվազագույն մակարդակը: 2019 և 2018թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այդ նվազագույն մակարդակը կազմել է 12%: 2019 և 2018թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի ընդհանուր կապիտալի գործակիցը համապատասխանում է պարտադիր պահանջներին:

Դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի կապիտալի համարժեքության նորմատիվը, որը հաշվարկվել է 1988թ. Բազելյան համաձայնագրի դրույթների համաձայն` հաշվի առնելով շուկայական ռիսկը ընդգրկելու գծով հետագա փոփոխությունները, կազմել է`

	2019թ.	2018թ.
1- ին դասի կապիտալ	55,457,918	51,921,863
2 -րդ դասի կապիտալ	10,330,718	4,839,428
Ընդհանուր կապիտալ	65,788,636	56,761,291
Ընդամենը ռիսկով կշռված ակտիվներ	366,772,103	281,383,781
Ընդամենը կապիտալ` արտահայտված որպես ռիսկով կշռված ակտիվներից տոկոս (ընդհանուր կապիտալի գործակից)	17.94%	20.17%

Ռիսկով կշռված ակտիվները չափվում են ռիսկերի կշռման գործակիցների հիերարխիայի միջոցով, որոնք դասակարգված են ըստ բնույթի և արտացոլում են յուրաքանչյուր ակտիվի ու պայմանագրային կողմի հետ կապված վարկային, շուկայական և այլ ռիսկերի գնահատականները` հաշվի առնելով ցանկացած գրավ կամ երաշխիք: Նմանատիպ մոտեցում է կիրառվում չճանաչված պայմանագրային պարտավորվածությունների համար` որոշակի ճշգրտումներով` հնարավոր վնասի` առավել պայմանական բնույթն արտացոլելու նպատակով:

(հազար ՀՀ դրամ)

37. Հաշվետու ժամակաշրջանից հետո տեղի ունեցած դեպքեր

Նոր կորոնավիրուսի (COVID-19) համաճարակի վերջին զարգացումների հետ կապված, ինչպես շատ երկրներ, այնպես էլ Հայաստանի Հանրապետությունը, ծեռնարկել է կարանտինային միջոցառումներ, որոնք էական ազդեցություն են ունեցել շուկայի մասնակիցների գործունեության մակարդակի և մասշտաբների վրա:

Ակնկալվում է, որ համաճարակը և դրա հետևանքների մեղմացման միջոցառումները կարող են ազդել տարբեր ոլորտների ընկերությունների գործունեության վրա: Խումբը այս համաճարակը գնահատում է որպես հաշվետու ժամանակաշրջանից հետո տեղի ունեցող չճշգրտվող իրադարձություն, որի ազդեցության քանակական գնահատումը խմբի վրա գործնականորեն հնարավոր չէ իրականացնել բավարար ճշգրտությամբ:

Ներկայումս դեկավարությունը վերլուծում է միկրո և մակրոտնտեսական պայմանների փոփոխության հնարավոր ազդեցությունը խմբի ֆինանսական վիճակի և գործունեության վրա: